

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2561

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กิตติพันธ์ ประสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.ยุทธการ ไวยอาภา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.กิริติ ตระการศิริวานิช)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.มนสิชา อินทจักร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(อาจารย์ ดร.กิริติ ตระการศิริวานิช)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชื่อผู้เขียน	นายกิตติพันธ์ ประสิทธิ์
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.ยุทธการ ไวยอาภา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบถึงบริบทของของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) เพื่อกำหนดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีจำนวน 5 คน กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีจำนวน 59 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรีจำนวน 380 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแอลสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติสูงและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลายชนิด ในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยร่วมกับชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์ป่า และเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น รวมถึงเป็นการกระจายรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่อาศัยโดยรอบอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ในด้านการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีทั้ง 5 ด้าน ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 4.02) โดยด้านร่วมกันปฏิบัติตามแผน (ค่าเฉลี่ย 4.51) ร่วมบำรุงรักษา (ค่าเฉลี่ย 4.50) และร่วมกันวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.24) ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ร่วมติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.89)ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร่วมกันใช้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 2.94)ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปาน

กลาง ตามลำดับ และในส่วนของความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีทั้ง 6 ด้าน ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.30) โดยด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.62) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (ค่าเฉลี่ย 4.53) ด้านที่พัก (ค่าเฉลี่ย 4.36) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.32) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.11) และด้านคมนาคม (ค่าเฉลี่ย 3.88) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างดี สำหรับนักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) โดยด้านที่พัก (ค่าเฉลี่ย 4.52) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (ค่าเฉลี่ย 4.52) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.51) ด้านคมนาคม (ค่าเฉลี่ย 4.50) ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.44) และด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.40) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยการกำหนดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีพบว่า การกำหนดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีคือการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและใช้เป็นข้อมูลสำหรับแผนกลยุทธ์ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เพื่อใช้ในการสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

คำสำคัญ : การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, การมีส่วนร่วม

Title	SUSTAINABLE TOURISM MANAGEMENT OF KUIBURI NATIONAL PARK KUIBURI DISTRICT PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE
Author	Mr. Kittiphan Prasit
Degree	Master of Arts in Tourism Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Yutthakarn Waiapha

ABSTRACT

This study was conducted to : 1) perceive context of Kuiburi national park area, Kuiburidistrict Prachuab Khiri Khan province; 2) analyze participation in tourism management of Kuiburi national park; and 3) formulate sustainable tourism management of Kuiburi national park . the sample group in this study consisted of 5 personnel of Kuiburi national park, 59 Kui Buri Wildlife Conservation Tourism club members and 380 tourists visiting Kuiburi national park. Interview schedule and questionnaire passing reliability and validy test were used for data collection. Obtained data were analyzed by using frequency, mean, standard deviation, correlation coefficient, and content analysis.

Results of the study revealed that Kuiburi nationnal park was an eco-tourism spot which was nich of natural resources and it was the habitat of various wildlife species. there was coordination in tourism promotion between Kuiburi nationnal park and Kuiburi Wildlife Conservation Tourism club to provide tourism services. This promoted living together between man and wildlife, local participation and income generating of people living nearby Kuiburi national park. Findings showed that, as a whole, there was a high level of participation in tourism management of Kui Buri Wildlife Conservation Tourism club ($\bar{x} = 4.02$). This was based on the following 5 aspects: 1) implementation ($\bar{x} = 4.51$), 2) care-taking ($\bar{x} = 4.50$), 3) planning ($\bar{x} = 4.24$), 4) monitoring and assessment ($\bar{x} = 3.89$) and 5) benefit sharing ($\bar{x} = 2.94$) respectively. there was a very high of Kui Buri Wildlife Conservation Tourism club opinions about tourism resource management at Kuiburi national park ($\bar{x} = 4.30$). This

was on the basis of 6 aspects as follows: 1) activity ($\bar{x} = 4.62$), 2) attractions ($\bar{x} = 4.53$), 3) accommodation ($\bar{x} = 4.36$), 4) amenity ($\bar{x} = 4.32$), 5) ancillary service ($\bar{x} = 4.11$), and 6) accessibility ($\bar{x} = 3.88$) respectively. Besides, there was a very high level of the tourist opinions ($\bar{x} = 4.48$) based on the following aspects: 1) accommodation ($\bar{x} = 4.52$), 2) attraction ($\bar{x} = 4.52$), 3) amennity ($\bar{x} = 4.51$), 4) accessibility ($\bar{x} = 4.50$), 5) ancillary service ($\bar{x} = 4.44$), and 6) activity ($\bar{x} = 4.40$) respectively. It was found that there was a statistically significant relationship between the participation process in tourism management and tourism resource management of Kuiburi national park which was found at a low level (Sig. 0.05)

Regarding the formulation of sustainable tourism management of Kuiburi national park, It was found in the form of the promotion of participation process in tourism management of Kui Buri Wildlife Conservation Tourism club. Results of the study could be used for development and as data for the strategic plan of Kuiburi national park. This could support the participation process in tourism management of Kuiburi national park.

Keyword : Sustainable tourism management, Participation

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของประธานกรรมการที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.ยุทธการ ไวยอาภา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาช่วยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.กীরติ ตระการศิริวานิช และ อาจารย์ ดร.มนสิชา อินทจักร ที่ได้ให้ข้อคิด คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งนี้ทุกขั้นตอน งานงานนี้สำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งอาจารย์ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.บังอร ฉัตรรุ่งเรือง ที่ได้ขอเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสี่ท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ที่ได้ติดต่อประสานงานตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆและสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาให้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นักศึกษาปริญญาโท คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่คอยให้กำลังใจ คำแนะนำ คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาตลอด

ขอขอบคุณสมาชิกชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณบิดาและมารดาผู้อยู่เบื้องหลังที่ได้เป็นผู้ชี้แนะแนวทางและสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่างๆ รวมไปถึงเป็นกำลังใจที่สำคัญจนทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

กิตติพันธ์ุ ประสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....ช	ช
สารบัญ.....ช	ช
สารบัญตาราง.....ฉ	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....ต	ต
บทที่ 1 บทนำ..... 1	1
ปัญหาของการวิจัย..... 2	2
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย..... 3	3
ขอบเขตในการวิจัย..... 3	3
นิยามศัพท์เฉพาะ..... 5	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 6	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน..... 6	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ..... 15	15
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม..... 28	28
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว..... 40	40
บริบททั่วไปของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี..... 61	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 69	69
กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 72	72
สมมติฐานการวิจัย..... 76	76
บทที่ 3 วิธีการวิจัย..... 77	77

สถานที่ดำเนินงานวิจัย	77
กลุ่มตัวอย่าง.....	77
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	81
การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย	83
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	84
การวิเคราะห์ข้อมูล	85
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86
ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	87
ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	90
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	98
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	106
ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี	123
ตอนที่ 6 การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	135
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	149
สรุปผลการวิจัย	149
อภิปรายผลการวิจัย	154
ข้อเสนอแนะ	158
บรรณานุกรม	161

ภาคผนวก ก.....	164
ภาคผนวก ข.....	177
ภาคผนวก ค.....	183
ภาคผนวก ง.....	189
ภาคผนวก จ.....	193
ประวัติผู้วิจัย	194

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ27
2	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน39
3	องค์ประกอบทรัพยากรการท่องเที่ยว.....59
4	แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี91
5	แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี95
6	แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....99
7	แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมกันวางแผน 100
8	แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมปฏิบัติตามแผน 101
9	แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมกันใช้ประโยชน์..... 103
10	แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมติดตามและประเมินผล..... 104
11	แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมบำรุงรักษา 105

ตารางที่	หน้า
23 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	120
24 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว	121
25 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านองค์ประกอบของการบริการ	122
26 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว.....	124
27 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พัก.....	125
28 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านคมนาคม	126
29 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ.....	127
30 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	128
31 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว	129
32 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการ.....	131
33 แสดงข้อมูลผลรวมความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	132

ตารางที่

หน้า

- 34 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว..... 134

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
1 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน.....	36
2 แผนที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี.....	63
3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	75

บทที่ 1

บทนำ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการท่องเที่ยวเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ธีระ อินทรเรือง, 2550: 4) ในขณะที่ยังคงการท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ การสร้างอาชีพให้ประชาชนมีรายได้ร่วมทั้งการสร้างมูลค่าที่สูงเป็นอันดับต้นๆให้กับประเทศ ยุทธการ ไวยอาภา (2560: 13) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวที่มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในปัจจุบันการจะพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อที่จะรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศนี้ด้วย” ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นลดความขัดแย้ง อีกทั้งยังง่ายต่อการช่วยเหลือรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวร่วมทั้งเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 269) จากความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในแต่ละด้านที่มีความสัมพันธ์ของการปลูกจิตสำนึกให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลให้เกิดโครงการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย

อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ธรรมชาติที่สวยงาม และมหัศจรรย์อันเป็นที่ตรึงตาตรึงใจแก่ผู้พบเห็นให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไปและถูกใช้ไปในทางที่ผิด เพื่อรักษาสมบัติของธรรมชาติไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ๆ ได้ชมได้ศึกษาต่อไป อุทยานแห่งชาติ ตามหลักสากลจะมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,250 ไร่ (พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, 2504) และที่สำคัญที่สุดในอุทยานแห่งชาติจะต้องมีสภาพทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สนใจหลายแห่ง เพื่อที่จะดึงดูดประชาชนให้ไปเที่ยวพักผ่อนกันมากที่สุดอย่างไรก็ตาม

ควรตระหนักถึงการจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสมและยั่งยืน รวมทั้งสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาร่วมทั้งทั้งการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว การพัฒนาสาธารณูปโภค บนพื้นฐานทางการท่องเที่ยวในแต่ละสิ่งนั้น แต่สิ่งที่นักท่องเที่ยวได้จากการท่องเที่ยวนั้นคือ ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวทั้งการเรียนรู้ ความสนุกสนาน และการพักผ่อน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังไม่เพียงจะก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ แล้วอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลงเนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะรองรับของการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวได้ ทำให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมักประสบปัญหาความขัดแย้งในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (เศกสรรค์ ยงวณิชย์, 2555: 65)

ปัญหาของการวิจัย

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ตั้งอยู่ในอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเนื้อที่ 605,625 ไร่ หรือ 969 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมในท้องที่อำเภอปราณบุรี อำเภอสามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี และอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นป่าผืนใหญ่ซึ่งมีรอยต่อกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่เป็นป่าผืนใหญ่ทางด้านตะวันตกของประเทศ เป็นป่าต้นน้ำลำธาร (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์) และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญเนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรที่สมบูรณ์อุดมไปด้วยสัตว์ป่าและพรรณพืชนานาชนิด ไม่ว่าจะเป็นเสือโคร่ง ช้างป่า และกระทิง และยังมีทรัพยากรพันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้จันทน์หอม และไม้มหาพรหม จากความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพจึงทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่าขึ้นที่หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่กร.5 ห้วยลึก เป็นการสร้างรายได้และการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านระบบนิเวศ(ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2559: ด) แม้ว่าอุทยานแห่งชาติกุยบุรีจะมีแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ แต่การดำเนินการด้านจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จะเห็นได้จากแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ไม่มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ไม่มีการจัดการด้านบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว การสื่อสารและระดับการให้ความรู้ในสร้างและปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าค่อนข้างน้อยเนื่องจากเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการบริการ สถานที่จัดนิทรรศการไม่ได้รับการปรับปรุงรวมไปถึงป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกทางยังมีจำนวนน้อย และอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงทุกปี (ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2559: 20) และจากข้อมูลสถิติของอุทยานแห่งชาติประจำปีงบประมาณ 2559 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีจำนวน 10,037 คน ซึ่งมี

จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับอุทยานใกล้เคียงในช่วงเวลาเดียวกัน ดังเช่น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยว 145,623 คน และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีนักท่องเที่ยวจำนวน 155,380 คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบจากระยะของการเดินทางระหว่างอุทยานซึ่งอยู่ไม่ห่างกันมาก และด้วยความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพที่มีคุณภาพแต่กลับมีนักท่องเที่ยวที่ลดลง ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว รวมไปถึงการกำหนดการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีว่าควรดำเนินไปในรูปแบบใด เพื่อส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

จากข้อมูลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงสร้างคำถามในงานวิจัยเพื่อหาคำตอบดังนี้ 1. บริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นอย่างไร 2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นอย่างไร 3. การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีควรเป็นลักษณะใด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในศึกษาดังนี้

1. เพื่อทราบถึงบริบทของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อกำหนดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ ส่วนที่มีการเปิดให้บริการทางการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.1 ปายาง และ หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.5 ห้วยลึก ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้

ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน 5 คน ได้แก่ 1). นายทัศนเศรษฐ์ เพชรคง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี 2). นายจรรูวัตร นุชศิริ หน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3). นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ 4). นายปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย และ 5). นายทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป

2. กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี มีจำนวนทั้งหมด 59 คน

3. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 จนถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2561 มีจำนวนทั้งหมด 380 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาบริบทของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยพิจารณาจากบริบทในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ 1. ด้านพื้นที่ 2.ด้านการจัดการ 3.ด้านกิจกรรมและกระบวนการ 4. ด้านการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

2. ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของในการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ 1. ร่วมกันวางแผน 2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3. ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4. ร่วมติดตามและประเมินผล 5. ร่วมบำรุงรักษา

3. ศึกษาการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1.ด้านที่พัก (accommodation) 2.ด้านการคมนาคม (accessibility) 3.ด้านสิ่งดึงดูดใจ (attraction) 4.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (amenity) 5.ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity) 6. ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ancillary service)

ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่ เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560 จนถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน

นิยามศัพท์ทั่วไป

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ พร้อมทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 ก: 327)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อเอื้อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมโดยให้การท่องเที่ยวมุ่งหารายได้ทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันให้การท่องเที่ยวช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 7)

นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง สถานที่ที่มีการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อศึกษาหาความรู้ในธรรมชาติเหล่านั้นด้วยความรู้สึกดี

การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีด้วยความสมัครใจ โดยมีกระบวนการครอบคลุมตั้งแต่การร่วมกันวางแผน การร่วมปฏิบัติตามแผน การร่วมกันใช้ประโยชน์ การร่วมติดตามและประเมินผล และการร่วมบำรุงรักษา เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้สภาพแวดล้อมคงอยู่

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากิจการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
5. บริบททั่วไปอุทยานแห่งชาติกุยบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกิดขึ้นจากกระแสเรียกร้องการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการท่องเที่ยวในอดีตเป็นการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (conventional tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเพียงความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวเป็นหลักเพื่อมุ่งเน้นการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจโดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายจนเสื่อมโทรม ด้วยเหตุนี้จึงเกิดกระแสเรียกร้องการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และกระแสนี้ได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีจากทั้งภาครัฐและเอกชน ในการตระหนักถึงพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 14-16)

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 7) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวของกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม สามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยว

เข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยืนยาว

ร้ำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2549: 1-3) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนว่าหมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจในการจัดการท่องเที่ยว โดยมีการคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของท้องถิ่นและผลตอบแทนที่ยืนยาวของชุมชน

เศกสรรค์ ยวงวิชัย (2555: 39) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนคือ การท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและมีการปกป้อง เสริมสร้างโอกาสทางธุรกิจท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ที่จะสามารถรักษาไว้ได้ในระยะยาวเพราะกิจกรรมเหล่านี้จะส่งผลประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างสมดุล ทั้ง 3 มิติ คือด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ กล่าวคือการท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ (ยุทธการ ไวยอาภา, 2560: 22-25)

จากความหมายข้างต้นที่ได้กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ดีเยี่ยม มีการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ดำรงอยู่ และมีการตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อเกิดการพัฒนาอย่างสมดุล และชุมชนท้องถิ่นร่วมรับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

ลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 7) ดังต่อไปนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ยุทธการ ไวยอาภา (2560: 17-20) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 3 ประการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความมีคุณภาพ (quality)

องค์ประกอบที่ 2 ความต่อเนื่อง (continuity)

องค์ประกอบที่ 3 ความสมดุล (balanced)

องค์ประกอบที่ 1 ความมีคุณภาพ (quality)

คุณภาพของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (environmental quality and sustainability)

- การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - การจัดการพลังงาน
 - การคัดแยกขยะ การจัดการขยะ
 - การรักษาความสะอาด
 - การจัดการที่พิกที่ไม่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนแก่ชุมชนโดยรอบ
- มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติในการทดแทนฟื้นฟูสามารถผลิตและให้บริการต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไปโดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลง
- เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกลับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น (local architecture and local material)
- มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

คุณภาพชีวิตของประชาชนท้องถิ่น (local participation and quality of life)

- ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (local participation)

- เน้นการทำงานแบบ co-creation ที่มีส่วนร่วมทุกกระบวนการ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์
- โยชุมชนมีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมและการเป็นสมาชิกเพิ่มทุกปี และตัดสินใจโดยยึดมติที่ประชุม
- มีการทำงานร่วมกับภาคีต่างๆทั้งด้าน supply และ demand
- มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ชุมชนท้องถิ่น (equity)
 - มีการจ้างคนงานในท้องถิ่น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวของคนในชุมชน
 - รายได้ของชมรมที่ได้จากการจัดสรร ของสมาชิกกลุ่มต่างๆได้นำมาใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการทำกิจกรรมภายในชุมชน

คุณภาพและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว (quality of recreation experience)

- ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่า (quality of experience) ให้ผู้มาเยือนนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากร และวิถีชีวิต (education and understanding)
 - สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน
 - มีการจัดตั้งข้อควรปฏิบัติของนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้นักท่องเที่ยวได้ทราบก่อนเข้าสู่โปรแกรมการท่องเที่ยว
 - มีระบบการช่วยเหลือกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างมาตรฐานความปลอดภัยและความเชื่อมั่น

องค์ประกอบที่ 2 ความต่อเนื่อง (continuity)

ความต่อเนื่อง (continuity)

- การประเมินทรัพยากรและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
 - ชมรมมีเครื่องมือที่ช่วยให้ชุมชนได้ร่วมวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืนครอบคลุมทุกด้าน
 - ชมรมมีสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลท่องเที่ยวมีคุณภาพถูกต้องและเข้าถึงง่าย

- ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ที่มีการกำหนดโครงสร้างการทำงานแบ่งบทบาทหน้าที่ และมีการติดตามผลการดำเนินงาน รวมถึงการประเมินผลทุกปี
- มีการอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ เช่น
 - การบริการสื่อความหมาย
 - วิธีการรับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ความต่อเนื่องของทรัพยากร (continuity of resource)

- มีการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยมีการอบรมให้ความรู้แก่คนในท้องถิ่น
- มีการปกป้องดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น
 - มีการดูแลในเรื่องของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การจัดการน้ำเสีย การจำกัดขยะและสิ่งปฏิกูล การจัดการเรื่องมลภาวะทางแสง เสียง อากาศ และการจราจร
 - มีการรณรงค์ใช้จักรยานโดยจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว

ความต่อเนื่องของวัฒนธรรม (continuity of culture)

- ลดผลกระทบทางลบต่อมรดกวัฒนธรรมอันเป็นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว
 - มีการรณรงค์หรือมีข้อมูลแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลท่องเที่ยว วัฒนธรรมในพื้นที่
 - ป้องกันการซื้อขายหรือจัดแสดงวัตถุทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี อย่างผิดกฎหมาย
- การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการช่วยฟื้นฟูวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงการช่วยปลูกฝังจิตสำนึกให้ทุกชีวิตในชุมชนรู้สึกหวงแหน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของในการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชีวิตให้คงไว้ เพราะสิ่งที่พวกเขามีในชุมชนของเขาสามารถเลี้ยงชีพพวกเขาไปได้ตลอดชีวิต

องค์ประกอบที่ 3 ความสมดุล (balanced)

- ความสมดุลระหว่างความต้องการขององค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม องค์กรเอกชน และชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถของทรัพยากร
 - มีการกำหนดขีดความสามารถในการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยกระตุ้นให้คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity)

- พันธะสัญญาและความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา มีกฎกติกาและความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

หลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นำชัย ทนุผล (2542: 21-22) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวโลก ดังนี้

1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (using resource sustainable) หมายถึงผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากร ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิม อย่างพอเพียง หรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัด ต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติ ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประกอบอยู่ด้วย

2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น กับการลดการก่อของเสีย (reducing over-consumption and waste) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการระบบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (maintain diversity) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (integrating tourism into planning) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

5. ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (supporting local economy) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น

นำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (involving local communities) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวควรร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบองค์รวม (participation approach) โดยเข้าร่วมทำในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด

7. หมั่นประชุมและปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (consulting stakeholders and the public) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับพหุภาคี

8. การพัฒนาบุคลากร (training staff) การให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงานดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการท่องเที่ยว

9. การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (marketing tourism responsibly) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูล ข่าวสาร การท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการ การขาย ให้พร้อม มีเพียงพอต่อการเผยแพร่ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่างๆ

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (undertaking research) ความจำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่า รวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยว เพื่อทราบผลของการบริการ นำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการ การบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 8) และ พิมพะระวี โรจน์รุ่งสัจด์ (2553: 13-14) ที่ได้กล่าวถึง หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไว้ 10 ประการดังต่อไปนี้

1. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (using resource sustainable) เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น

2. การลดการบริโภคและของเสียที่เกินความจำเป็น (reducing over consumption and waste) เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินไปและลดของเสียเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3. การรักษาความหลากหลาย (maintaining diversity) เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวด้วย
4. การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน (integrating tourism into planning) เป็นการรวบรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่นและยังมีการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม
5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (supporting local economics) เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (involving local communities) เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้วย
7. การปรึกษากันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสาธารณะชน (consulting stakeholders and the public) เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาล ผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรละสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมงานกันในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์
8. การฝึกอบรมบุคลากร (training staff) เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของบริการท่องเที่ยว
9. การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว (marketing tourism responsibly) เป็นการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการตลาดท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
10. การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (undertaking research) เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 10 ข้อดังที่ได้กล่าวมา ส่งผลให้เกิดการพยายามหารูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ทำให้การท่องเที่ยวต้องปรับตัวสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (conservation tourism) ขึ้น และก่อให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่อีก 2 รูปแบบ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 11-14) คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) และ 2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural)

รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดี รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆเพิ่มขึ้น ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีรวมถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ดีเยี่ยม มีการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ดำรงอยู่ และมีการตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อเกิดความพัฒนาอย่างสมดุล และชุมชนท้องถิ่นร่วมรับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย โดยมีหลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 10 ข้อดังต่อไปนี้

1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (using resource sustainable)
2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น กับการลดการก่อของเสีย (reducing over-consumption and waste)
3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (maintain diversity)
4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (integrating tourism into planning)
5. ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (supporting local economy)

6. การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับท้องถิ่น (involving local communities)
7. หมั่นประชุมและปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (consulting stakeholders and the public)
8. การพัฒนาบุคลากร (training staff)
9. การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (marketing tourism responsibly)
10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (undertaking research)

ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมี 2 รูปแบบ คือ 1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) และ 2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า “Ecology” หรือ “นิเวศวิทยา” กับคำว่า “Tourism” หรือ “การท่องเที่ยว” (ดร.ชนี เอมพันธุ์ และคณะ, 2547: 2-1) โดยทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมไปถึงการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมและนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงความร่วมมือกันของผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของทุกฝ่ายรวมไปถึงจะต้องสามารถรักษาความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวโดยการดำเนินการวางแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

กี วรกวิน และคณะ (2546: 14) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อ

การรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่ง วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 81) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และ กรมป่าไม้ ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏ ในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย”(ธเนศ ทวีบุรุษ, 2557) นอกจากนี้ ธนกฤต สังข์เฉย (2550: 95) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือ แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เพื่อชื่นชมและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม นอกจากนี้ ประชิต สุกุณะพัฒน์ และคณะ (2554: 68) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการเที่ยวในรูปแบบของการไปแหล่งที่เป็นธรรมชาติ หรือท้องถิ่นที่มีความบริสุทธิ์ของชีวิตดั้งเดิม โดยผู้เดินทางไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทำลายรบกวนแต่อย่างใด แต่มีจุดประสงค์เพื่อชื่นชมความงาม เพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อศึกษาหาความรู้ในธรรมชาติเหล่านั้นด้วยความรู้สึกที่ดี

จากความหมายข้างต้นที่ได้กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือ แหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธรรมชาติหรือทำให้ทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม มีจุดประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อศึกษาหาความรู้ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศ

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสิ่งที่จะต้องตระหนักก็มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยวนิเวศมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการป้องกัน และผลกระทบจากการท่องเที่ยว สามารถวางแผนจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 270) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการคือ

1. เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มากกว่าการเสริมแต่งสภาพธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
2. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดูแลรักษา และคงไว้ซึ่งคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
3. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยตรง อันจะเป็นการสร้างความพึงพอใจและช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. เพื่อให้ประโยชน์กลับคือสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วรรณภา วงษ์วานิช (2546: 143) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านภูมิศาสตร์ และด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี โดยจะต้องยึดหลักสำคัญที่ว่าเราจะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ให้ดีที่สุด เพื่อใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในระยะยาวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. การท่องเที่ยวทุกประเภทจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมประเทศทุกประเทศ ท้องถิ่นทุกท้องถิ่นจำเป็นต้องพยายามจัดการท่องเที่ยวของตน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือให้กระทบน้อยที่สุด
3. เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิต เอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมเหล่านั้น
4. ให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมต่อนักท่องเที่ยวและประชากรในท้องถิ่น ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวด ในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา
5. ในด้านการจัดการท่องเที่ยวประชาชนบนพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการลงมือปฏิบัติการและการประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนของตน และสามารถได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด
6. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ Eco Tourism ต้องมีลักษณะที่โดดเด่นเป็นลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism จริงๆ ทั้งด้านการจัดการ สถานที่ และกิจกรรม

7. ความพอใจของนักท่องเที่ยวนับเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism นักท่องเที่ยวที่ได้รับความพอใจ หรือชื่นชม จึงจะกลับมาท่องเที่ยวอีก กิจกรรมต่างๆ จะต้องอยู่ในกรอบของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และได้รับความรู้ทั้งทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และประสบการณ์

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 272) ยังได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบสิ่งก่อสร้างจะต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวโดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. เป็นการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดการ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ

เศกสรรค์ ยงวณิชย์ (2555: 68) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีหลักสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1. การลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
2. ให้ความเคารพวัฒนธรรมเจ้าภาพ
3. การเพิ่มผลประโยชน์ให้กับคนในท้องถิ่น
4. การเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วรรณภา วงษ์วานิช (2546: 142) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของ Ecotourism ว่ามีอยู่ 4 ประการคือ

1. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวอยู่ที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและหรือวัฒนธรรมดั้งเดิมและห่างไกลจากความเจริญแบบสังคมเมือง

2. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสัตว์ป่า

3. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการให้จำนวนนักท่องเที่ยวมีความสมดุลกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่

4. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้เจ้าของท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวและได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากที่สุด

นอกจากนี้แล้ว บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 272-273) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ 8 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทั้งสิ่งแวดล้อมด้านชีวภาพ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีโดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือให้กระทบน้อยที่สุด เพื่อส่งผลต่อเนื่องถึงการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น ในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีจิตสำนึกในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆตัว

5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และมีผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะไปสู่การกระจายรายได้

6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่โดยยึดหลักที่ว่าจะต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ทุกๆด้านทั้งด้านจำนวนนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชน และสภาพแวดล้อมโดยรอบ

7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ต้องการเข้ามาท่องเที่ยว หรือกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้กิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Buckley ได้เสนอว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมี 4 องค์ประกอบคือ
 1) พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการอย่างยั่งยืน 3) กิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ และ
 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน (ยุทธการ ไวยอาภา, 2560: 27)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 2-3) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม
4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

กวี วรกวิน และคณะ (2546: 19) อธิบายถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ประการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity or authentic or endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-based tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (responsible travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education-based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้

การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากรากหญ้า (grass root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมจึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างอย่างมีส่วนร่วมชุมชน (community participation-based tourism)

นอกจากนี้ วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 85) ได้กล่าวอย่างสอดคล้องกันถึงหลักองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

2. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มจากระดับรากหญ้า จนถึงปกครองส่วนท้องถิ่น อาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้ง ประชิต สุกุณะพัฒน์ และคณะ (2554: 70) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเรื่องขององค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกันเป็นพื้นฐาน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ การท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ เพิ่มประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ดีและถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมรักษา

3. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ป้องกันและกำจัดมลพิษ อีกทั้งควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต และยั่งยืน ให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ โดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ร่วมบำรุงรักษา ทรัพยากร อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น เช่น การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เป็นการร่วมมือจากระดับล่างไปจนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับ เศรษฐศาสตร์ ยงวณิชย์ (2555: 74-75) ที่ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมด้วย องค์ประกอบหลัก 4 ด้านที่ประกอบด้วย การพิจารณาด้านพื้นที่ท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการ กิจกรรมการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในสถานที่ท่องเที่ยว

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการเพื่อก่อให้เกิด

ประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดชุมชนท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการ ควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ โดยเริ่มต้นจากระดับรากหญ้าจนถึงองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

ข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และลักษณะของ พื้นฐานที่เป็นหลักการทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ของลักษณะดังกล่าว ก็จะเป็นการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์ก็จะลดน้อยลง และอาจจะ ถูกจัดเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น

การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มุ่งให้ความรู้และเพิ่มประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว ให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ เป็นหลัก ซึ่งเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะประกอบด้วยข้อกำหนดต่างๆตามเกณฑ์ ที่กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมไทย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย กำหนดดังนี้ (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และคณะ, 2554: 69-70)

1. มีการจัดการพื้นที่ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กร พัฒนาเอกชน องค์กรบริหารท้องถิ่น (เทศบาล และอบต.)
2. มีความพร้อมในด้านการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ และภายในศูนย์ มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้นมีจุดแนะนำและให้บริการข่าวสารที่เข้าหาได้ง่าย มุมจัดนิทรรศการ มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ห้องสุขา การจัดการในลักษณะ เจ้าของบ้านที่ดีและมีความปลอดภัยสูงสุด
3. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่รอบรู้ถูกต้องและจริงจัง
4. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรม จะต้องเป็นที่พักแรมที่อยู่ในระดับที่มีการรักษา สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะ
5. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
6. มีแผนที่ และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว
7. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับในเส้นทางเดิม โดยที่เส้นทาง เป็นแบบทางรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไป
8. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติไว้เป็นระยะๆเพื่อให้ความรู้ แก่นักท่องเที่ยว

9. มีแผนพัฒนาพื้นที่ที่มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการป้องกันมลพิษต่างๆ
10. มีแผนพัฒนาบุคลากร ตลอดจนการบริการขั้นสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. มีการกำหนดขีดความสามารถ เพื่อการรองรับของพื้นที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการแหล่งเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืน และสามารถรองรับการท่องเที่ยวควบคู่กันไป ซึ่งในปัจจุบันมิติของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางเชิงนิเวศได้เปลี่ยนแปลงไป โดยการทำให้เกิดความมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามาดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ ในการเกิดกระบวนการเรียนรู้ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 86-89) ได้กล่าวถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เดินทางสะดวก ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีคุณภาพมีมาตรฐานระดับสากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องดำเนินการวางแผนพัฒนา จัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติ เพื่อการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบ ระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่น องค์กรประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน
2. การให้การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาต่อประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรม ดูงาน ให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ทันเหตุการณ์เสมอ
3. การกำจัดของเสีย จะต้องมึระบบการกำจัดน้ำที่มีประสิทธิภาพ การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งตามธรรมชาติ การกำจัดขยะและปฏิภูมิลือหลักใช้แล้วใช้ซ้ำ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อีก (reuse/recycle) สำหรับของเสียจากห้องสุขา อาจใช้ระบบการทำแก๊สชีวมวล (biogass)
4. การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่างๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้าง ย่อมสะท้อนอดีตที่ทรงคุณค่า ซึ่งสามารถศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชนโบราณได้
5. ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ควรสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อหนึ่งห้อง ห้องสุขาต้องสะอาด คิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าการจัดจ้างแรงงานดูแล

6. การเดินทางเข้าชมสะดวก ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบาง ควรทำทางเดินข้าม (board walk) คำนึงถึงความปลอดภัยมีระบบการสื่อความหมายที่ดี (แม้เดินเที่ยวคนเดียวก็ได้) รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมายควรออกแบบใช้ได้ทนทาน
7. การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว รักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุด และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
8. การตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องกำหนดสภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียด รวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้นว่าควรอยู่ในระดับไหน หาความสมดุลระหว่างความสามารถการรองรับของพื้นที่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว และการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล จะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุน ต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย
9. การจัดการ การบริการ ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบัน คือ ISO 9000 / ISO 14000 / ISO 18000 ด้วย
10. การศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้ก่อประโยชน์มากที่สุด อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสดลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานจากธรรมชาติมากที่สุดหลีกเลี่ยงการใช้น้ำธรรมชาติใช้ให้อย่างคุ้มค่า หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรับอากาศมากที่สุด
11. การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถการรองรับทางกายภาพ (physical carrying capacity) และขีดความสามารถการรองรับทางสภาพแวดล้อม (environmental carrying capacity) อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการอย่างดี เพียงพอต่อการใช้
12. การออกแบบสิ่งก่อสร้างบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่เป็นสิ่งแปลกปลอมเข้าไป อนึ่งการก่อสร้างควรคำนึงถึงความสะดวกของคนพิการด้วย ควรหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆ เช่น การตัดต้นไม้เป็นสำคัญ ต้องคำนึงถึงกระแส น้ำ จะไม่ก่อให้เกิดการพังทลายและไม่กีดขวางเส้นทางเดินของสัตว์ป่า

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เดินทางสะดวก ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีคุณภาพมีมาตรฐานระดับ

สากลเพื่อให้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยมีกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และชัดเจนระหว่างองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปตามแนวทางที่กำหนดไว้เพื่อให้การจัดการที่มีประสิทธิภาพและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะกิจกรรมนั้น จะเป็นสื่อกลางที่จะนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้เป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดและเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ (เศกสรรค์ ยงวิชัย, 2555: 80)

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 106-107) ได้กล่าวเกี่ยวกับ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 2 ลักษณะคือ กิจกรรมหลัก และกิจกรรมเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมการเดินป่า 2) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ 3) กิจกรรมถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ 4) กิจกรรมส่อง/ดูนก 5) กิจกรรมศึกษา เทียวถ้ำ 6) กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ 7) กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (boat sightseeing) 8) กิจกรรมพายเรือแคนู เรือคายัค เรือใบ 9) กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น 10) กิจกรรมดำน้ำลึก (scuba diving)

กิจกรรมเสริม ได้แก่ 1) กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ 2) กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ 3) กิจกรรมปีน และไต่เขา 4) กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์ 5) กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก 6) กิจกรรมล่องแพยาง แพไม้ไผ่ 7) กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร 8) กิจกรรมเที่ยวน้ำตก 9) กิจกรรมวินด์เซิร์ฟ

เศกสรรค์ ยงวิชัย (2555: 80) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งออกเป็น 3 หมวด รวม 19 กิจกรรม ประกอบไปด้วย

กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ 9 กิจกรรม ได้แก่ ศึกษาธรรมชาติ ตั้งแคมป์ การเดินป่า ส่องสัตว์/ดูนก เทียวถ้ำ/น้ำตก ซี่ม้/นั่งช้าง ดำน้ำดูปะการัง ล่องแพ/ล่องเรือยาง พายเรือแคนู คายัค เล่นเรือใบ รวมทั้งกระดานโต้ลม

กิจกรรมกึ่งนิเวศมี 5 กิจกรรม ได้แก่ ถ่ายรูป บันทึกภาพ/เสียง ศึกษาท้องฟ้า ปีน/ไต่เขา ตกปลา ขี่จักรยานท่องเที่ยว/จักรยานเสือภูเขา

กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์มี 5 กิจกรรม ได้แก่ ชมความงามความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์ ศึกษาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีและ

ประวัติศาสตร์ ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม ร่วมกิจกรรมเรียนรู้วิถีชุมชน การศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

กิจกรรมที่ไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้มีโอกาสเสริมแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น การชมกีฬา ร่วมเล่นกีฬา พักผ่อนปิกนิก ประชุมสัมมนา เล่นน้ำ วายน้ำ อาบแดดหรือแสงบุญ เป็นต้น

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลายท่าน โดยผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักวิชาการ	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
	ด้านพื้นที่	ด้านการจัดการ	ด้านกิจกรรม และ กระบวนการ	ด้าน มีส่วนร่วม
Buckley	✓	✓	✓	✓
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544)	✓	✓	✓	✓
กวี วรกวิน และคณะ (2546)	✓	✓	✓	✓
วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548)	✓	✓	✓	✓
ประชิด สุกุณะพัฒน์ และคณะ (2554)	✓	✓	✓	✓
เศกสรรค์ ยงวิชัย (2555)	✓	✓	✓	✓

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังตารางที่ 1 สามารถจำแนกองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านพื้นที่ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศของพื้นที่ 2) ด้านการจัดการ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและการควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต 3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ หมายถึง

การท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ดีและถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและเป็นการกระจายรายได้ รวมไปถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย จากองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ หากแหล่งท่องเที่ยวใดที่มีองค์ประกอบครบถ้วนทั้ง 4 องค์ประกอบ ก็จะส่งผลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ แต่หากขาดองค์ประกอบในข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์ก็จะลดลง และอาจจัดเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆได้ ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การทบทวนแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการเพิ่มโอกาสให้แก่สมาชิกในชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอนอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ความหมายการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 6-7) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการและกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542: 288) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการเมืองแบบยั่งยืนไว้ว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นแบบยั่งยืน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนการสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547: 4) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้ามาช่วยด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นการไปอย่างมีอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ธีรวิตร ทิมเสื่อ (2553: 12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการตัดสินใจและการกระทำของคนในชุมชน ซึ่งในกระบวนการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร การควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร สมาชิกชุมชนนั้นตระหนักถึงปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาขีดความสามารถของตนในการแก้ปัญหา เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยสมัครใจต่อกิจกรรม

ยุทธการ ไวยอาภา (2560: 34) ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล ในส่วนของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยการนำผลประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการปลูกจิตสำนึกให้แก่กลุ่มคนรุ่นหลังเกิดความหวงแหนทรัพยากรให้คงอยู่นานที่สุด

ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 175) กล่าวว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น มี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางการท่องเที่ยว การร่วมคิดและหาวิธีการแก้ปัญหาทางการท่องเที่ยว การร่วมวางนโยบาย วางแผนตัดสินใจ คิดหาวิธีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ร่วมปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานการท่องเที่ยวให้บรรลุตามที่กำหนดไว้ และร่วมควบคุมติดตามประเมินผลแผนการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้

ลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นอย่างไม่แท้จริง เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการท่องเที่ยวที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 175-176) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น เป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น หรือเป็นความพยายามที่จะให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน ทั้งนี้เพราะชุมชนท้องถิ่นคือผู้รู้ปัญหาและความต้องการของตนเองดีกว่าผู้อื่น หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ความรู้และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเรียนรู้ร่วมกันและการตัดสินใจร่วมกัน จึงมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมกันอยู่มี 3 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางนโยบายและวางแผนในโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการท่องเที่ยวเลย แต่จะถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

รูปแบบที่ 2 การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งรูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนขององค์กรชุมชนท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แม้ว่าในความเป็นจริงการริเริ่มโครงการท่องเที่ยวจะมาจากรัฐบาลก็ตาม แต่องค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุดซึ่งผลสุดท้ายของการเจรจาต่อรองนั้นรัฐบาลมักเป็นผู้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามเสียงขององค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบนี้องค์กรชุมชนท้องถิ่นจะต้องที่ศักยภาพสูงและมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นตนเองให้มากที่สุด

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตนเองซึ่งรูปแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนการพัฒนาการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นับเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตลอดจนการติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวด้วยตนเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แต่ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและประสิทธิภาพสูง

วิธีการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก: 176-177) กล่าวถึง วิธีการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น เป็นวิธีการที่สร้างโอกาสให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม วิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้คือ

วิธีการที่ 1 การร่วมประชุมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการร่วมแก้ปัญหาในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยว ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

วิธีการที่ 2 การให้คำปรึกษาในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 4 การประสานงานร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเพื่อไปร่วมงานบริหารหรือการจัดการหรือร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาในฝ่ายประชาชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 5 การไต่สวนสาธารณะในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 6 การออกเสียงประชามติโดยตรงในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นตอบคำถามของรัฐบาลโดยให้ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นออกความคิดเห็นได้โดยตรง และให้ทุกคนเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียม ในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน มีการเรียนรู้ร่วมกันและเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรักความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 178-179) ดังต่อไปนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรืออาจร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์ได้

ขั้นตอนที่ 5 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 6 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นในทิศทางที่ถูกต้องนั้นควรให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก โดยเริ่มที่การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตน การเตรียมการจัดการวางแผนการควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์จากการให้บริการ ในขณะเดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาคอนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ฉะนั้นการเข้ามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นต้องให้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอันเป็นการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งมีกิจกรรมท่องเที่ยวหลายรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่นการให้ข้อมูลท้องถิ่นที่ถูกต้อง การให้บริการที่พัก อาหาร การขายสินค้าที่ระลึก การให้บริการมัคคุเทศก์ การรับจ้างในธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ระดับท้องถิ่น การควบคุมดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาระดับความเป็นอยู่ของชุมชน ส่งเสริมพัฒนาอาชีพ เป็นต้น ทิศทางการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมุ่งสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อรองรับท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามกรอบและลักษณะแห่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทุกระดับ

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen J. and Uphoff N. (1980: 213-235) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ อคิน รพีพัทธ์ (2527: 320) ได้กล่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546: 147-157) ได้อธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยพื้นฐานของกระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้แข็งแรง ซึ่งโดยหลักการแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน และเป็นสิทธิมนุษยชน ดังนั้นการดำเนินการพัฒนาจึงควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยเหตุ 4 ประการดังต่อไปนี้

1.2.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดความจำเป็นพื้นฐาน ช่วยให้กลุ่มที่ถูกกั้นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ได้มีโอกาสเสนอสิ่งที่ตนต้องการต่อผู้จัดทำนโยบายการพัฒนา และโอกาสได้รับการพัฒนาระดับฐานะให้สูงขึ้นหลุดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ

1.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้รัฐบาลสามารถระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ความรู้ ทักษะ และทุนที่ต้องใช้ในโครงการพัฒนา

1.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้ปรับปรุงการกระจายสินค้าและบริการ ตลอดจนการกระจายรายได้ให้ดีขึ้น และการมีชีวิตสาธารณะที่มีสุขภาพดี

1.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยตอบสนองความต้องการทางด้านจิตวิทยาของประชาชน จากการที่ได้อิทธิพลในการตัดสินใจเองที่มีผลกระทบต่อชีวิตและการทำงาน

2. การจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การจำแนกการมีส่วนร่วมขั้นตอนการมีส่วนร่วม แนวคิดของโคเฮนและอัทซอพ เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือ จำแนกขั้นตอน หรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็น เรื่องของการตัดสินใจ (decision making) ดังนั้นการดำเนินการ (implementation) ผลประโยชน์ (benefits) และการประเมินผล (evaluation) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

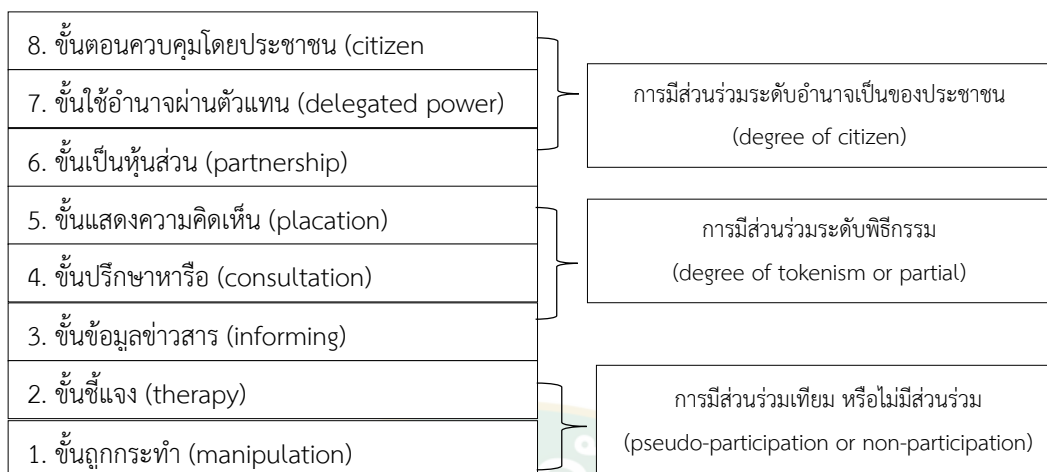
ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็ เลือกลโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ วางแผนและการมีส่วนร่วมตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะได้มากจากคำถามที่ว่าใครจะทำ ประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจำทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ในทางโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (view) ความชอบ (pre-faience) และความคาดหวัง (expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆได้

3. การจำแนกระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม การจำแนกระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม เป็นความคิดของอาร์สไตน์ (Aronstein) ซึ่งเห็นว่าการมีส่วนร่วมมักจะมีลักษณะเป็นของบันไดการมีส่วนร่วม (participation) 8 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน

ที่มา : ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546: 158)

จากภาพสามารถอธิบายขั้นบันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน คือ ขั้นถูกกระทำ แบบขั้นที่สองคือขั้นชี้แจงนั้น เรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วมเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจ กรณีนี้ จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่สุดที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจ โดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหา วิธีการของการตัดสินใจ หรือตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจตัดสินใจ ขั้นที่สองนี้สร้างมาเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นตอนนี้ใช้เป็นการทำประโยชน์เข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา (educate) หรือการชี้แจงแก่ผู้เข้าร่วม

บันไดขั้นที่ 3 ถึง 5 ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้นที่ 3 ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร และขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษาหารือ นั้น ความคิดเห็นหรือข้อคิดเห็นของประชาชนได้รับการรับฟังจากผู้มีอำนาจอยู่มากขึ้นแต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่า ความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับเอาใจใส่จากผู้ที่มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ในระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนร่วมได้ ส่วนในขั้นที่ 5 ขั้นให้ความคิดเห็นเป็นขั้นสูงของการมีส่วนร่วม บางส่วนนี้ คือยอมให้คนไร้อำนาจ (have-on) ให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดขั้นสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชนซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าไปสู่ขั้นที่ 6 ชั้นเป็นหุ้นส่วน ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าร่วมการเจรจาเพื่อผลประโยชน์ (trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่ 7 ของประชาชนโดย

ผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง ในการวัดการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับระดับความก้าวหน้าของการมีส่วนร่วม หรือปริมาณอิทธิพลที่บุคคลอื่นนี้มีการจำแนกหลายแบบ ควรกำหนดระดับของการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1. ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (pseudo-participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (passive participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใดๆในการตัดสินใจ แต่จะเป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นๆเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (partial participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจการตัดสินใจจะอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (genuine participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ส่วนความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟัง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

วิลล จีโรจพันธ์ และคณะ (2548: 96-97) และ อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ (2548: 96) ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของประชาคมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า ประชาคม (community) หรือกลุ่มประชาชน นับเป็นองค์กรเล็กที่สุดและมีบทบาทเป็นเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการบริหารและจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน ดังนี้

1. ร่วมพิจารณากิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภทที่มีอยู่ ดำเนินการอยู่นั้นประชาคมจะต้องพิจารณาว่า ยินดีให้มีกิจกรรมนั้นหรือไม่ เช่น กิจกรรมเดินป่าชมโดยใช้ช้างเป็นพาหนะนำชม

2. ร่วมกำหนดแผนวิธีการและการจัดการ การจัดทำแผนพัฒนา แผนส่งเสริม แผนปฏิบัติการ แผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์ (แผนเฉพาะกิจ แผนระยะสั้น แผนระยะกลาง แผนระยะยาว วิสัยทัศน์) ประชาคมในท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมประชุมกำหนดแผน กำหนดวิธีการจัดการและร่วมดำเนินกิจกรรมในลักษณะหุ้นส่วนหรือสหกรณ์ด้วย

3. ร่วมรับผลประโยชน์ในการดำเนินการอย่างเสมอภาค การร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ย่อมมีรายได้สู่ท้องถิ่น การจัดการจะต้องแบ่งปันผลกำไรหรือรายได้อื่นๆ ให้กับผู้ร่วมดำเนินการตามสัดส่วนอย่างเสมอภาคและโปร่งใส

4. ร่วมประเมินผล แก้ไขปัญหา เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีมาตรฐานในระดับสากล โดยที่การดำเนินการทุกครั้งจะต้องมีการประเมินผล การวิเคราะห์ปัญหา การแก้ไขปัญหา การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะต้องร่วมกัน ตลอดจนการสร้างระเบียบและมาตรการร่วมกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ มีความคล่องตัว ประชาคมจะต้องเลือกผู้แทนกลุ่มหนึ่งคนหรือสองคนเพื่อทำหน้าที่ประสานและรองประสาน เพื่อประสานงานและติดต่อกัน

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552: 95) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการคือ

1. ร่วมกันวางแผน

- ร่วมคิด ร่วมวางแผน จัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

- ร่วมประชุม เสนอแนะและให้ความเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

- หากท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการท่องเที่ยวแต่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ต้องร่วมกันคิดว่าชุมชนของตนมีจุดเด่นอะไรที่แตกต่างจากชุมชนอื่น มีทรัพยากรอะไรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บ้าง

- ร่วมบริหารจัดการและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

- ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ของราคาของสินค้าและบริการอย่างได้มาตรฐาน

- ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน

- ประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ที่วางไว้ตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนที่วางไว้

3. ร่วมกันใช้ประโยชน์

- ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิ์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น ด้วยความตระหนักและห่วงแหน จึงต้องแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและทั่วถึง เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ อันจะกระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

4. ร่วมติดตามและประเมินผล

- การติดตามและประเมินผลเป็นการตรวจสอบและควบคุมให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้หากพบปัญหาหรืออุปสรรคก็สามารถแก้ไขได้ทันท่วงที ซึ่งขั้นตอนนี้อาจพบบทเรียนหรือวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปได้

5. ร่วมบำรุงรักษา

- เมื่อมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว จะต้องร่วมกันบำรุงรักษา เพื่อให้คงอยู่ในสภาพสมบูรณ์ สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ต่อไป

การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว

ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2550: 11-12) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามลักษณะของการดำเนินงานที่ประชาชนท้องถิ่นมีโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ/หรือ

ดำเนินการในรูปของธุรกิจท้องถิ่นรายบุคคล และการมีส่วนร่วมในรูปขององค์กรท้องถิ่น เช่น องค์กรท่องเที่ยวของหมู่บ้านหรือตำบล เป็นต้น

1. การมีส่วนร่วมระดับรับผลประโยชน์โดยตรงรายบุคคล เช่น สมาชิกชุมชนจัดให้บริการเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการดังกล่าว เช่น เรือนำเที่ยว บังกะโล ที่พัก อาหาร การนำทาง หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน
2. การมีส่วนร่วมระดับชุมชนรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยว โดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรฐานการรองรับการท่องเที่ยง มีการจัดการระบบการให้บริการในกิจกรรมต่างๆให้เรียบร้อยให้เกิดความสะดวก และมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรงและกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูปของกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนมีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนหลายท่าน โดยผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน

นักวิชาการ	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน				
	ร่วมกันวางแผน	ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	ร่วมกันใช้ประโยชน์	ร่วมติดตามและประเมินผล	ร่วมบำรุงรักษา
Cohen and Uphoff	✓	✓	✓	✓	
ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527)	✓	✓		✓	✓
อคิน รพีพัฒน์ (2527)	✓	✓		✓	
ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546)	✓	✓	✓	✓	
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548)	✓	✓		✓	
อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ (2548)	✓	✓	✓	✓	
วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548)	✓	✓	✓	✓	
เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552)	✓	✓	✓	✓	✓

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 2 สามารถจำแนกองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ร่วมกันวางแผน หมายถึง การร่วมกันคิดร่วมวางแผนเตรียมความพร้อม ร่วมประชุมเสนอแนะความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยว ร่วมบริหารจัดการ ร่วมกำหนดกฎระเบียบ ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน หมายถึง ร่วมกันปฏิบัติตามหน้าที่ที่วางไว้ตามแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนที่วางไว้

3. ร่วมกันใช้ประโยชน์ หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นสามารถได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างยุติธรรมและทั่วถึง เพื่อสร้างความรู้สึกรัก ความตระหนักและหวงแหนอันเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวดำเนินต่อไปได้

4. ร่วมติดตามและประเมินผล ประชาชนสามารถตรวจสอบ ควบคุมให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งหากพบปัญหา ก็สามารถแก้ไขได้ทันที่ ในขั้นตอนนี้อาจพบเรียน วิธีการและแนวทางในการดำเนินงานใหม่ๆได้

5. ร่วมบำรุงรักษา หมายถึง ร่วมกันรักษาเพื่อให้คงอยู่ในสภาพสมบูรณ์สามารถรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ในอนาคต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอนของแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบแรกของการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวหรือเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยว จึงต้องสามารถจูงใจหรือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 55)

ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

วรรณ วลัยวานิช (2546: 60) ได้กล่าวถึงความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ข: 55) ได้กล่าวว่าทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวอันเป็นพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยมีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทุกประเภทที่เข้ามาเยี่ยมชม เป็นสรรพสิ่งที่อยู่รอบๆตัวเราทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีความงดงามและทรงคุณค่าจนกลายเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม

ธนภุต สังข์เฉย (2550: 80) ได้กล่าวถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นจนถึงภูมิภาคและระดับโลก อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยสิ่งเหล่านี้จะต้องมีความงดงามแปลกตา มีความสำคัญหรือมีคุณค่าน่าสนใจสามารถดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนหรือศึกษาหาความรู้ได้ นอกจากนี้ วัฒนธรรมประเพณี อาชีพ รวมถึงวิถีชีวิตอันดีงาม ที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมของท้องถิ่นที่ทรงคุณค่า และมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ ก็จัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเช่นกัน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา ความเป็นชนเผ่า การละเล่น และการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง และลักษณะที่เป็นนามธรรมไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าของประเทศ โดยจะอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่อยู่ในลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ เช่น ภาษา วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหารประจำชาติ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550: 5)

ฉันทิช วรรณถนอม (2552: 157) กล่าวถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการอันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่างๆได้

ประชิด สุกุมะพัฒน์ และคณะ (2554: 80) กล่าวว่าทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่างๆได้

ความหมายข้างต้นทั้งหมดที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ เพื่อนำมาสู่ความพึงพอใจในรูปแบบต่างๆได้

ความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 172) และ ฉันทิช วรรณถนอม (2552: 157) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสอดคล้องกันไว้ดังนี้

1. เป็นสิ่งดึงดูดใจในการเดินทางท่องเที่ยวทรัพยากรการท่องเที่ยวนับเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวจะนำมาพิจารณาในการตัดสินใจที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้นๆ

2. เป็นที่มาของรายได้ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่พื้นที่ คนในพื้นที่นั้นๆ ก็จะเกิดรายได้และอาชีพจากการจัดธุรกิจและบริการให้แก่นักท่องเที่ยว รัฐบาลเก็บภาษีอากรจากภาษีเงินได้และศุลกากรค่า เงินจำนวนนั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์โดยรวมของประเทศชาติแล้ว ยังสามารถนำเงินส่วนนี้ไปช่วยชดเชยภาวะการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศอีกด้วย

3. เพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์จะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เพราะสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในท้องถิ่น ช่วยให้ผ่อนคลายจากภาวะจำเจ ภาวะตึงเครียดงาน และประจักษ์กรรมหนักหนาการได้ ส่งผลดีทั้งในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ เป็นประชากรที่มีคุณภาพ ที่สำคัญคือการทำหน้าที่ผู้คนมีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะมีรายได้และสามารถซื้อหาสินค้าอุปโภคบริโภคและบริการต่างๆ ให้กับตนเองได้ เป็นการช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นยังมีส่วนช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับประชาชนด้วย

4. สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วโลกย่อมจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ เช่น ประเทศไทยมักได้รับคำชมจากชาวต่างประเทศเสมอว่า เป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวสวยงาม น่าสนใจ หลากหลาย ซึ่งนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทุกคน

5. สะท้อนให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพชน ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพชนที่ล้ำลึก เป็นความรู้ความสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนในรุ่นปัจจุบัน

6. ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาประโยชน์มากมายที่ผู้คนได้รับจากทรัพยากรการท่องเที่ยวทำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมไม่สูญหายไป หากมีการนำไปใช้ก็จะมีการจัดการและใช้อย่างระมัดระวัง มีการบริโภคทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก โดยคำนึงถึงอนุชนคนรุ่นต่อไปด้วย

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 26-28) กล่าวว่า การท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งนักท่องเที่ยวแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มจะมาเยี่ยมชมเยือนทรัพยากรการท่องเที่ยวตามประเภทที่ตัวเองชอบ และสามารถแบ่งประเภททรัพยากรท่องเที่ยวได้ 3 ประเภท ซึ่งสอดคล้องกับ วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 158-159) และ ธนภฤต สังข์เฉย (2550: 82) ดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งรวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน ซึ่งสามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติตามการพัฒนาออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย คือ

1.1. ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติในสภาพดั้งเดิมปราศจากการตัดแปลง เป็นพื้นที่สันโดษซึ่งอยู่ไกลชุมชน คุณค่าผู้มาเยี่ยมชมอยู่ที่ความอุดมสมบูรณ์เป็นธรรมชาติ ทำให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสกับธรรมชาติและได้รับความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่นภูเขา ธารน้ำร้อน วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ภูมิอากาศ ทะเล ธารน้ำแข็ง เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีการตัดแปลงปรุงแต่ง แต่ยังรักษาสภาพตามธรรมชาติไว้ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่กึ่งสันโดษซึ่งมีการปรุงแต่งเพื่อความสะดวกในการเข้าถึง และเพิ่มความสามารถในการรองรับ คุณค่าต่อผู้มาเยี่ยมชมอยู่ที่การได้สัมผัสกับธรรมชาติในระดับภายนอกและได้รับความสะดวกในการเยี่ยมชม เช่น ถ้ำ น้ำตก พืชหญ้า น้ำพุร้อน ชายหาด อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

1.3 ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีการตัดแปลงก่อสร้างเพิ่มเติม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติที่มีการพัฒนาแล้ว ซึ่งมีการจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการของผู้เยี่ยมชม มีสิ่งอำนวยความสะดวกเต็มรูปแบบ คุณค่าต่อผู้มาเยือนอยู่ที่การได้พักผ่อนในสภาพธรรมชาติ แต่ได้รับความสะดวกสบายอย่างครบถ้วน เช่น รีสอร์ท เป็นต้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่าในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุออกเป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้

2.1 ประเภทโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปี หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

2.2 ประเภทโบราณวัตถุ เป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานที่เกี่ยวกับประวัติของวัตถุนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละประเทศอาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑสถานหรือสถานที่เก็บแบบอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศ และเป็นความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้พบโบราณวัตถุล้ำค่าเหล่านั้น เช่นภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่างๆของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน ซึ่งสามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมได้ 3 ประเภท ดังนี้

3.1 ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ชุมชน หมู่บ้าน เรือนแพ ตลาด ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง สินค้าพื้นเมือง ไร่สวน เหมือง วิถีชีวิต อัญมณีของประชาชน เป็นต้น

3.2 ประเภทประเพณี ได้แก่ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลกินเจ ประเพณีลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ งานพิธีโยนบัว ประเพณีอินทขิล เป็นต้น

3.3 ประเภทกิจกรรม ได้แก่กิจกรรมแข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง สวนสนุก สวนสาธารณะเฉพาะทาง สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เขื่อนพลังงานไฟฟ้า เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอยู่หลายกิจกรรม เช่นการเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ การดูนก การพายเรือ การดำน้ำ การตั้งแคมป์ การล่องแพ การขี่ช้าง การถ่ายรูป การขี่จักรยาน การไต่เขา การตกปลา การแสวงบุญ การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศไทย

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 163-165) ได้กล่าวเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศไทย มี 2 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในส่วนที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่

1.1 อุทยานแห่งชาติ (nation park) เป็นพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งสงวนและคุ้มครองสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการค้นคว้า วิจัย นันทนาการ และการท่องเที่ยว

1.2 วนอุทยานแห่งชาติ (forest park) เป็นพื้นที่นันทนาการที่มีขนาดเล็กและมีความโดดเด่นน้อยกว่าอุทยานแห่งชาติ หากแต่ยังคงมีความสำคัญในแง่ของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในท้องถิ่น

1.3 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (wildlife sanctuary) ตามพระราชบัญญัติ คือ พื้นที่ซึ่งถูกกำหนดให้สงวนและรักษาไว้ให้ปลอดภัยจากกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ที่อาจรบกวนถิ่นที่อยู่อาศัยและการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า รวมทั้งกิจกรรมนันทนาการต่างๆด้วย แต่เนื่องจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหลายแห่งมีองค์ประกอบของธรรมชาติที่มีความโดดเด่นและมีคุณค่าทางด้านนันทนาการสูง กรมป่าไม้ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบจึงอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปพักผ่อนหาความรู้ในพื้นที่ได้ แต่จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1.4 เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (non-hunting area) เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลประกาศขึ้นเพื่อคุ้มครองสัตว์ป่าบางชนิดที่กำหนด แต่ไม่หวงห้ามการใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมอื่นๆ

1.5 สวนพฤกษศาสตร์ (botanical garden) เป็นสถานที่ที่มีการจัดรวบรวมพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ที่มีคุณค่ามาปลูกไว้เป็นลำดับตามหมวดหมู่และตระกูล เพื่อการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ขยายพันธุ์ให้แก่ประชาชน โดยปกติมักมีการจัดตกแต่งพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนควบคู่ไปด้วย สวนพฤกษศาสตร์จึงจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกประเภทหนึ่งของประเทศ

1.6 สวนรุกขชาติ (arboretum) เป็นพื้นที่ธรรมชาติแต่มีขนาดเล็กกว่าสวนพฤกษศาสตร์สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้ต่างๆโดยเฉพาะไม้ยืนต้นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และไม้ดอกที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่ไม่ได้มีการปลูกเป็นหมวดหมู่เหมือนอย่างสวนพฤกษศาสตร์ ปกติมักมีการตกแต่งบริเวณและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาพันธุ์ไม้ในพื้นที่ได้

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น และร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งรวมถึงร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆนี้ไม่ได้หมายถึงสิ่งซึ่งเกิดจากน้ำมือของมนุษย์แบบปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงร่องรอยและสิ่งซึ่งเกิดจากมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ด้วย หรือ รวมถึงร่องรอยและหลักฐานทางโบราณคดีทั้งใน

ยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โบราณ ชุมชนโบราณ ศาสนสถาน โบราณวัตถุ โบราณสถาน กำแพงเมือง คูเมือง เหมืองแร่ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี วิถีชีวิต/ความเป็นอยู่ ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าและหัตถกรรมพื้นเมือง

องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว

องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยววันนี้ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบไว้หลากหลาย พอสรุปได้ว่าองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวควรมีองค์ประกอบหลักอย่างน้อย 3 ประการ หรือ 3A's ดังต่อไปนี้คือ 1) สิ่งดึงดูดใจ (attraction) 2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) การเข้าไปถึง (Accessibility) (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2542: 36)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549: 10-12) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมี 6 ประการคือ

1.1 ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติ เช่นป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำลำคลอง ทะเล น้ำตก หน้าผา บ่อน้ำพุร้อน แก่งแก่ง อุทยาน ทะเลสาบ ถ้ำ ถ้ำวัน ชายหาด แหลม เป็นต้น

1.2 ความประทับใจในลมฟ้าอากาศ เช่นอากาศบริสุทธิ์สดชื่น อากาศเย็นสบายปลอดโปร่งหรือไม่หนาวจัดหรือร้อนจัดจนเกินไป เป็นต้น

1.3 คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่นมีสิ่งที่น่าสนใจด้านประวัติศาสตร์หรือมรดกทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สถาบันทางการเมือง สถาบันทางการศึกษา วัดหรือศาสนสถาน คูเมือง กำแพงเมือง อนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น

1.4 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่นมีขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปกรรม งานเทศกาลหรืองานประเพณี การละเล่นพื้นเมืองหรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน การประกอบอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม การทำนา ทำไร่ เป็นต้น

1.5 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่นสวนสนุก สวนสัตว์ โรงละคร ชีวิตยามราตรี โรงแรมหรู สนามกีฬา สถานเริงรมย์ การแสดงต่างๆ ศูนย์การค้า สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส โบลิ้ง สวนพฤกษศาสตร์ สวนหย่อม ศูนย์สุขภาพพอนามัย สวนสาธารณะ เป็นต้น

1.6 กิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่นการเดินป่า การขี่ช้าง การดูนก การปีนเขา การเที่ยวถ้ำ การเที่ยวน้ำตก การล่องแพ การพายเรือ การดำน้ำ การขี่จักรยาน การชมสวนดอกไม้ การชมสวนผลไม้ การชมพื้นที่ปลูกพืชไร่ เป็นต้น

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกปลอดภัย ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาใน 6 ด้านด้วยกัน คือ

2.1 ประเภทของการคมนาคมขนส่งที่จะให้บริการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาว่าจะใช้การขนส่งประเภทใดเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้นๆ จะเหมาะสม หรือจะใช้ขนส่งหลายประเภทร่วมกันไป เช่น การขนส่งทางรถยนต์ การขนส่งทางรถไฟ การขนส่งทางเรือ การขนส่งทางเครื่องบิน เป็นต้น

2.2 เส้นทาง การขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงสภาพการเดินทางความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ความปลอดภัย และความมีมาตรฐานในระดับสากลของเส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.3 การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงจำนวนที่เพียงพอและคุณภาพมาตรฐาน ตลอดจนความสะดวกสบาย รวดเร็วและความปลอดภัยของรถสาธารณะและรถนำเที่ยวที่จะให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 แบบแผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรมเป็นหมู่คณะทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ทั้งการเดินทางของนักท่องเที่ยวแบบส่วนตัวและครอบครัว

2.5 บริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น สถานีขนส่ง ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ เป็นต้น

2.6 ปัญหาการจราจรที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงปัญหาการจราจรที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาที่จอดรถ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเรื่องเสียงรบกวนนักท่องเที่ยว ปัญหาอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้นอย่างประทับใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะท่องเที่ยววันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในแหล่งท่องเที่ยวมี 4 ด้านคือ

3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่จำหน่ายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาหรือซุ้มนั่งคอย ร้านค้า ร้านอาหาร บ้านพักพนักงาน เป็นต้น

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ชุมชนเข้า ป้าย เครื่องหมาย ลานกิจกรรม สวนหย่อม กระถางและที่ปลูกต้นไม้ ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ ระบบแสงสว่าง ระบบน้ำใช้ ระบบกำจัดของเสียและน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะมูลฝอย รั้ว กำแพง สะพาน ชั้นบันได เป็นต้น

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ภายในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากการหลงทางภายในแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

3.4 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายป้ายเตือนอันตรายนักท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่นๆที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายประเภทที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ควรมีลักษณะหลักที่สำคัญ 4 ประการ หรือเรียกว่า 4A's (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550: 7) คือ

1. ความดึงดูดใจ (attraction) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ควรดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัวอันมีสาเหตุมาจาก

1.1 มีความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาดทรายขาว แนวปะการังที่มีสีสันสวยงาม รวมทั้งปลาชนิดต่างๆ ป่าที่มีพันธุ์ไม้นานาชาติหรือความงดงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ รีสอร์ทในหุบเขา เป็นต้น

1.2 มีลักษณะของเหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่น งานประเพณีในเทศกาลสำคัญของแต่ละท้องถิ่น การจัดขบวนบุปผชาติหรือการตกแต่งขบวนพาเหรดการแสดงในเทศกาลต่างๆ การแสดง แสง สี เสียง ในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. ความสามารถในการเข้าถึงง่าย (accessibility) ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากหากมีความสะดวกในการเดินทางเที่ยวชม หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิดนักท่องเที่ยวจะเดอรรถรสในการท่องเที่ยวได้มากขึ้น ดังนั้น แม้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน ที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยว

3. ความประทับใจ (amenity) ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทราชวัง วัด

โบราณสถานต่างๆ ที่แสดงถึงอารยธรรมในอดีต หรือแม้แต่ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน อาทิ อุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเลหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น การร่วมงานประเพณีต่างๆ เช่น งานคาร์นิวัลในประเทศบราซิล งานประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทย เป็นต้น

4. องค์ประกอบของการบริการ (ancillary service) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริหารจัดการต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ ได้แก่

4.1 การบริการด้านการตลาด เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

4.2 การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

เท็ดชาย ช่วยบำรุง (2552: 14-16) กล่าวว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวควรมีองค์ประกอบหลักอย่างน้อย 5 ประการ หรือ 5A's ดังต่อไปนี้

1. ที่พัก (accommodation) หมายถึง สถานที่ที่จัดไว้เพื่อนำให้คนเดินทางหรือนักท่องเที่ยวได้เข้าพัก พร้อมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งปัจจุบันธุรกิจที่พักได้พัฒนาเรื่อยมาโดยมีรูปแบบการจัดบริการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าอย่างสูงสุด

2. การคมนาคม (accessibility) เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากมีบทบาทในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆทั่วโลก ซึ่งการคมนาคมในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สามารถตอบสนองการเดินทางท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น ธุรกิจการบิน การเดินเรือและการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ รถโดยสาร รถไฟ รถไฟฟ้า เป็นต้น

3. สิ่งดึงดูดใจ (attraction) หมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวได้ เช่น สิ่งดึงดูดใจประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ภูเขา น้ำตก เกาะ แม่น้ำ หาดทราย ฯลฯ สิ่งดึงดูดใจประเภทวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งดึงดูดใจนี้หมายถึงรวมถึง สิ่งดึงดูดใจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือมีความโดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจกว่าแหล่งอื่นๆ เช่น ทะเลหมอก ทะเลแหวก บ่อน้ำพุร้อน เป็นต้น

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (amenity) หมายถึง สิ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ แผนที่ อินเทอร์เน็ต ศูนย์ให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยว ระบบป้องกันความปลอดภัยทางทะเล เป็นต้น

5. กิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น โดยรูปแบบของกิจกรรมต่างๆจะแตกต่างกันตามประเภทของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การนั่งช้าง การดูนก ฯลฯ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล เช่น การดำน้ำ การตกปลา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการท่านอื่นที่ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญเรียกว่า 4A's ได้แก่ 1) สถานที่ที่น่าสนใจหรือสิ่งดึงดูดใจ (attraction) 2) ที่พัก (accommodation) 3) การเข้าถึงสถานที่ที่น่าสนใจ (accessibility) 4) สิ่งดึงดูดใจและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ (amenity) (เศกสรรค์ ยงวิชัย, 2555: 10) ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานที่ที่น่าสนใจหรือสิ่งดึงดูดใจ(attraction) หมายถึง สถานที่ที่มีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวไปยังปลายทางและเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม ความน่าประทับใจ รวมทั้งมิตรไมตรีของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบายและมีความสุข แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวจัดตามคุณลักษณะได้ 3.ประเภท คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวแสดงความงดงามของภูมิประเทศ(scenic attractions) เช่น สภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ระบบนิเวศ 2) ทรัพยากรวัฒนธรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (cultural attractions) หรือแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงประเพณีต่างๆ (traditional attractions) เช่น เมืองมรดกทางวัฒนธรรมหรือโบราณคดี ประเพณี ค่านิยม ศิลปะและงานฝีมือพื้นบ้าน 3) ทรัพยากรทางสังคม (social attractions) และแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง(entertainment attractions) เช่น ลักษณะทางสังคมและประชากรวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต สุขภาพ สภาพแวดล้อม ระบบรักษาความปลอดภัย สถานที่ให้บริการชุมชนในท้องถิ่นและอื่นๆ

2. ที่พัก (accommodation) หมายถึง สถานที่และผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรม โมเต็ล ที่ตั้งแคมป์ บ้านพักชาวบ้าน ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พักเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจการท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการพักและกินในสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวต้องจัดให้มีที่พักเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ปลายทาง ที่พักเป็นการบริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่งที่เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ เช่น ที่พัก เมื่อมีการเดินทางก็จำเป็นต้องมีการพักผ่อนและธุรกิจพักผ่อนสามารถทำรายได้เป็นอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมของที่ระลึก ร้านอาหารและภัตตาคาร กิจกรรมร่วมที่ต้องเกิดในระหว่างที่นักท่องเที่ยวเดินทาง

3. การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว (accessibility) หมายถึง การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปและกลับจากที่หมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวสามารถใช้การเดินทางอากาศทางเรือและทางบก ด้วยเครื่องบิน รถไฟ รถโดยสารและรถส่วนตัว นักท่องเที่ยวซื้อบริการจากสายการบิน บริษัทรถโดยสาร หรือจากผู้ประกอบการท่องเที่ยว และบริษัทรถเช่า ฯลฯ ถ้าสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์แต่ไม่มีถนนทางรถไฟหรือสนามบิน สถานที่ท่องเที่ยวนี้ก็จะเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (amenity) หมายถึง สิ่งที่ต้องได้หรือไม่ต้องไม่ได้ในสถานที่ให้บริการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งที่ทำให้มีความสะดวกสบาย สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีตัวตนอาจจะมีรวมถึงห้องพัก อาหาร สวนสาธารณะ สระว่ายน้ำ ห้องออกกำลังกาย ห้องปาร์ตี้ ละคร เส้นทางจักรยานศูนย์บริการชุมชน ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องไม่ได้ เป็นสิ่งที่ทำให้การเดินทางมาพักผ่อนที่สะดวกสบาย ได้แก่ ระบบสื่อสาร สาธารณูปโภค การขนส่งหรือบริการอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน รวมทั้ง การบริการด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดทำป้ายบอกทาง สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการโครงสร้างพื้นฐาน การสื่อสาร โครงสร้างพื้นฐาน ถนน ท่าอากาศยาน ห้องน้ำสาธารณะ การไฟฟ้า น้ำประปา ระบายน้ำและการกำจัดของเสีย บริการทางรถไฟและถนน บริการโทรคมนาคมที่ดี ธนาคาร ระบบน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวกของกิจกรรมต่างๆ เช่น การช่วยเหลือทางการแพทย์ บริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความปลอดภัยในการรักษาความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและอื่นๆ สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นพื้นฐานการบริการให้แก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวจะช่วยรักษาความนิยมของสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่นักท่องเที่ยว

ความสำคัญของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การส่งเสริมและการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเจริญก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ นโยบาย ภารกิจ และเป้าหมาย ที่วางไว้ได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดีเพราะไม่เช่นนั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จได้เลย การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประการ (ประชิด สุกฤษณ์พัฒน์ และคณะ, 2554: 251-253) ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จะช่วยให้องค์การสามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การจัดการไม่เพียงแต่ช่วยทำให้เกิดการบริหารที่ดีเฉพาะภายในองค์การสามารถปรับตัวได้โดยมีความสอดคล้องจนตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอีกด้วย โดยเฉพาะในปัจจุบันอยู่ในยุคของโลกไร้พรมแดน โลกของการแข่งขัน การส่งเสริม และมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์การที่มีระบบจัดการที่

- สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้สามารถเตรียมพร้อมในส่วนต่างๆ ภายในองค์กร และสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้อย่างดีและกว้างไกล
2. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นจะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การจัดการทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง รวดเร็วเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ทั้งในการจัดสรรงบประมาณที่มีอย่างจำกัด ให้มีประสิทธิภาพและได้รับประโยชน์สูงสุด การบริหารอัตราค่าจ้างคน การบริหารค่าเช่าจ่ายและการบริหารวัสดุอุปกรณ์ เพราะการดำเนินงานจะแบ่งงานกันทำและมีการทำงานเป็นทีม หรือมีการประสานงานระหว่างแต่ละหน่วย ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะคนหน่วยงานหรือเพียงแค่ตัวงานเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการประสานในการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วย
 3. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้น ช่วยให้มีระบบการบริหารงานที่ดี นอกจากจะช่วยให้การบริหารสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้แล้ว ยังทำให้องค์กรเกิดระบบการบริหารงานที่มีมาตรฐาน เช่น ช่วยให้เกิดระบบการวางแผนที่ดี มีกระบวนการวางแผนที่ชัดเจน รอบคอบและมีเหตุมีผล นอกจากนี้ ยังเป็นการทำให้เกิดความชัดเจนรวดเร็ว ผลจากการแบ่งงานกันทำ การแบ่งอำนาจหน้าที่ และการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น
 4. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้น ช่วยในการบริหารสามารถบริหารได้บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากองค์กรด้านการท่องเที่ยวทุกองค์กร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย ภารกิจและเป้าหมายเอาไว้เป็นเครื่องชี้ทิศทางในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยการวางแผนในขั้นต้น ทำให้งานเป็นระบบมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันตั้งแต่แผนแม่บท แผนหน้าที่ แผนปฏิบัติการ ในส่วนของฝ่ายพัฒนาและฝ่ายการตลาดก็เช่นเดียวกัน หากต้องการทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละฝ่าย อีกทั้งต้องมีการจัดการที่ดี เช่น มีการจัดการในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นหรือควบคุมคุณภาพ มีการจัดการในการวางแผนการตลาดและส่งเสริมการตลาด เป็นต้น ซึ่งในท้ายที่สุด จะทำให้มาการวางแผนในด้านการพัฒนา และการตลาดอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับแผนต่างๆขององค์กร

กระบวนการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้น

ประชิด สุกฤษณ์ และคณะ (2554: 253-255) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นว่าเป็นการบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการในการจัดการทั้ง 4 ขั้นตอนมาเป็นองค์ประกอบ คือ

1. การวางแผน เป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ ในอนาคตการวางแผนนับเป็นสิ่งแรกของการดำเนินการต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนแม่บทขององค์การ การวางแผนของฝ่าย และการวางแผนการปฏิบัติการ ซึ่งการวางแผนจะมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ

- 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์
- 1.2 การค้นหาวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 1.3 การพิจารณาอนาคต

2. การจัดการองค์การและงานการจัดการ หมายถึง การจัดโครงสร้างระบบงาน กำหนดงานที่ต้องทำ หน่วยงานที่รับผิดชอบสายการบังคับบัญชาและอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานในองค์การ การจัดองค์การและงานการจัดการมักเน้นให้เกิดความคล่องตัวรวดเร็ว ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

3. การนำและการชักจูง หมายถึง การชักจูงให้หน่วยงานหรือบุคคลที่รับผิดชอบในงานนั้นๆ ได้ปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น ใช้ศิลปะการเป็นผู้นำสั่งการ มอบหมายงาน จูงใจ ประสานงานและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ

4. การควบคุม หมายถึง กระบวนการของการติดตาม การตรวจสอบผลงาน การปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้งานสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล โดยแบ่งตามลักษณะ ดังนี้

4.1 การควบคุมของผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมีทั้งการควบคุมปริมาณ และการควบคุมคุณภาพ

4.2 การควบคุมบุคลากร ซึ่งเป็นการควบคุมพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่แลพนักงาน ให้เป็นไปตามวิธีการขั้นตอนที่กำหนด และเป็นไปตามนโยบายและแผนงาน

4.3 การควบคุมด้านการเงิน ได้แก่ การควบคุมค่าใช้จ่าย การควบคุมทางด้านงบประมาณตลอดจนการควบคุมทางด้านบัญชีต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้เสียค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดและถูกต้องเหมาะสม

4.4 การควบคุมทรัพยากรทางกายภาพ ได้แก่ การควบคุมการใช้ทรัพยากรประเภทวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ อาคาร ที่ดินและแรงงาน เป็นต้น เหล่านี้มาเป็นปัจจัยนำเข้าของโครงการ เพื่อให้เกิดการประหยัดในการใช้ทรัพยากรดังกล่าว

4.5 การควบคุมเทคนิคหรือวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ การควบคุมกำกับดูแลเทคนิค และวิธีการดำเนินงานให้ถูกต้องตรงตามที่กำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติงานประเภทนั้นๆ

หลักการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

หลักการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมพร้อมไปกับการรักษาสุนทรียภาพเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการทางนิเวศวิทยา โดยเป้าหมายสูงสุดของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวคือ ความยั่งยืน การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีเป้าหมายมุ่งเน้นไปที่การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมที่สุด ยาวนานที่สุด และสามารถรักษาหรืออนุรักษ์สภาพดึงดูดใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็สามารถตอบรับกับกระแสในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้ง 2 กระแส (วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ, 2548: 173-174),(ประชิด สุกฤษณ์พัฒน์ และคณะ, 2554: 255-256) คือ

กระแสที่ 1 กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มาจากรากหญ้า(ประชาชนพื้นฐาน) อันจะเป็นหลักประกันที่จะให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีทิศทาง ถูกต้อง และเหมาะสม ตลอดจนมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

กระแสที่ 2 กระแสความต้องการให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก ทั้งการอนุรักษ์ป้องกัน และแก้ไขวิกฤตการณ์ในระดับท้องถิ่นและระดับโลก โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อให้คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศในซีกโลกตะวันตกที่สนใจกับคุณภาพ และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมมากขึ้น

แนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2548: 174-178) ได้เสนอแนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 2 ประการ คือ

1. การผลักดันและสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้เกิด “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ซึ่งหมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวใดแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

หลักการที่สำคัญในการผลักดันและสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรนำมาพิจารณา คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การกระจายรายได้ การที่ผลักดันและสนับสนุนการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะต้องพิจารณาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต (life-supporting system) จะช่วยให้มนุษย์และ

สิ่งมีชีวิตทั้งหมดบนโลกนี้สามารถมีชีวิตอยู่รอดต่อไปได้

2. การบวนการและขอบเขตทางนิเวศวิทยาเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง เพื่อให้การพัฒนาและการจัดการสามารถดำรงสภาพแวดล้อมต่างๆทั้งทางกายภาพและชีวภาพที่เปราะบางเอาไว้

3. การตอบสนองความต้องการหรือพันธะทางสังคม หมายถึง การให้ความเคารพต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนต่างๆ รวมถึงความหลากหลายและมรดกเชิงวัฒนธรรม

4. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

5. การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของพืชพันธุ์และสัตว์ต่างๆเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสิ่งเหล่านี้คือทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยว

6. คุณภาพน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะสถานที่นั้นจะมีความยิ่งใหญ่เพียงใด หรือมีชื่อเสียงมากขนาดไหน การธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของสถานที่เหล่านั้น คือ ภารกิจสำคัญ

7. การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างกำไรเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน

มาตรการในการผลักดันและสนับสนุนการท่องเที่ยวในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว อาจใช้มาตรการต่างๆดังต่อไปนี้ในการผลักดัน และสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1. มาตรการทางการจัดการ เป็นการจักระบบการจัดการในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพสมดุล โดยมีการวางแผนในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การแบ่งเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์ การจัดทำป้ายบอกทาง การจัดทำคู่มือท่องเที่ยว ฯลฯ การควบคุม เช่น การจัดรถรับ-ส่งตามตารางเวลา การจัดให้มีผู้นำชม การจักระบบการจราจรให้รถไม่ติดขัดและปลอดภัย ฯลฯ ตลอดจนการจัดฝึกอบรมบุคลากรและการติดตั้งระบบการบำบัดน้ำเสีย

2. มาตรการทางการเมือง การที่รัฐบาลเห็นความสำคัญด้วย การกำหนดนโยบายและการวางแผนที่ชัดเจนในการป้องกันและปราบปราม การออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รวมทั้ง การบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับอย่างเคร่งครัด มาตรการทางการเมืองเป็นมาตรการสำคัญที่จะส่งเสริมมาตรการอื่นๆให้สัมฤทธิ์ผลด้วย

3. มาตรการทางสังคม เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย มีการทำพิธีทางศาสนาบูชาต้นยางทั้งสองข้างทางของถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวบ้านตัดต้นยาง หรือหมู่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล มีความเชื่อว่าหากเก็บหินที่หาดหินงามแล้วอาจจะประสบเคราะห์ เรืออาจอัปปางกลางทะเล ในประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการทางสังคมควบคุมนักท่องเที่ยวที่สร้างอาคารใหม่ไม่ให้บังลม

แสงแดด และทิวทัศน์ของเพื่อนบ้าน หากผู้ลงทุนละเมิดแล้ว นอกจากจะถูกสังคมประณาม ทำให้เกิดความอับอายต่อสังคมแล้ว ยังจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย และทำให้เสียเวลาอีกด้วย

4. มาตรการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ มาตรการจัดเก็บภาษี เพื่อนำไปใช้ในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อาจแบ่งเป็นมาตรการภาษีทางตรง ซึ่งเป็นภาษีรายหัวที่เรียกเก็บโดยบวกเข้ากับค่าบริการ เช่น การเก็บภาษีสนามบิน ฯลฯ หรือการจัดเก็บภาษีทางอ้อม เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยว ค่าเก็บขยะ ฯลฯ

5. มาตรการทางธรรมชาติ โดยทั่วไปธรรมชาติมีความสมดุลในตัวเองอยู่แล้ว หากใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสมทรัพยากรจะสามารถฟื้นตัวได้ในระยะเวลาอันควร เช่น การรักษาป่าให้มีสภาพสมบูรณ์ ย่อมจะทำให้น้ำตกมีน้ำไหลแรง สัตว์ป่าจะมีอาหาร พืชจะเจริญงอกงาม หรือการที่มีคลื่นลมแรงในช่วงมรสุม เช่น ที่เกาะภูเก็ต เป็นการชำระล้างหรือทำความสะอาดทรายชายทะเลที่ภูเก็ต ฯลฯ

2. การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการใช้งานในอนาคต โดยพยายามควบคุมผลกระทบทางลบให้มากที่สุด การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะประสบความสำเร็จได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ประกอบการเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น รัฐ นักวิชาการ นักอนุรักษ์ รวมถึงนักท่องเที่ยว จะต้องร่วมมือกันในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวตามแนวทางนี้ ต้องจัดการในการดำเนินกิจการและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถในการรองรับ 3 ด้าน คือ

2.1 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน หมายถึง การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการต้องพยายามไม่ให้เกิดขีดความสามารถในการรองรับ เพราะหากเกินขีดความสามารถแล้ว ชุมชนในบริเวณนั้นจะรู้สึกถึงผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น

2.2 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับทางการตลาด หมายถึง การจัดการโดยไม่ยอมให้มี “จำนวนคน” เพิ่มขึ้นจนถึงระดับที่ไปขัดขวางความสามารถของทรัพยากรการท่องเที่ยวในการที่จะให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว เพราะหากเกินขีดความสามารถในการรองรับแล้ว ตลาดการท่องเที่ยวจะถึงจุดวิกฤตได้

2.3 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการโดยยอมให้มี “จำนวนคนมากที่สุด” สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและไม่ทำให้ประสบการณ์ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับนั้นมีความคุณภาพลดลงจนไม่อาจจะยอมรับได้

ซึ่งสอดคล้องกับ ประชิต สกฤษณ์พัฒน์ และคณะ (2554: 256-260) ที่ได้กล่าวว่า แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 2 ประการ กล่าวคือ การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการใช้งานในอนาคต พยายามควบคุมผลกระทบทางลบให้มากที่สุด รวมทั้งผลักดันและสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการพัฒนาแบบยั่งยืนดังนี้

1. การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อใช้งานในอนาคต โดยพยายามควบคุมผลกระทบทางลบให้มากที่สุด ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะประสบความสำเร็จต้องเกิดจากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ โดยใช้ทรัพยากรในการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวตามแนวทางนี้จะต้องจัดการดำเนินการ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถในการรองรับ 3 ด้าน กล่าวคือ

1.1 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน หมายถึง การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับ ซึ่งต่างกันไปตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะจัดการจะต้องพยายามไม่ให้เกินขีดความสามารถที่จะรองรับได้ เพื่อป้องกันผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้น

1.2 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับทางการตลาด หมายถึง การจัดการโดยไม่ยอมให้มี “จำนวนคน” เพิ่มขึ้น จนถึงระดับที่ไปขัดขวางความสามารถของทรัพยากรการท่องเที่ยว ในการที่จะให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว เพราะหากเกินขีดความสามารถที่จะรองรับได้แล้ว ตลาดการท่องเที่ยวก็จะถึงจุดวิกฤตได้

1.3 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการโดยยอมให้มี “จำนวนคนมากที่สุด” สามารถชะประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและไม่ทำให้ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับมีคุณภาพลดลง จนไม่อาจจะยอมรับได้

2. การผลักดันและสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยว ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตามหลักการ ตามแนวทางดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้เกิด “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวใดแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

2.1 หลักการสำคัญในการผลักดัน สนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้มีองค์ประกอบที่ควรนำมาพิจารณา คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการกระจายรายได้
 ฉะนั้น การผลักดันและการสนับสนุนการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ ต้องพิจารณาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

- การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งจึงจำเป็นต้องมีความสามารถ
 ในการสร้างกำไรเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน
- การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ
 และมีประสิทธิผล
- การดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต ช่วยให้มนุษย์และสิ่งมีชีวิตบนโลกมีชีวิตอยู่
 รอดต่อไปได้
- การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของพืชพันธุ์และสัตว์ต่างๆเป็นสิ่ง
 สำคัญ สิ่งเหล่านี้คือทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยว

2.2 มาตรการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ มาตรการจัดเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้ในการจัดการ ดูแล
 รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อาจแบ่งเป็นมาตรการภาษีทางตรง ซึ่งเป็นภาษีรายหัวที่เรียกเก็บ โดย
 บวนเข้ากับการใช้บริการ เช่น การเก็บภาษีสนามบิน หรือการจัดเก็บภาษีทางอ้อม เช่น การเก็บ
 ค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจด้านท่องเที่ยว และค่าเก็บขยะ เป็นต้น

2.3 มาตรการทางการเมือง การที่รัฐบาลเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ ก็จะมีการกำหนด
 นโยบายและการวางแผนที่ชัดเจนในการป้องกันและปราบปราม มีการออกกฎหมาย ระเบียบ และ
 ข้อบังคับที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบและ
 ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด มาตรการทางการเมืองนับเป็นมาตรการที่สำคัญในอันที่จะส่งเสริมมาตรการ
 อื่นๆให้สัมฤทธิ์ผล

2.4 มาตรการทางธรรมชาติ โดยทั่วไปนั้นธรรมชาติจะมีความสมดุลในตัวเองอยู่แล้ว ฉะนั้น
 หากใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสม ทรัพยากรสามารถฟื้นตัวได้ในระยะเวลาอันควร เช่น การ
 รักษาป่าให้มีสภาพสมบูรณ์จะทำให้มีน้ำตกมีน้ำไหลแรง สัตว์ป่าก็จะมีอาหาร พืชก็จะเจริญงอกงามหรือ
 การที่มีคลื่นลมแรงในช่วงมรสุมเช่นที่เกาะภูเก็ตนั้น ก็เป็นการชำระล้างหรือทำความสะอาดหาดทราย
 ชายทะเล เป็นต้น

2.5 มาตรการทางสังคม เช่นที่จังหวัดเชียงใหม่ใช้พิธีการทางศาสนาบวชต้นยางริมฝั่งถนน
 สายเชียงใหม่-ลำพูนป้องกันไม่ให้ชาวบ้านตัดต้นยางหรือที่หมู่เกาะตะรุเตาจังหวัดสตูล เชื่อว่าหากใคร
 เก็บหินที่หาดหินงามแล้วอาจประสบเคราะห์เรืออาจอัปปางกลางทะเล ส่วนในประเทศญี่ปุ่นมี
 มาตรการทางสังคมควบคุมนักท่องเที่ยวที่สร้างอาคารใหม่ ไม่ให้บังลม แสงแดดและทิวทัศน์ของเพื่อน
 บ้าน และหากผู้ลงทุนละเมิดนอกจากจะถูกสังคมประณามให้เกิดความอับอายต่อสังคม และจะต้อง
 ชดใช้ค่าเสียหายที่ทำให้เสียเวลาด้วย เป็นต้น

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้หลายท่าน โดยผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 องค์ประกอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

นักวิชาการ	องค์ประกอบทรัพยากรการท่องเที่ยว				
	สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (attraction)	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility)	สิ่งอำนวยความสะดวก (amenity)	ที่พัก (accommodation)	กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (activity)
ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2542)	✓	✓	✓		
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549)	✓	✓	✓		
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2550)	✓	✓	✓		✓
เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552)	✓	✓	✓	✓	✓
เศกสรรค์ ยวงนิษฐ์ (2555)	✓	✓	✓	✓	

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ เพื่อนำมาสู่ความพึงพอใจในรูปแบบต่างๆได้ และจากตารางที่ 3 สามารถจำแนกองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้เป็น 6 องค์ประกอบ หรือ 5A's ดังต่อไปนี้

1. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (attraction) หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวได้

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) หมายถึง หมายถึง การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปและกลับจากที่หมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวสามารถใช้การเดินทางอากาศทางเรือและทางบกด้วยวิธีการต่างๆ ถ้าสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์แต่ไม่มีถนน ทางรถไฟหรือสนามบิน สถานที่ท่องเที่ยวนี้ก็จะไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (amenity) หมายถึง หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

4. ที่พัก (accommodation) หมายถึง สถานที่ที่จัดไว้เพื่อนำให้คนเดินทางหรือนักท่องเที่ยวได้เข้าพัก พร้อมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งปัจจุบันธุรกิจที่พักได้พัฒนาเรื่อยมาโดยมีรูปแบบการจัดบริการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าอย่างสูงสุด

5. กิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity) หมายถึง หมายถึง ผลผลิตทางด้านการท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น เท่านั้น โดยรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ จะแตกต่างกันตามประเภทของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การนั่งช้าง การดูนก ฯลฯ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล เช่น การดำน้ำ การตกปลา เป็นต้น

6. องค์ประกอบของการบริการ (ancillary service) หมายถึง มีการจัดให้บริการด้านต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อดึงดูดใจและอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ การบริการด้านการตลาด เช่น ให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนากิจกรรมและการท่องเที่ยว เช่น การวางแผนการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และการจัดการระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการที่แหล่งท่องเที่ยวจะเป็นที่สนใจและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวนั้น จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้ง 6 องค์ประกอบดังที่กล่าวไปข้างต้น จึงจะสามารถทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ครบถ้วนสมบูรณ์และสามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดในรูปแบบต่างๆให้นักท่องเที่ยวได้ ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว มาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้

บริบททั่วไปของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

อุทยานแห่งชาติ (national park) จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ด้านการรักษาระบบนิเวศวิทยา มีลักษณะเด่นทางธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ หรือทิวทัศน์ที่สวยงาม เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่า ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางวิชาการและเป็นแหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยว การจัดการอุทยานแห่งชาติจะแตกต่างกันไปจากพื้นที่อนุรักษ์อื่นๆ แต่จะเหมือนกันคือ ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ (วรรณ วรชวานิช, 2546: 215) ซึ่ง ประชิต สุกฤษณ์พัฒน์ และคณะ (2554: 276) กล่าวถึงความหมายของอุทยานแห่งชาติ ว่าหมายถึง พื้นที่ที่ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญทางระบบนิเวศ สวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นทัศนียภาพอันงดงาม ดอกไม้ น้ำตก ภูเขา ถ้ำ และสัตว์นานาชนิดที่ซึ่งเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 90 ของประเทศไทย โดยได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 20ก วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2542 มีเนื้อที่ทั้งหมด 605,625 ไร่ หรือคิดเป็นพื้นที่ 969 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมในท้องที่ตำบลเขาจ้าว อำเภอปราณบุรี ตำบลศิลาลาย ตำบลศาลาลาย ตำบลไร่เก่า ตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด ตำบลหาดขาม ตำบลสามกระชาย ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี และตำบลบ่อนอก ตำบลอ่าวน้อย ตำบลเกาะหลัก ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นป่าต้นน้ำลำธาร ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีคุณค่า เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ที่สวยงาม เพื่อให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่อประโยชน์แก่การศึกษา และรื่นรมย์ของประชาชน (สุพล จิตวิจักขณ์ และคณะ, 2550: 19)

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นป่าผืนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกติดต่อกับชายแดนสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน เป็นแนวเขาขวางตัวในทิศเหนือ-ใต้ เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเทือกเขาที่กั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า มีสภาพพื้นที่แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ 1.แบบลูกคลื่นลอนชันถึงเนินเขา มีความลาดชันประมาณ 80 – 100 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่จะถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อนำไร่สับปะรด อ้อย และผักต่างๆ 2. พื้นที่แบบภูเขาประกอบด้วยภูเขาแบบสูงชัน และยังคงสภาพป่าธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เป็นป่าต้นน้ำลำธาร มีความลาดชันพื้นที่มากกว่า 35 เมตรและอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 750 เมตร ขึ้นไป (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์)

อาณาเขตติดต่อของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ทิศเหนือ ติดต่อกับแนวเขตปลอดภัยในราชการทหาร อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านเขาโป่ง บ้านหนองตาบุญ บ้านหนองน้ำขุ่น อำเภอสามร้อยยอด และบ้านวังน้อย ตำบลสามกระชาย บ้านรวมไทย บ้านย่านซื่อ บ้านพุดอน บ้านยางชุม ตำบลหาดขาม บ้านหนองกระทิง ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี และบ้านบ่อนอก บ้านหนองปูหลก บ้านวังไทรตั้ง บ้านยุบพริก บ้านเฝ้าไร่ บ้านหัวเขา อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านหัวเขา เขาน้อยหนองประดู่ ด่านสิงขร อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ พรหมแดนประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์)

หน่วยงานในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

1. หน่วยพิทักษ์อุทยานฯที่ กร.1 ป่ายาง
2. หน่วยพิทักษ์อุทยานฯที่ กร.2 สำโหร่ง
3. หน่วยพิทักษ์อุทยานฯที่ กร.3 ด่านสิงขร
4. หน่วยพิทักษ์อุทยานฯที่ กร.4 หุบมะขาง
5. หน่วยพิทักษ์อุทยานฯที่ กร.5 จุดตรวจห้วยลึก
6. ด้านตรวจอ่างหิน
7. ด้านตรวจหุบตะเคียน
8. ที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ภาพที่ 2 แผนที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ที่มา : (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์)

ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

ทรัพยากรป่าไม้

อุทยานแห่งชาติกุยบุรีแบ่งสภาพป่าออกเป็น 3 ประเภท (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์) คือ

1. ป่าไม่ผลัดใบ (evergreen forest) อยู่ในพื้นที่บริเวณทิศตะวันตกของพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะส่วนที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ประกอบไปด้วย

- 1.1 ป่าดงดิบเขา (hill evergreen forest)
- 1.2 ป่าดงดิบชื้น (tropical moist evergreen forest)
- 1.3 ป่าดงดิบชื้นกึ่งดิบแล้งหรือป่าดงดิบแล้งระดับสูง (semi-evergreen forest)
- 1.4 ป่าดงดิบแล้งระดับกลาง (middle dry evergreen forest)
- 1.5 ป่าดงดิบแล้งระดับต่ำ (lower dry evergreen forest)
- 1.) ป่าดงดิบแล้งผสมเบญจพรรณ (dry evergreen forest mixed with deciduous forest)

2. ป่าประเภทผลัดใบ (deciduous forest) พบกระจายเพียงเล็กน้อย ในพื้นที่ตอนล่างและตอนบน จำแนกได้เพียงชนิดเดียวคือ ป่าผสมผลัดใบ หรือป่าเบญจพรรณ (Mixed deciduous forest) พบกระจายตามไหล่เขาทางทิศตะวันออกตอนล่างของพื้นที่ ใกล้กับวนอุทยานเขาหินเทียน ที่

ระดับความสูงประมาณ 250-300 เมตร (ร้อยละ 0.58ของพื้นที่) ไม้เรือนยอดบน ที่พบ เช่น ประดู่ป่า จั้วป่า สวอง ไม้เรือนยอดตรง เช่น มะกอกป่า สามพันตา กระพี้จั่น มะเกลือ ไม้พื้นล่าง เช่น ไผ่รวก ไผ่ป่าและไผ่ซาง

3.พื้นที่ป่าประเภทอื่น ๆ บางบริเวณมีการปล่อยให้ป่าฟื้นตัวเองตามธรรมชาติ มีพันธุ์ไม้ จำพวก ข่อยหนาม มะกา จำพวกเถาว์ลย์ ในขณะที่บางบริเวณมีการจัดการให้เป็นแปลงหญ้าสำหรับ สัตว์ป่าและมีการกำจัดวัชพืชออกไป เช่น สาบเสือ ผกากรอง แมงลักผี และไมยราบ ประกอบไปด้วย

3.1) ไร่ร้าง (old clearing area)

3.2) ป่าไผ่ (bamboo forest)

พรรณไม้ที่สำคัญในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีพรรณไม้ที่สำคัญ คือ

1. **ไม้จันทน์หอม** มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Mansonia gagei* Drumm. จัดอยู่ในวงศ์ STERCULIACEAE และมีชื่อเรียกอื่นๆว่า จันทน์,จันทน์พม่า,จันทน์ขาว,จันทน์ชะมด,เอื้องเพชรม่า ไม้จันทน์หอมเป็นไม้ยืนต้น ขนาดกลางถึงใหญ่ สูงประมาณ 30 เมตร เป็นไม้ผลัดใบ พบขึ้นกระจายอยู่ ทั่วๆ กันตามป่าดงดิบและป่าเบญจพรรณทั่วไป พบขึ้นกระจายอยู่ตามภูเขาหินปูน พบในจังหวัด สระบุรี ระนอง นครราชสีมา และประจวบคีรีขันธ์ไม้จันทน์หอมนับว่าเป็นไม้ที่หายากและมีค่า จัดเป็น ไม้มงคลชั้นสูงใช้ในพระราชประเพณี ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน ไม้จันทน์หอม เป็นไม้ยืนต้น ขนาดใหญ่ เนื้อไม้แข็ง ละเอียด กะพี้สีน้ำตาลอ่อน นิยมใช้สร้างบ้านหรือตำหนักของเจ้านายสมัยก่อน เนื้อไม้ที่มีกลิ่นหอมสามารถนำมากลั่นเป็นน้ำหอม ใช้ทำธูปหอม เครื่องหอม ตลอดจนเป็นยาสมุนไพร ได้อีกด้วย

2. **ต้นตะเคียนทอง** มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Hopea odorata* Roxb. จัดอยู่ในวงศ์ DIPTEROCARPACEAE และมีชื่อเรียกอื่นๆว่า ตะเคียน (ภาคเหนือ) แคน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เสาหลักเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สร้างจากไม้ตะเคียนทองที่นำไปจากอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

3. **ต้นมหาพรหม** มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Mitrephora Winitii* Craib จัดอยู่ในวงศ์ ANNONACEAE เป็นพันธุ์ไม้ที่หายากของไทยชื่อเป็นมงคล พบในป่าดิบแล้ง หรือป่าดิบชื้นทางภาค ตะวันตกเฉียงใต้ ที่ระดับความสูง 100-600 เมตร ออกดอกเดือนเมษายน-พฤษภาคม ดอกมีกลิ่นหอม

ทรัพยากรสัตว์ป่า

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งรวบรวมความ หลากหลายของสัตว์ป่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้วยความหลากหลาย ของระบบนิเวศส่งผลให้ประชากรของสัตว์ป่ามีความสำคัญต่อระบบนิเวศหลายชนิด อาทิเช่น สัตว์ เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ ช้างป่า วัวแดง กระตัง เลียงผา เก้งหม้อ เก้ง เสือโคร่ง เสือดาว หมิควาย ค่าง

แวน และชะนีธรรมดา ฯลฯ สัตว์จำพวกนก ได้แก่ นกกาฮัง นกแก๊ก นกเงือกกรามช้าง นกเงือกสีน้ำตาล นกขุนทอง นกกระรางหัวขวาน นกกางเขนดง นกเขียวคราม ไก่ฟ้าหน้าเขียว ไก่ป่าดุ่มหูแดง ฯลฯ และ ผีเสื้อที่พบในเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีอยู่หลายชนิด ได้แก่ ผีเสื้ออุงทองปีกซีใต้ ผีเสื้อหางติ่งสะพายเขียว ผีเสื้อหางติ่งนางระเวง ผีเสื้อหางมังกรเขียว ฯลฯ เป็นต้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์)

ทรัพยากรสัตว์ป่าที่สำคัญ

ทรัพยากรสัตว์ป่าที่สำคัญที่พบเจอในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้แก่

ช้างป่ากุยบุรี อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีประชากรช้างป่าไม่น้อยกว่า 250 ตัว พบบริเวณตอนกลางโดยรอบพื้นที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี บ้านย่านซื่อ บ้านพุดอน ประมาณ 20 - 30 ตัว และ พบช้างป่าแยกหากินเป็นฝูงเล็ก หรือหากินลำพังตัวเดียวในป่าลึกตอนกลางของอุทยานแห่งชาติ- กุยบุรี ประมาณ 5 - 10 ตัว อีกทั้งยังพบที่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ที่ กร. 1 ป่ายาง และพื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบช้างป่ารวมฝูงทั้งฝูงขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ประมาณ 200 ตัว และพบลูกช้างเกิดใหม่จำนวนหลายตัว

กระทิง กระทิงจะออกมาหากินหญ้า และดินโป่ง โดยจะออกมาหากินหลังจากที่ช้างป่าออกมาหากินในบริเวณนั้นก่อน ซึ่งปัจจุบันมีกระทิงจำนวน 3 ฝูง ฝูงใหญ่จำนวน 86 ตัว และ ฝูงเล็ก ฝูงละประมาณ 30 กว่าตัวและพบว่ามีลูกกระทิงหลายตัว แสดงว่ามีการเจริญพันธุ์อย่างมาก คาดว่า มีกระทิงไม่น้อยกว่า 150 ตัว

วัวแดง สสำรวจพบ จำนวน 4 ตัว โดยเป็นเพศผู้ จำนวน 3 ตัว และเพศเมีย จำนวน 1 ตัว โดยพบว่าอาศัยรวมอยู่ในฝูงกระทิง

เสือโคร่ง จำนวนเสือโคร่งในผืนป่ากุยบุรี เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มป่าแก่งกระจาน มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 ของประเทศไทย และมีความสำคัญเป็นอันดับ 4 ของโลก จากการสำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-ปัจจุบัน พบเสือโคร่งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน 9 ตัว

การคมนาคม

การเดินทางจากกรุงเทพฯไปยังอุทยานแห่งชาติกุยบุรี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2549) มีรายละเอียดดังนี้ การเดินทางจากกรุงเทพฯ โดยรถยนต์ สามารถใช้เส้นทางกรุงเทพฯ-ภาคใต้ จะผ่านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทุกสาย จากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ประมาณหลักกิโลเมตรที่ 295 แยกขวาเข้าทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3217 (กุยบุรี-ยางชุม) ก่อนถึงที่ว่าการอำเภอกุยบุรีประมาณ 3 กิโลเมตร ระยะทาง 18 กิโลเมตร จากบ้านยางชุมผ่านเข้าโครงการเขื่อนเก็บน้ำยางชุม เลี้ยวซ้ายก่อนถึงโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านยางชุม จะพบทางแยกเลี้ยว

ซ้ายไปตามเส้นทางไปบ้านย่านซื่อ ประมาณ 10 กม. จะถึงบ้านย่านซื่อไปต่ออีกประมาณ 2 กม. จึงจะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นทางลาดยางตลอดจนถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์)

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์) มีรายละเอียดดังนี้

1. ร้านอาหารชั่วคราว เป็นร้านค้าสวัสดิการของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เปิดให้บริการในช่วงกลางวัน เวลา 10:00 – 14.00 น. ตั้งอยู่ในเขตที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี
2. บ้านพักกุยบุรี 101 เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแบบที่พักริมน้ำ เปิดให้บริการทั้งวันตลอด 24 ชั่วโมง ตั้งอยู่ในเขตที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ภายในบ้านพักมี 3 ห้องนอน 2 ห้องน้ำ สามารถเข้าพักได้ 6คน/หลัง
3. บ้านพักกุยบุรี 102 เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแบบที่พักริมน้ำ เปิดให้บริการทั้งวันตลอด 24 ชั่วโมง ตั้งอยู่ในเขตที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ภายในบ้านพักมี 3 ห้องนอน 2 ห้องน้ำ สามารถเข้าพักได้ 6คน/หลัง
4. สถานที่กางเต็นท์ (camp) เป็นลานกางเต็นท์บนผืนหญ้าขนาดใหญ่ เปิดให้บริการทั้งวันตลอด 24 ชั่วโมง ตั้งอยู่ในเขตที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และมีเต็นท์สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว โดยมีเต็นท์กึ่งถาวร สามารถเข้าพักได้ 5 คน เต็นท์โดมขนาด 4 คน และ เต็นท์โดมขนาด 2 คน พร้อมอุปกรณ์เครื่องนอน หมอน เบาะรองนอน และถุงนอน ไว้รับรองให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
5. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (tourism center) อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว 2 แห่ง แห่งแรกตั้งอยู่ ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการวางแผนการเดินทาง และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ศูนย์บริการแห่งที่สอง ตั้งอยู่ ณ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ที่ กร.1 ป่ายาง บริการความรู้เกี่ยวกับช้างป่าและการจัดการทรัพยากรสัตว์ป่า ศูนย์บริการทั้งสองแห่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าไม้และระบบนิเวศเกษตรรวมถึงข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวศึกษาหาความรู้

กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นสถานที่ที่ประกอบไปด้วยธรรมชาติที่มีทัศนียภาพที่สวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถให้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศ พรรณไม้ และสัตว์ป่า ซึ่งภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2549: ระบบออนไลน์) , (ศรีสุดา เฟื่องสมบัติ, 2558: 15-17) ดังนี้

1. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ (nature trail) อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติหลายเส้นทาง อยู่บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีระยะทางตั้งแต่ 800 เมตร ไปจนถึง 3,000 เมตร ตลอดเส้นทางมีสิ่งที่น่าสนใจ เช่น พรรณไม้นานาชนิด จุดชมวิวิทิวทัศน์ เส้นทางคลองกุยบุรี รวมไปถึงร่องรอยของช้างป่าที่พบให้ได้ทั่วไป หากต้องการศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางธรรมชาติสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ภายในอุทยานได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

2. ชมดอกไม้จันทน์หอม เป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ อยู่บริเวณหลังทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ระยะทางประมาณ 500 เมตร ใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที เพื่อชมดอกไม้จันทน์หอม ที่ใช้สำหรับจัดทำพระโกศงานพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

3. น้ำตกผาหมาหอน เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่เกิดจากต้นน้ำกุยบุรีแพรกซ้าย มีลักษณะสูงชันเกือบตั้งฉาก มีทั้งหมด 3 ชั้น โดยชั้นที่ 1 มีความสูง 30 เมตร กว้างประมาณ 4 เมตร น้ำตกชั้นที่ 2 มีความสูง 40 เมตร กว้าง 4 เมตร และน้ำตกชั้นที่ 3 มีความสูง 60 เมตร กว้าง 10 เมตร เป็นน้ำตกที่มีสายน้ำใสไหลแรงตลอดเวลา บริเวณตอนกลางมีแอ่งน้ำขนาดใหญ่สามารถให้นักท่องเที่ยวลงเล่นน้ำได้ และบริเวณพื้นล่างมีพันธุ์ไม้จำนวนมาก เช่น เฟิร์น ปาล์มหลากหลายชนิดเหมาะแก่การเดินชมศึกษาสภาพธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจ อยู่ห่างจากทำการอุทยานฯ ประมาณ 15 กม. โดยการเดินทางด้วยเท้า

4. น้ำตกแพรกตะคร้อ ตั้งอยู่ในพื้นที่ทางตอนเหนือของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีในท้องที่อำเภอปราณบุรีต่อกับอำเภอหัวหิน เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารของกลุ่มน้ำปราณบุรีสายน้ำหลักของชาวปราณบุรี เป็นน้ำตกขนาดใหญ่มีลำธารไหลคดเคี้ยวไปตามป่าดงดิบและมีแก่งหินและวังน้ำกระจายอยู่ทั่วไป ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าทำให้น้ำตกแพรกตะคร้อมีน้ำใส ไหลเย็นตลอดทั้งปี วิทิวทัศน์สวยงาม การเดินทางถึงน้ำตกแพรกตะคร้อ มี 2 เส้นทาง ค่อนข้างสะดวกทั้งปี แต่ช่วงฤดูฝนควรใช้รถยนต์ 4WD เนื่องจากถนนบางช่วงเป็นถนนดินและถนนลูกรัง ต้องขับรถขึ้นเขาสูงเป็นระยะๆ

5. น้ำตกผาสวรรค์ เป็นน้ำตกที่เกิดจากต้นน้ำ กุยบุรีแพรกซ้าย มีชั้นน้ำตก 5 ชั้น น้ำตกชั้นที่ 5 เป็นชั้นที่สวยงามที่สุด มีความสูงประมาณ 7 เมตร อยู่ห่างจากทำการอุทยานฯ ประมาณ 7 กม.

6. น้ำตกด่านมะค่า เป็นน้ำตกที่เกิดจากต้นน้ำกุยบุรีแพรกซ้าย มีความสูงของน้ำตกประมาณ 6 - 7 เมตร อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ 5 กม.

7. น้ำตกดงมะไฟ เป็นน้ำตกที่เกิดจากต้นน้ำกุยบุรีแพรกขวา เป็นพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำปราณบุรี มีลักษณะเป็นผาลาดชันลดหลั่นลงมาเป็นชั้นๆทั้งหมดจำนวน 15 ชั้น น้ำตกชั้นที่สวยงามที่สุดคือชั้น 9 มีความสูง 5 เมตร กว้าง 3 เมตร ส่วนน้ำตกที่มีความสูงมากที่สุด คือชั้นที่ 14 และชั้นที่ 15 มีความสูง 12-15 เมตร มีลักษณะเป็นแก่งหินแกรนิต มีแอ่งน้ำสามารถให้นักท่องเที่ยวลงเล่นน้ำได้ มีความสวยงามร่มรื่นของสภาพป่าสองฝั่งลำธารน้ำใสและบริสุทธิ์มาก เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดีอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 11 กม. โดยการเดินทางด้วยเท้า

8. จุดชมช้างป่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีจุดชมช้างป่าซึ่งสามารถเข้าชมได้ที่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.1 ป่ายาง และบริเวณใกล้เคียง เปิดให้บริการเข้าชมได้ในเวลา 15.00 – 18.00 น. ของทุกวัน จุดชมช้างป่าตั้งอยู่ที่บ้านรวมไทย หมู่ 7 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี 20 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถยนต์ และปัจจุบันมีการให้บริการรถนำเที่ยวโดยมีคัคคุเทศก์ท้องถิ่น

9. จุดชมกระทิง เป็นกิจกรรมการเฝ้าดู กระทิง ที่อาศัยและหากินตามธรรมชาติ สามารถดูได้ที่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.1 ป่ายาง เวลาช่วงเวลา 15.00น. -18.00 น. ทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้ทำการสำรวจและจัดทำสถานที่ชมกระทิงไว้เป็นแห่งๆ โดยจัดทำ ห้างบนต้นไม้ ตามแหล่งน้ำ แผลงหญ้าแหล่งอาหารสัตว์ นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อเข้าชมได้

10. กิจกรรมดูผีเสื้อ เส้นทางดูผีเสื้อของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีทั้งหมด 3 เส้นทาง ได้แก่ 1). บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติและโดยรอบ ตามเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติและลำธาร คลองกุย จะพบโป่งผีเสื้อหลายแห่ง เดินตามลำคลองระยะทางไป-กลับ ประมาณ 6 กิโลเมตร 2).บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กร.1 ป่ายาง อยู่ท่ามกลางผืนป่าใหญ่สลับกับทุ่งหญ้า ป่าโปร่ง มีแหล่งน้ำกระจายทั่วไป พบตามเส้นทางถนนทางเข้า แหล่งน้ำและในป่าทั่วไป 3).บริเวณน้ำตกแพรกตะคร้อ ผืนป่าทางตอนเหนือในพื้นที่อำเภอปราณบุรี ผืนป่าขนาดใหญ่มีลำธารขนาดใหญ่หลายสาย จะพบโป่งผีเสื้อกระจายไปตามถนนทางเข้าน้ำตกแพรกตะคร้อ ระยะทาง ประมาณ 9 กิโลเมตร เป็นกิจกรรมสำหรับช่วงเช้าจนถึงบ่ายที่สามารถทำได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงกันยายน เป็นช่วงที่พบผีเสื้อหลากหลายชนิดและชุกชุมมากที่สุด

11. กิจกรรมดูนก สำหรับอุทยานแห่งชาติกุยบุรียังไม่มี การสำรวจนกอย่างเป็นทางการ แต่คาดว่ามียังไม่ต่ำกว่า 200 ชนิด สามารถพบได้ทั่วไปแทบทุกแห่งและด้วยความสวยงามและความหลากหลายของนก ทำให้นักดูนกได้รับความเพลิดเพลิน แหล่งดูนกที่น่าสนใจของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี มี 3 ที่ ได้แก่ 1.บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติและโดยรอบ ตามเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ป่าโปร่งรอยต่อกับไร่สับปะรด อ่างเก็บน้ำย่านซื่อ แหล่งน้ำและลำธาร 2. บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยาน

แห่งชาติ ที่ กร.1 ป้ายาง 3. บริเวณน้ำตกแพรงตะคร้อซึ่งอยู่ในผืนป่าทางตอนเหนือในพื้นที่อำเภอ
 ปราณบุรี ชนิดนกที่โดดเด่นในป่ากุยบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง นกกระทาทูง ไก่ป่า ไก่ฟ้าหน้าเขียว นก
 แว่นสีเทา เป็ดแดง นกคุ่มอีด นกหัวขวานป่าไผ่ นกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง นกหัวขวานสี่นิ้วหลังทอง
 นกโพระดก นกเงือกกว่า 6 ชนิด ได้แก่ นกแก๊ก นกกก นกเงือกสีน้ำตาล นกเงือกหัวหงอก นกเงือก
 กรามข้าง นกเงือกกรามข้างปากเรียบ นกตะขาบทุ่ง นกกระรางหัวขวาน นกกระเด็นหลายชนิด นก
 จาบคา นกบั้งรอกใหญ่ นกตบยุง นกเป้ล่า นกกระแตแต้แว๊ด นกเป็ดผีเล็ก นกยางเปีย นกพญาไฟ นก
 กางเขนบ้าน นกกางเขนดง นกกินปลี นกกระรางหัวหงอก นกกระจาบธรรมดา นกขุนทอง ส่วนท่านที่
 ต้องการดูนกทั่วไปที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเมืองและคุ้นเคยคน เช่น นกพิราบ นกกระจอก
 บ้าน นกกา นกเอี้ยงสาริกา นกปรอดสวน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมอมา ปัญญาพิชญ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิง
 นิเวศ: กรณีศึกษาวนอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ
 ของนักท่องเที่ยว และวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขา
 กระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการด้านกายภาพต้องการให้มีการ
 พื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้เป็นธรรมชาติและเกิดความอุดมสมบูรณ์ และด้านการจัดการ
 ต้องการให้มีห้องน้ำตามจุดที่เปียกที่เพียงพอและมีความสะอาด การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการ
 พื้นที่ของวนอุทยานแห่งชาติเขากระโดงในด้านการจัดการพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับพื้นฐาน
 การให้บริการ และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดง พบว่าควรมีการ
 ส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมสำหรับการบริการรับส่งนักท่องเที่ยวและส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่าง
 ยั่งยืน

อินทอร รัตนบรรพต (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
 อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิง
 นิเวศของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นต้องการมีส่วน
 ร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และต้องการให้มีการกำหนดพื้นที่ทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นสัดส่วน
 และจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรมพร้อมทั้งควรให้มีการช่วยเหลือจากภาครัฐในด้านของเงินทุน
 เพื่อการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุงในเรื่องของการคมนาคม ในส่วนของ
 เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทางการท่องเที่ยว เห็นว่าควรจัดให้มีการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
 และควรมีการปลูกฝังให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ถิรพร แสงพิรุณ และมนรัตน์ ใจเอื้อ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัดกำแพงเพชร-นครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพนักงานพิทักษ์ป่า และเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์อยู่ในระดับปานกลาง และชาวบ้านมีระดับการมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง พนักงานพิทักษ์ป่ามีการจัดการกับผู้ลักลอบและรุกป่าโดยการให้ความรู้ความเข้าใจ และมีโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่เพื่อจัดการด้านที่อยู่และที่ดินสำหรับประกอบอาชีพกับชาวเขา และมีการใช้ยุทธศาสตร์การปกป้องพื้นที่ด้วยการบังคับใช้กฎหมาย และมีแนวทางในการจัดการพื้นที่แบบสันติวิธี โดยเน้นสัมพันธ์ภาพที่ดีแก่ชาวบ้านในชุมชนโดยการร่วมทำงานกับพนักงานพิทักษ์ป่าและตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ซึ่งเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานรัฐกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

อภิรัฐ ปานแป้น (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ความต้องการมีส่วนร่วมและปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวพบว่ามีอยู่ในระดับปานกลางซึ่งเป็นปัญหาในด้านการบริหารจัดการมากที่สุด และมีแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมคือ ควรเร่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีการสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ โดยกระจายไปสู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ควรมีการทำรูปแบบมาตรฐานตัวชี้วัดการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อประเมินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และควรมีการจัดการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

นนุช ผ่องศรี และคณะ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติพุเตย ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนและเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า อุทยานแห่งชาติพุเตยมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี ทำให้มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศค่อนข้างสูง แต่ไม่มีแผนแม่บท แผนการทำงาน หรือแนวทางที่ชัดเจนในการบริหาร

จัดการอุทยาน การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติพุเตย พบว่า ด้านการวางแผนชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือเมื่ออุทยานเชิญเข้าร่วมประชุม ด้านการดำเนินกิจกรรมชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการใช้ประโยชน์ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย และแนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนคือควรพิจารณาการบริหารจัดการที่เน้นการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อบูรณาการความคิดเห็นร่วมกันในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิภาดา มุกดา และคณะ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง โดย การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า เพศ ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนอายุ อาชีพและรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจคือรัฐต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรมคือรัฐจะต้องหาจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวจากสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลายเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา และด้านสิ่งแวดล้อมควรให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมถึงผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

สุถิ เสริฐศรี (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโค่น อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนคลองโค่นในบริบทของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนคลองโค่น ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคลองโค่นมีอัตลักษณ์คือ มีประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ มีวิถีชีวิตริมน้ำ และมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งมีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนคลองโค่นเป็นศูนย์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน กิจกรรมนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำ

นำ กิจกรรมฝึกอบรมกระดานเก็บหอยแครง เป็นต้น และมีแนวทางในการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนคลองโคน ได้แก่ การให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชน และการปลูกฝังชาวบ้านให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มาปรับใช้ในพื้นที่

รัฐกานต์ สามสี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว และศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี มีสถานภาพโสด ระดับรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,001-30,000 บาท เดินทางท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืนโดยใช้พาหนะส่วนบุคคลร่วมกับครอบครัว ให้ความสนใจในเรื่องกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ และจากการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งตามเขตได้ดังนี้คือ เขตบริการ เขตนันทนาการ เขตสงวนสภาพธรรมชาติ เขตหวงห้าม เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ และเขตกันชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ เป็นการสร้างรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศนำเข้าสู่ประเทศ ช่วยเสริมสร้างอาชีพสร้างงานให้กับผู้คนที่ต้องการท่องเที่ยว ช่วยแก้ไขปัญหาการว่างงานให้กับประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ลดความแตกต่างด้านการพัฒนา ระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท ประเทศไทยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว จึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแผนและนโยบายทางการท่องเที่ยวต่างๆ ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมไทย สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งยังเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และจากการคาดการณ์ของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา คาดว่า การท่องเที่ยวจะมีการเจริญเติบโตขึ้นไปเรื่อยๆ ผลสืบเนื่องมาจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่ดี ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม รวมไปถึงเอกลักษณ์ ประเพณี และอรรถาภัยของคนไทย ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะที่ผ่านมาส่งผลให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศมากมายนับแสนล้านบาท แต่ในทางตรงกันข้ามการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวก็ยังได้ส่งผลกระทบต่อในด้านลบไม่ว่าจะเป็นเรื่อง

ของภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ลดลง ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมาจากการท่องเที่ยวที่ขาดการจัดการที่ดีทางการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดกระแสการเรียกร้องให้มีการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ หรือ Green tourism หรือ Ecotourism ที่เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาควบคู่กันไป

อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในพื้นที่ นี้ และยังเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางการท่องเที่ยว ที่มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ และยังเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต และยังเป็นการนำพาความเจริญเข้าสู่ชุมชนจากการที่มีการท่องเที่ยวในสถานที่ แต่ที่ผ่านมามีการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมานั้นยังขาดการวางแผนและการจัดการทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงข้อมูลข่าวสาร และความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ที่จะส่งผลให้เป็นการป้องกันผลกระทบด้านลบที่จะเกิดจากการท่องเที่ยวทั้งในด้านผลกระทบระบบนิเวศ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชุมชน

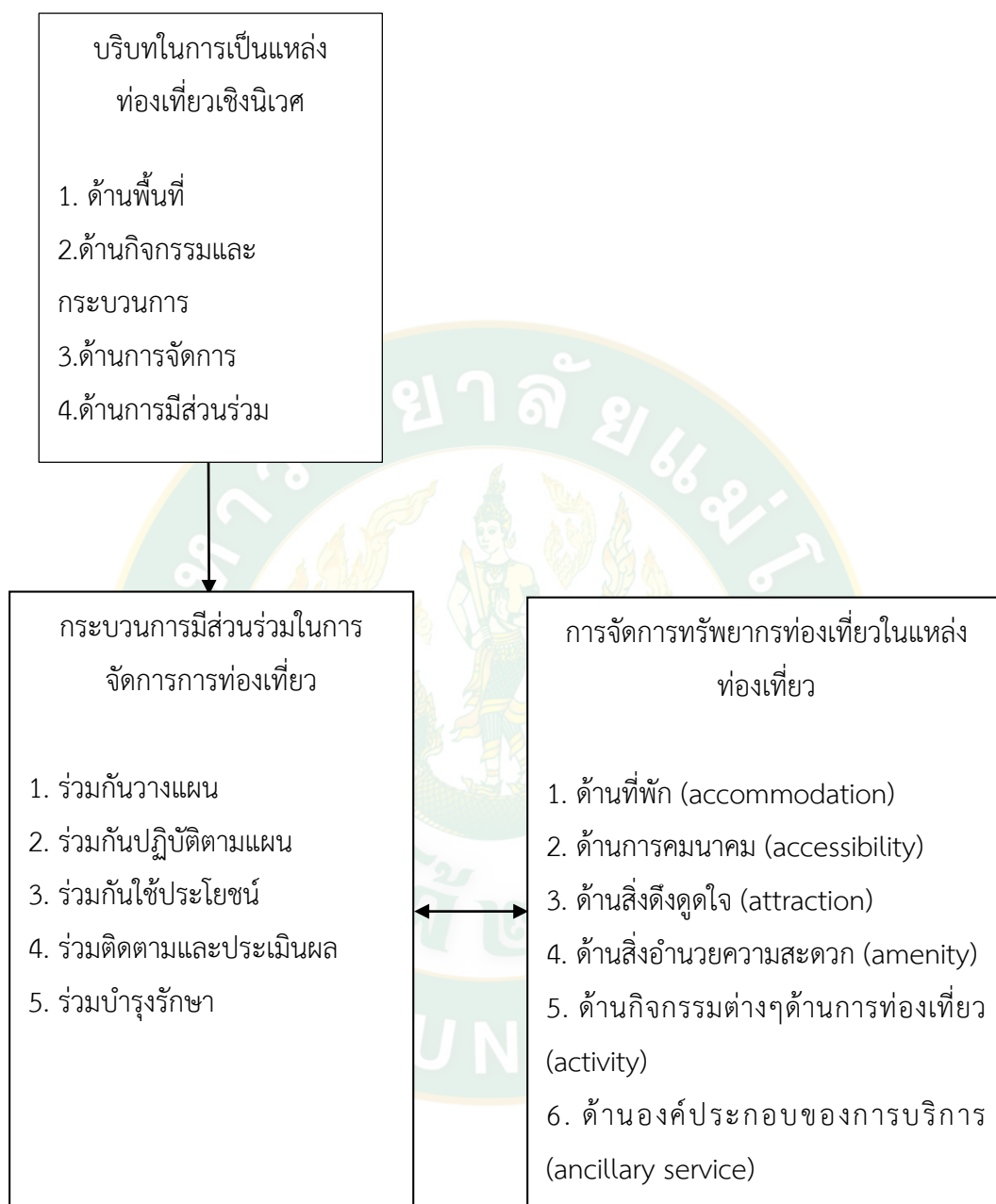
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งศึกษาถึงบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี รวมไปถึงแนวทางรูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เพื่อเป็นรูปแบบแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าควรไปในรูปแบบและทิศทางใด โดยมีการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมไปถึงบริบททั่วไปของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งส่งผลให้การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดการพัฒนาในรูปแบบที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ 1. ด้านพื้นที่ 2.ด้านกิจกรรมและกระบวนการ 3. ด้านการจัดการ 4.ด้านการมีส่วนร่วม เพื่อที่สามารถทราบได้ถึงศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วม เป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ซึ่งได้นำมาเป็นตัวแปรในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1. ร่วมกันวางแผน 2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3. ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4. ร่วมติดตามและประเมินผล 5. ร่วมบำรุงรักษา รวมไปถึงการแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในองค์ประกอบ 5 A's 1. สิ่งดึงดูดใจ

ของแหล่งท่องเที่ยว (attraction) 2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (amenity) 4. ที่พัก (accommodation) 5. กิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity) 6. องค์ประกอบของการบริการ (ancillary service) ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญต่อการท่องเที่ยว และนำไปสู่รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

การศึกษาแนวคิดต่างๆดังที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางในการศึกษาถึงการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อที่สามารถนำมาใช้เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำผลที่ได้ไปหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำไปปรับใช้กับแหล่งท่องเที่ยวได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานงานวิจัยที่มาจากการตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี ดังนี้ คือ

1. กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอ กุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอ กุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.1 ป่ายาง และ หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.5 ห้วยลึก เนื่องจากเป็นส่วนที่มีการเปิดให้บริการทางการท่องเที่ยว ภายในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอ กุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ

1. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยผู้วิจัยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกเอาเฉพาะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ในระดับนโยบาย ได้แก่ 1.หัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี 2. หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3. หัวหน้าฝ่ายจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ 4. หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย 5. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในระดับนโยบาย และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวอุทยานได้เป็นอย่างดี

2. กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 59 คน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการทำงานด้านการท่องเที่ยวของอุทยานโดยตรง และเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

3. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรีจากสถิติที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2555 – ปี พ.ศ. 2559 ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ปี พ.ศ. 2555 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 6,961 คน ปี พ.ศ. 2556 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 9,807 คน ปี พ.ศ. 2557 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 2,700 คน ปี พ.ศ. 2558 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 8,493 คน ปี พ.ศ. 2559 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 10,037 คน

(ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช, 2559: ระบบออนไลน์) ผู้วิจัยได้เลือกใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) และใช้การกำหนดสัดส่วนประชากรด้วยวิธีการคัดเลือกโดยการกำหนดสัดส่วน (quota sampling) ด้วยการกำหนดให้เป็นเพศชาย และเพศหญิง ร้อยละ 50 และกำหนดขนาดตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่น 95% และให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน $\pm 5\%$ โดยใช้สูตรการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งผลจากการคำนวณตามสูตรดังกล่าวปรากฏดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N (e)^2}$$

โดยแทนค่า n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง
 แทนค่าตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{7600}{1+7600(0.05)^2}$$

$$= 380 \text{ คน}$$

จากการคำนวณแสดงให้เห็นว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้มีจำนวน 380 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 190 คน และเพศหญิง 190 คน

ตัวแปรและการวัดตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาและวิธีการวัดตัวแปรไว้ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้
เพศ หมายถึง ลักษณะที่แตกต่างกันทางสรีระของบุคคล ที่จำแนกออกเป็นเพศชาย และเพศหญิง

อายุ หมายถึง จำนวนปีนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามกรณีเกิน 6 เดือนให้นับเป็นปี

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษามาทั้งจากสถาบันของรัฐบาล และสถาบันของเอกชน

อาชีพ หมายถึง ประเภทของงานที่ผู้ให้ข้อมูลได้ปฏิบัติ ซึ่งทำให้มีรายได้ตอบแทนเป็นเงินสดหรือได้รับผลตอบแทนเป็นสิ่งของอย่างอื่น

รายได้ หมายถึง เงินที่ได้รับจากการทำงานโดยเฉลี่ยต่อเดือนของผู้ให้ข้อมูล

บริบทในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่างๆ ประกอบด้วย 1). ด้านพื้นที่ 2). ด้านกิจกรรมและกระบวนการ 3). ด้านการจัดการ 4). องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 5 ประการคือ 1). ร่วมกันวางแผน 2). ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3). ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4). ร่วมติดตามและประเมินผล 5). ร่วมบำรุงรักษา

โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) มีค่าเลือก 5 ระดับจากข้อความที่มีผลต่อการเลือกมากที่สุดจนถึงระดับที่มีผลต่อการเลือกน้อยที่สุดโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่ามากที่สุด} - \text{ค่าน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

โดยใช้เกณฑ์ในการประเมิน 5 ระดับ คือ

ระดับการมีส่วนร่วม	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

มีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
4.21 - 5.00	ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41 - 4.20	ระดับการมีส่วนร่วมมาก
2.61 - 3.40	ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
1.81 - 2.60	ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
1.00 - 1.80	ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย 1). ด้านที่พัก 2). ด้านการคมนาคม 3). ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4). ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5). ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว 6). ด้านองค์ประกอบของการบริการ

โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) มีค่าเลือก 5 ระดับจากข้อความที่มีผลต่อการเลือกมากที่สุดจนถึงระดับที่มีผลต่อการเลือกน้อยที่สุดโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่ามากที่สุด} - \text{ค่าน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

โดยใช้เกณฑ์ในการประเมิน 5 ระดับ คือ

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากรการ	คะแนน
ท่องเที่ยว	
ดีมาก	5
ค่อนข้างดี	4
ปานกลาง	3
ค่อนข้างไม่ดี	2
ไม่ดีเลย	1

มีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
4.21 - 5.00	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากร การท่องเที่ยวดีมาก
3.41 - 4.20	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากร การท่องเที่ยวค่อนข้างดี
2.61 - 3.40	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากร การท่องเที่ยวปานกลาง
1.81 - 2.60	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากร การท่องเที่ยวค่อนข้างไม่ดี
1.00 - 1.80	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทรัพยากร การท่องเที่ยวไม่ดีเลย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) แบบสอบถาม (questionnaire) สร้างขึ้น โดยอาศัยการตรวจสอบเอกสาร แนวคิดทฤษฎี โดยการสร้างข้อคำถามตามขอบเขตเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยแยกตามวัตถุประสงค์ คือ

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อทราบถึงบริบทของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) เกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย 1. ด้านพื้นที่ 2. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ 3. ด้านการจัดการ และ 4. ด้านการมีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีจำนวน 5 คน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้าง 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ร่วมกันวางแผน 2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3. ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4. ร่วมติดตามและประเมินผล 5. ร่วมบำรุงรักษา

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี 6 ด้าน ได้แก่ 1.ที่พัก 2.การคมนาคม 3.สิ่งดึงดูด 4.สิ่งอำนวยความสะดวก 5.กิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว 6. องค์ประกอบของการบริการ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2. กลุ่มนักท่องเที่ยว ใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้าง 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี 6 ด้าน ได้แก่ 1.ที่พัก 2.การคมนาคม 3.สิ่งดึงดูด 4.สิ่งอำนวยความสะดวก 5.กิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว 6. องค์ประกอบของการบริการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อกำหนดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) เกี่ยวกับหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน 4 คน และ หัวหน้ากลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 1 คน

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยมีการทดสอบเครื่องมือจากตัวแปร เพื่อใช้เข้าในการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (validity) ความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ต้องการศึกษา

1. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content of validity) เป็นการทดสอบว่า เครื่องมือนั้นครอบคลุมเนื้อหา หรือประเด็นที่ต้องการวัดได้ครบถ้วนโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ

- 1) อ.ดร. วัชรวิพรรณ ศศิผลิน
- 2) อ.ดร. พรชัย ศักดิ์ศิริโสภณ
- 3) ดร. คงศักดิ์ มีแก้ว

จากนั้นจึงนำไปเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความ ถูกต้องของเนื้อหาตาม วัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ประเมิน ความสอดคล้องกำหนดค่าตัวเลขระหว่าง - 1 หา +1 ดังนี้

- ถ้าคำถามมีค่า +1 คือผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้วัดค่าตัวแปรที่ ศึกษาได้
- ถ้าคำถามมีค่า 0 คือผู้ตรวจสอบไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ค่าตัวแปรที่ศึกษา ได้หรือไม่
- ถ้าคำถามมีค่า -1 คือผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดค่าตัวแปรที่ศึกษาได้ มีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$IOC = \frac{R}{N}$$

โดย IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. นำแบบสอบถามมาทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลและทดสอบคุณภาพแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ ต้องการศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α Coefficient) ของ Kuder-Richardson (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) มีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{(1 - \sum s_i^2)}{s_f^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k = จำนวนคำถามในแบบทดสอบ

s_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_f^2 = ความแปรปรวนของคะแนนผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับพบว่า ส่วนของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่า กุญบุรี ได้ค่า $\alpha = 0.862$ และ ส่วนของนักท่องเที่ยวได้ค่า $\alpha = 0.889$ ซึ่งสูงกว่า 0.70 ถือว่าแบบฟอร์มสอบถามมีความสำคัญอยู่ในเกณฑ์เชื่อถือได้

3. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (documentary research) ที่เกี่ยวข้อง และจากวิทยานิพนธ์ หนังสือข้อมูล สถิติตัวเลข และการสืบค้นจากหนังสือออนไลน์ เช่น บริบททั่วไปของอุทยานแห่งชาติกุญบุรี แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามในการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และ เพื่อใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (field survey)

- 2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อขออนุญาตวันเวลาความร่วมมือไปยังกรมการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติกุญบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ในการขอความร่วมมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล จากหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

- 2.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาสถานที่ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

- 2.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์แปลผล เสนอแนะ และสรุปผลโครงการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data)

เมื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ซึ่งเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำข้อมูลมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

นำข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูลรวมการตีความและสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative)

ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์คือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ในรูปแบบ ค่าความถี่ (frequency distribution) ค่าร้อยละ (percentage distribution) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (pearson correlation coefficient analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว กับการจัดการทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยนำเสนอเป็นรูปตาราง และการพรรณนาอภิปรายประกอบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1). ทราบถึงบริบทของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2). วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3). กำหนดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรายละเอียดของผลการศึกษานำเสนอในรูปแบบของคำบรรยายและความเรียง แบ่งออกเป็น 6 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ตอนที่ 6 การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บริบทด้านพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ นาย ทองสุข แดงโชติ (สัมภาษณ์วันที่ 2 เมษายน 2561) อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีเนื้อที่ 655,200 ไร่ และมีพื้นที่บางส่วนของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี อันเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 50,000 ไร่ ที่เป็นพื้นที่อยู่ระหว่างการเตรียมผนวกเพิ่มให้เป็นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี พื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีตั้งอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นพื้นที่คุ้มครองที่ตั้งอยู่บริเวณเทือกเขาตะนาวศรี มีลักษณะเป็นเทือกเขาทอดตัวตามแนวเหนือใต้กั้นระหว่างชายแดนประเทศไทยไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า มีระบบนิเวศป่าไม้ที่หลากหลายประกอบไปด้วย ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น ป่าผสมผลัดใบ และส่วนที่เป็นพื้นที่ป่าฟื้นฟูซึ่งอยู่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กร.1 (ป่ายาง) อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ อย่างเช่นต้นกะเหรี่ยงหรือเหียงที่เป็นพืชอาหารของสัตว์ป่า นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติกุยบุรียังเป็นถิ่นกำเนิดไม้หอมหลายชนิด อาทิเช่น ไม้จันทร์หอม ไม้มหาพรหม มะปรางป่า ตะเคียนทอง มะค่าโมง ไม้ยางแดง ไม้ยางนา และทางตอนเหนือของอุทยานแห่งชาติกุยบุรียังเป็นแหล่งรวมพันธุ์หายากทางธรรมชาติ และกล้วยไม้กว่า 60 ชนิด อาทิเช่น หวายแดงประจวบคีรีขันธ์ เอื้องวนิลา กล้วยไม้หางช้างหรือว่านเพชรหึง เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ นาย ปณิธาน พินิตปวงชน (สัมภาษณ์วันที่ 2 เมษายน 2561) อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และยังเป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายของพืชพรรณและสัตว์ป่า เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติกุยบุรียังตั้งอยู่ตรงจุดกึ่งกลางของประเทศซึ่งเป็นผืนป่าเชื่อมต่อระหว่างป่าชื้นเหนือและป่าชื้นใต้ซึ่งมาบรรจบกันพอดี ทำให้เราสามารถพบเห็นพืชพรรณและสัตว์ป่าที่อยู่ทางชื้นเหนือและชื้นใต้ได้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อย่างเช่น ค่างแว่นถิ่นเหนือ หรือค่างแว่นถิ่นใต้ก็สามารถพบได้ในพื้นที่อุทยาน หรือแม้แต่บัวผุดก็สามารถพบได้ในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเช่นกัน และด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ทำให้พื้นที่ป่าของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ และแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด อาทิเช่น ช้างป่าเอเชีย วัวแดง กระตัง เสือโคร่ง เสือลายเมฆ เสือไฟ เสือดำ เสือดาว เสือปลา สมเสร็จ เก้งหม้อ หมิวาย หมิวมา หมาวิน ชะมดแปลงลายแถบ เสียงผา นกเงือกกรมช้างปากเรียบ ไก่ฟ้าหน้าเขียว เสียงผา ซึ่งเป็นสัตว์ที่อยู่ในภาวะวิกฤติต่อการสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ และนอกจากนี้ในพื้นที่ยังพบผีเสื้อหลากหลายชนิด และนกอีกกว่า 173 ชนิด ซึ่งบางชนิดเป็นนกที่มีโอกาสพบได้ยากและอาศัยอยู่ในป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ อาทิเช่น นกกก นกเงือกสีน้ำตาล นกเงือก

กรมช่าง นักแก้ก เขี้ยวดำ เขี้ยวหน้าเทา เขี้ยวกิ่งกำสึดดำ เขี้ยวฝิ่ง เขี้ยวหนักเขาหงอน เขี้ยว
รูง นกออก และนกหกเล็กปากแดง เป็นต้น

บริบทด้านกิจกรรมและกระบวนการ

จากการสัมภาษณ์ นางสาว จิรติ มอทิพย์ (สัมภาษณ์วันที่ 2 เมษายน 2561) อุทยานแห่งชาติ
กุยบุรีมีทรัพยากรหลักๆที่สำคัญคือทรัพยากรทางธรรมชาติ ดังนั้นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหลักๆที่มี
ในพื้นที่ก็จะเกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่เรามี เช่น กิจกรรมชมช้างป่าและกระทิง กิจกรรมดูนก กิจกรรม
เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมของเรานั้นจะเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับ
เรื่องราวของธรรมชาติในพื้นที่ นอกจากนี้เราได้จัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นไว้บริการในการนำเที่ยว และ
ยังมีแผนพับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชมสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยในแผนพับจะอธิบาย
ถึงการปฏิบัติตนเมื่อพบสัตว์ป่าเพื่อความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น สิ่งไม่ควรปฏิบัติและ
สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ การแบ่งระดับความยากในการพบเห็นสัตว์ป่า เช่น ช้างป่าอยู่ในระดับที่พบเห็นได้
ทั่วไป กระทิงอยู่ในระดับกลาง หมาในหมาจิ้งจอกอยู่ในระดับยาก เสือโคร่งอยู่ในระดับยากมาก เป็น
ต้น แผนพับนี้เป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรู้ได้ด้วยตนเองว่า
สามารถพบเจออะไรได้บ้างในพื้นที่ มีสัตว์อะไรมาก มีสัตว์อะไรน้อย และการปฏิบัติตนในแหล่ง
ท่องเที่ยว นอกจากนี้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรียังมีกิจกรรมเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติใน
การศึกษาดูธรรมชาตินี้ก็จะมีการเรียนรู้เรื่องสัตว์ป่า นก รอยเท้า เห็ด รา และพันธุ์ไม้ และในส่วนที่มี
สัญญาณโทรศัพท์ทางอุทยานก็มีการติดตั้ง QR Code ไว้ให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้โทรศัพท์แสกน
QR Code เพื่อสามารถเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดได้ ซึ่ง QR Code นั้นมีติดตั้งอยู่ตามเส้นทางเดินป่า
ศึกษาธรรมชาติของทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และนอกจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแล้วทาง
อุทยานแห่งชาติกุยบุรียังมีกิจกรรมการทำค่ายเยาวชนและค่ายอนุรักษ์ธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมการ
เรียนรู้ให้แก่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของความสัมพันธ์ การเป็นผู้นำ การปลูกจิตสำนึกในการ
อนุรักษ์ธรรมชาติและความรู้โดยตรงเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร เพื่อเป็นการสร้างความรู้และ
ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

บริบทด้านการจัดการ

จากการสัมภาษณ์ นาย ทศเนศวร์ เพชรคง (สัมภาษณ์วันที่ 2 เมษายน 2561) อุทยาน
แห่งชาติกุยบุรีแบ่งการจัดการภายในหน่วยงาน ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการบริหารงานทั่วไป 2.
การอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากร 3. ด้านการศึกษาและวิจัย และ 4. ด้านนันทนาการและการ
ท่องเที่ยว และได้มีการจำแนกเขตการจัดการของอุทยานแห่งชาติ เป็น 5 เขตการจัดการดังต่อไปนี้

1. เขตสงวนสภาพธรรมชาติ (primitive zone) เป็นเขตที่จะต้องดำเนินการสงวนป้องกัน
และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

2. เขตบริการ (service zone) เป็นเขตที่จัดไว้เพื่อรองรับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาดำเนินกิจกรรม การบริการจะอยู่ใกล้แหล่งที่พัฒนาให้เป็นจุดท่องเที่ยวหรือศึกษาระดมชาติ เช่น ที่ทำการอุทยาน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บ้านพักรับรอง หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ เป็นต้น

3. เขตนันทนาการ (recreation zone) เป็นเขตที่จัดไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้สัมผัส พักผ่อน และศึกษาระดมชาติอย่างใกล้ชิด

4. เขตกิจกรรมพิเศษ (special use zone) เป็นเขตที่กำหนดให้มีกิจกรรมพิเศษ เพื่อการแก้ไขปัญหา หรือเพื่อนการศึกษาวิจัยเฉพาะ

5. เขตฟื้นฟูสภาพป่า (natural recovery zone) เป็นเขตนที่เคยมีราษฎรบุกรุกทำให้เกิดเป็นป่ารกร้างว่างเปล่า หรือเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จึงต้องมีการดำเนินการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่ความอุดมสมบูรณ์

บริบทด้านการมีส่วนร่วม

จากการสัมภาษณ์ นาย ทองสุข แดงโชติ (สัมภาษณ์วันที่ 2 เมษายน 2561) อุทยานแห่งชาติกุยบุรีนั้นมีชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวโดยจุดเริ่มต้นของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นเกิดจากที่ช่างและสัตว์ป่านั้นได้ออกมากินและทำลายพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆอุทยานและไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายใดๆจากใครได้ ดังนั้นอุทยานจึงได้มีการฝึกอบรมให้ชาวบ้านเหล่านี้มีความรู้ความสามารถในด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้บริการทางด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวโดยทำเป็นอาชีพเสริม โดยเป็นมัดคุเทศก์ท้องถิ่นวิชาชีพภายใต้การควบคุมของอุทยาน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาระหว่างคนและสัตว์ป่า รวมถึงเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน และทำให้ประชาชนเกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรทางธรรมชาติและสัตว์ป่า เปรียบเสมือนดังเป็นเจ้าหน้าที่ของอุทยานคนหนึ่ง

จากการสัมภาษณ์ นาย จารุวัตร นุชศิริ (สัมภาษณ์วันที่ 2 เมษายน 2561) อุทยานแห่งชาติกุยบุรีนั้นมีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้านและมีชนกลุ่มน้อยต่างๆตามขอบชายแดน ดังนั้นจึงมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ทหารชุด ฉก.จงอางศึก ทหารพราน ตำรวจ ตชด. เพื่อเป็นการลาดตระเวนร่วมเพื่อป้องกันภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ค้าไม้ การลักลอบล่าสัตว์ป่า เป็นต้น ทำให้เกิดความแข็งแกร่งในการลาดตระเวนและป้องกันภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์ นาย ปณิธาน พินิตปวงชน (สัมภาษณ์วันที่ 2 เมษายน 2561) อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการประชุมพหุภาคี (ประชุมPAC) เป็นการประชุมที่นำเอาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่อุทยานทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำที่มีความสำคัญต่อชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน มาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของ

อุทยานฯ จำนวน 25 คน เป็นการประชุมที่จัดขึ้นปีละ 4 ครั้ง เพื่อช่วยให้คำแนะนำ ช่วยเป็นผู้ให้ข้อมูลภัยคุกคามหรือปัญหาต่างๆในพื้นที่ของตนเอง ช่วยสนับสนุนการทำงานของอุทยาน ซึ่งเป็นการรักษาทรัพยากรของแต่ละพื้นที่ชุมชนนั้นๆซึ่งเป็นทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติด้วยเช่นกัน การนำผู้นำแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและให้ข้อมูลกับทางอุทยานจะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเนื่องจากแต่ละชุมชนจะมีความเข้าใจในพื้นที่ของตนเองซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (ดังแสดงผลในตารางที่ 4)

เพศ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 67.80 และเป็นเพศหญิงจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีสุดา เฟื่องสมบัติ (2558: 70) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่ากลุ่มผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

อายุ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุน้อยที่สุด 18 ปี และมีอายุสูงที่สุด 68 ปี โดยอายุที่มีความถี่สูงสุดคือ 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.17

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีที่ส่วนใหญ่มีอายุ 24 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.17 เนื่องจากอายุดังกล่าวเป็นอายุวัยทำงานจึงค่อนข้างมีบทบาทสำคัญในการทำงาน

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 49.15 รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษาจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 47.46 รองลงมาเป็นระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.39 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2545

สถานภาพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 77.97 รองลงมาเป็นสถานภาพโสดจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 รองลงมาเป็นสถานภาพหม้ายจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.78 ตามลำดับ

อาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 83.05 รองลงมาคืออาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.47 รองลงมาคืออาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.08 รองลงมาคือนักเรียนหรือนักศึกษาจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.39 ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือนจำนวนร้อยละ 64.41 รองลงมาคือ 10,001-15000 บาทต่อเดือนจำนวนร้อยละ 20.34 รองลงมาคือ ต่ำกว่า5,000 บาทต่อเดือนจำนวนร้อยละ 15.25

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวนร้อยละ 100.00

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี

	ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (N=59)	
		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	40	67.80
	หญิง	19	32.20
อายุ	18	2	3.39
	19	2	3.39
	24	6	10.17
	25	1	1.69

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (N=59)	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
28	1	1.69
31	4	6.78
32	2	3.39
34	4	6.78
35	1	1.69
36	1	1.69
38	2	3.39
39	2	3.39
40	1	1.69
41	1	1.69
42	4	6.78
43	1	1.69
44	2	3.39
45	2	3.39
46	3	5.08
47	2	3.39
48	2	3.39
49	2	3.39
50	1	1.69
52	1	1.69
53	1	1.69
54	1	1.69
55	2	3.39
56	1	1.69
57	1	1.69
62	1	1.69

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (N=59)	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
	63	1
	68	1
ระดับการศึกษา		
	ประถมศึกษา	28
	มัธยมศึกษา	29
	อนุปริญญาหรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง	2
สถานะภาพ		
	โสด	9
	สมรส	46
	หม้าย	4
อาชีพ		
	นักเรียนหรือนักศึกษา	2
	รับราชการหรือพนักงาน รัฐวิสาหกิจ	5
	เกษตรกร	49
	ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	3
รายได้		
	ต่ำกว่า 5,001บาท	9
	5,001-10,00 บาท	38
	10,001-15,000 บาท	12
ระยะเวลาที่อยู่ อาศัยในชุมชน	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	59

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี (ดังแสดงผลในตารางที่ 5)

เพศ

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเป็นเพศชายจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเพศหญิงจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ในสัดส่วนที่เท่ากัน

อายุ

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีอายุน้อยที่สุด 18 ปี และมีอายุสูงที่สุด 70 ปี โดยอายุที่มีความถี่สูงสุดคือ 40 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.84

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 37.37 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.84 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.47 รองลงมาคือระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.37 รองลงมาคือระดับอื่นๆจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.11 และรองลงมาคือระดับประถมศึกษาจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.84 ตามลำดับ

สถานภาพ

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 64.21 รองลงมาคือสถานภาพโสดจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 32.11 รองลงมาคือสถานภาพหม้ายจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.89 และรองลงมาคือสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.879 ตามลำดับ

อาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.89 รองลงมาคืออาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 รองลงมาคืออาชีพพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.05 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกรจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.89 และรองลงมาคือนักเรียนหรือนักศึกษาจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.11 ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 25,001 บาทต่อเดือนจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 38.95 รองลงมาคือ 15,001-20,000 บาทต่อเดือนจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 23.42 รองลงมาคือ 20,001-25,000 บาทต่อเดือนจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.79 รองลงมาคือ 10,001-15,000 บาทต่อเดือนจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 รองลงมาคือ

5,001-10,000 บาทต่อเดือนจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 และรองลงมาคือต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (n=380)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	190	50.00
หญิง	190	50.00
อายุ		
18	8	2.11
19	7	1.84
20	8	2.11
21	1	0.26
22	11	2.89
23	7	1.84
24	11	2.89
25	4	1.05
26	3	0.79
27	7	1.84
28	5	1.32
29	5	1.32
30	24	6.32
31	9	2.37
32	17	4.47
33	8	2.11
34	13	3.42
35	10	2.63
36	6	1.58
37	11	2.89

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (n=380)	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
38	6	1.58
39	7	1.84
40	26	6.84
41	14	3.68
42	10	2.63
43	7	1.84
44	17	4.47
45	13	3.42
46	7	1.84
47	10	2.63
48	6	1.58
49	6	1.58
50	19	5.00
51	5	1.32
52	8	2.11
53	3	0.79
54	4	1.05
55	4	1.05
56	6	1.58
57	3	0.79
58	3	0.79
59	4	1.05
60	3	0.79
61	4	1.05
62	3	0.79
63	3	0.79

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (n=380)	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
65	1	0.26
66	2	0.53
70	1	0.26
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	7	1.84
มัธยมศึกษา	83	21.84
อนุปริญญาหรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง	66	17.37
ปริญญาตรี	142	37.37
สูงกว่าปริญญาตรี	74	19.47
อื่นๆ	8	2.11
สถานะภาพ		
โสด	122	32.11
สมรส	244	64.21
หม้าย	11	2.89
หย่าร้างหรือแยกกันอยู่	3	0.79
อาชีพ		
นักเรียนหรือนักศึกษา	27	7.11
รับราชการหรือพนักงาน รัฐวิสาหกิจ	125	32.89
พนักงานบริษัทเอกชน	80	21.05
เกษตรกร	49	12.89
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	99	26.05

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (n=380)	
	จำนวน	ร้อยละ
รายได้		
ต่ำกว่า 5,001 บาท	1	0.26
5,001-10,00 บาท	25	6.58
10,001-15,000 บาท	38	10.00
15,001-20,000 บาท	89	23.42
20,001-25,000 บาท	79	20.79
มากกว่า 25,001 บาท	148	38.95
ขึ้นไป		

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ร่วมกันวางแผน 2) ร่วมปฏิบัติตามแผน 3) ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4) ร่วมติดตามและประเมินผล 5) ร่วมบำรุงรักษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) โดยการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผน (ค่าเฉลี่ย 4.51) การมีส่วนร่วมบำรุงรักษา (ค่าเฉลี่ย 4.50) และการมีส่วนร่วมกันวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.24) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.89) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 2.94) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ดังแสดงผลในตารางที่ 6

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) ทั้งนี้เนื่องจากว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยว เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมใน

กระบวนการทางการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ อีกทั้งเป็นการลดการขัดแย้งจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสัตว์ป่า และเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 85) ที่กล่าวว่า การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน ร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับผลประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตรวมไปถึงการกระจายรายได้ และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (N=59)		
	μ	σ	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	4.51	0.53	มากที่สุด
2. ร่วมบำรุงรักษา	4.50	0.50	มากที่สุด
3. ร่วมกันวางแผน	4.24	0.62	มากที่สุด
4. ร่วมติดตามและประเมินผล	3.89	0.74	มาก
5. ร่วมกันใช้ประโยชน์	2.94	0.69	ปานกลาง
รวม	4.02	0.46	มาก

ด้านร่วมกันวางแผน

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้านร่วมกันวางแผนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมกันวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24) โดยร่วมประชุม/เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.37) ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.27) และร่วมคิด/วางแผนในการจัดเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.25) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือร่วมบริหารจัดการ/แบ่งหน้าที่ทางการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.17) และ ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆทางการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.12) อยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงผลในตารางที่ 7

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในด้านร่วมกันวางแผนของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24) ทั้งนี้เนื่องจากว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีได้มีการร่วมคิดร่วมวางแผน ประชุม เสนอแนะข้อคิดเห็น แบ่งหน้าที่การทำงาน จัดเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงการกำหนดกฎระเบียบทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ร่วมกับทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ เท็ดชาย ช่วยบำรุง (2552: 95) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมกันวางแผน จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมกันวางแผน

การมีส่วนร่วมกันวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (N=59)					μ	σ	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ร่วมประชุม/ เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	30 (50.85)	21 (35.59)	8 (13.56)	0	0	4.37	0.72	มากที่สุด
2. ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	23 (38.99)	29 (49.15)	7 (11.86)	0	0	4.27	0.67	มากที่สุด
3. ร่วมคิด/วางแผนในการจัดเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยว	25 (42.37)	24 (40.68)	10 (16.95)	0	0	4.25	0.73	มากที่สุด
4. ร่วมบริหารจัดการ/แบ่งหน้าที่ทางการท่องเที่ยว	24 (40.68)	21 (35.59)	14 (23.73)	0	0	4.17	0.79	มาก
5. ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆทางการท่องเที่ยว	24 (40.68)	21 (35.59)	11 (18.64)	3 (5.09)	0	4.12	0.89	มาก
รวม						4.24	0.62	มากที่สุด

ด้านร่วมปฏิบัติตามแผน

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้านร่วมปฏิบัติตามแผนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) โดยร่วมปฏิบัติตามแผนอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.53) ร่วมปฏิบัติตามแผนการจัดการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.51) และร่วมปฏิบัติตามแผนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.51) อยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงผลในตารางที่ 8

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในด้านร่วมปฏิบัติตามแผนของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีได้มีการปฏิบัติตามแผนการจัดการท่องเที่ยว แผนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและแผนอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 6-7) ที่ได้กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมกันปฏิบัติตามนโยบาย ตามแผนงานโครงการและกิจกรรม เป็นการสร้างโอกาสในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมปฏิบัติตามแผน

การมีส่วนร่วมกัน ปฏิบัติตามแผน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (N=59)					μ	σ	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ร่วมปฏิบัติตาม แผนอนุรักษ์ ทรัพยากรการ ท่องเที่ยว	33 (55.93)	24 (40.68)	2 (3.39)	0	0	4.53	0.57	มากที่สุด
2. ร่วมปฏิบัติตาม แผนการจัดการ ท่องเที่ยว	35 (59.32)	20 (33.90)	3 (5.09)	1 (1.70)	0	4.51	0.68	มากที่สุด
3. ร่วมปฏิบัติตาม แผนดำเนินกิจกรรม การท่องเที่ยว	34 (57.63)	21 (35.59)	4 (6.78)	0	0	4.51	0.63	มากที่สุด
รวม						4.51	0.53	มากที่สุด

ด้านร่วมกันใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้านร่วมกันใช้ประโยชน์ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.94) โดยร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.41) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือร่วมรับผลประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (ค่าเฉลี่ย 2.75) และร่วมรับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากการขายของร้านค้าสวัสดิการ (ค่าเฉลี่ย 2.68) อยู่ในระดับปานกลาง ดังแสดงผลในตารางที่ 9

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในด้านร่วมกันใช้ประโยชน์ของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.94) ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีได้มีการร่วมรับผลประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก การบริการอาหารและเครื่องดื่มและร่วมแบ่งรายได้จากการขายของร้านค้าสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546: 150) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดเกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสีย ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมกันใช้ประโยชน์

การมีส่วนร่วมกัน ใช้ประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (N=59)						μ	σ	ระดับการ มีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. ร่วมรับ ผลประโยชน์จาก กิจกรรมทางการ ท่องเที่ยว เช่น การ บริการที่พัก บริการ อาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น	0	33	17	9	0	3.41	0.75	มาก	
2. ร่วมรับ ผลประโยชน์จากการ จำหน่ายสินค้าที่ระลึก	0	11	24	22	2	2.75	0.80	ปานกลาง	
3. ร่วมรับ ผลประโยชน์จากการ แบ่งรายได้จากการ ขายของร้านค้า สวัสดิการ	0	7	29	20	3	2.68	0.75	ปานกลาง	
รวม						2.94	0.69	ปานกลาง	

ด้านร่วมติดตามและประเมินผล

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้านร่วมติดตามและประเมินผลของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) โดยร่วมติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.97) ร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบในการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.92) และร่วมติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.78) อยู่ในระดับมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 10

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมในด้านร่วมติดตามและประเมินผลของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) ทั้งนี้

เนื่องจากว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้เปิดโอกาสให้กลุ่มกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีได้เข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ผลกระทบและกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 97) ได้กล่าวว่า เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีคุณภาพจะต้องมีการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา และการแก้ไขปัญหา ร่วมกันกับหน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (N=59)					μ	σ	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ร่วมติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว	15 (25.42)	30 (50.85)	11 (18.64)	3 (5.09)	0	3.97	0.81	มาก
2. ร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบในการท่องเที่ยว	13 (22.03)	30 (50.85)	14 (23.73)	2 (3.39)	0	3.92	0.77	มาก
3. ร่วมติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	11 (18.64)	29 (49.15)	16 (27.12)	1 (1.70)	2 (3.39)	3.78	0.89	มาก
รวม						3.89	0.74	มาก

ด้านร่วมบำรุงรักษา

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้านร่วมบำรุงรักษาของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมบำรุงรักษาอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50) โดยร่วมบำรุงรักษาความสะอาดและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.59) ร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.53) และร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.39) อยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงผลในตารางที่ 11

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในด้านร่วมบำรุงรักษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50) ทั้งนี้เนื่องจากว่า กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีได้มีการเข้าร่วมในกิจกรรมการดูแลรักษาความสะอาดและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการบำรุงรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวร่วมกับอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 177) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทิศทางที่ถูกต้องควรให้ผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และมีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านร่วมบำรุงรักษา

การมีส่วนร่วม บำรุงรักษา	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (N=59)					μ	σ	ระดับการ มีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ร่วมบำรุงรักษา ความสะอาดและ ความสวยงามของ แหล่งท่องเที่ยว	38 (64.4)	18 (30.51)	3 (5.09)	0	0	4.59	0.59	มากที่สุด
2. ร่วมพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว	33 (55.93)	24 (40.68)	2 (3.39)	0	0	4.53	0.57	มากที่สุด
3. ร่วมบำรุงรักษา ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ทางการท่องเที่ยว	28 (47.46)	26 (44.07)	5 (8.48)	0	0	4.39	0.64	มากที่สุด
รวม						4.50	0.50	มากที่สุด

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี

การศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านที่พัก 2) ด้านคมนาคม 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว 6) ด้านองค์ประกอบของการบริการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.30) โดยการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.62) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (ค่าเฉลี่ย 4.53) ด้านที่พัก (ค่าเฉลี่ย 4.36) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.32) อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือด้านองค์ประกอบของการบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.11) และด้านคมนาคม (ค่าเฉลี่ย 3.88) อยู่ในระดับค่อนข้างดี ดังแสดงผลในตารางที่ 12

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.30) เนื่องจากว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้และสัตว์ป่า มีอากาศที่ดีและมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 55) ได้กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว จึงต้องสามารถจูงใจหรือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

ตารางที่ 12 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี

การจัดการทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับการความคิดเห็น (N=59)		
	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว	4.62	0.45	ดีมาก
2. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	4.53	0.47	ดีมาก
3. ด้านที่พัก	4.36	0.38	ดีมาก
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.32	0.47	ดีมาก
5. ด้านองค์ประกอบของการบริการ	4.11	0.52	ค่อนข้างดี
6. ด้านคมนาคม	3.88	0.63	ค่อนข้างดี
รวม	4.30	0.33	ดีมาก

ด้านที่พัก

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านที่พักในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านที่พักอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.36) โดยที่พักแรมมีความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.44) ที่พักแรมสะอาดและได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.42) ที่พักแรมมีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.36) และ ที่พักแรมมีราคาที่เหมาะสมต่อคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.24) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 13

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.36) เนื่องจากว่า ที่พักแรมมีความสะอาด ปลอดภัย มีคุณภาพและเหมาะสมตามมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ เศกสรรค์ ยงวิชัย (2555: 10) กล่าวว่า ที่พักแรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนในสถานที่ท่องเที่ยวจึงต้องมีการจัดที่พักเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

ตารางที่ 13 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีด้านที่พัก

การจัดการทรัพยากร ด้านที่พัก	ระดับการความคิดเห็น (N=59)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. ที่พักแรมมีความปลอดภัย	27 (45.76)	31 (52.54)	1 (1.69)	0	0	4.44	0.53	ดีมาก
2. ที่พักแรมสะอาดและได้มาตรฐาน	25 (42.37)	34 (57.63)	0	0	0	4.42	0.50	ดีมาก
3. ที่พักแรมมีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม	22 (37.29)	36 (61.02)	1 (1.69)	0	0	4.36	0.42	ดีมาก
4. ที่พักแรมมีราคาที่เหมาะสมต่อคุณภาพ	16 (27.12)	41 (69.49)	2 (3.39)	0	0	4.24	0.50	ดีมาก
รวม						4.36	0.38	ดีมาก

ด้านคมนาคม

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคมในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านคมนาคมอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ค่าเฉลี่ย 3.89) โดยการเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง (ค่าเฉลี่ย 3.95) และการเดินทางมีความสะดวกสบาย (ค่าเฉลี่ย 3.81) อยู่ในระดับค่อนข้างดี ดังแสดงผลในตารางที่ 14

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านคมนาคมของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ค่าเฉลี่ย 3.89) เนื่องจากว่าการเดินทางเข้าสู่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีความสะดวกและปลอดภัยตลอดเส้นทาง การเดินทางสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549: 11) ที่ได้กล่าวว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้โดยมีเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกปลอดภัย

ตารางที่ 14 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีด้านคมนาคม

การจัดการทรัพยากร ด้านคมนาคม	ระดับการความคิดเห็น (N=59)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. การเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง	11 (18.64)	35 (59.32)	12 (20.34)	1 (1.69)	0	3.95	0.68	ค่อนข้างดี
2. การเดินทางมีความสะดวกสบาย	7 (11.86)	35 (59.32)	16 (27.12)	1 (1.69)	0	3.81	0.66	ค่อนข้างดี
รวม						3.88	0.63	ค่อนข้างดี

ด้านสิ่งดึงดูดใจ

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) โดยสถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและเป็นธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.68) สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.66) และสถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ (ค่าเฉลี่ย 4.24) อยู่ในระดับดีมาก (ดังแสดงผลในตารางที่ 15)

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) เนื่องจากว่าอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีความเป็นธรรมชาติ สวยงาม สงบและมีความเป็นเอกลักษณ์ สอดคล้องกับเทิดชาย ช่วยบำรุง (2552: 15) ที่ได้กล่าวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงามสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ ซึ่งสิ่งดึงดูดใจอาจมีความโดดเด่นหรือเป็นที่น่าสนใจกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

ตารางที่ 15 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีด้านสิ่งดึงดูดใจ

การจัดการทรัพยากร ด้านสิ่งดึงดูดใจ	ระดับการความคิดเห็น (N=59)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1.สถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและความเป็นธรรมชาติ	40 (67.80)	19 (32.20)	0	0	0	4.68	0.47	ดีมาก
2. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์	39 (66.10)	20 (33.90)	0	0	0	4.66	0.45	ดีมาก
3. สถานที่ท่องเที่ยวชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ	24 (40.68)	25 (42.37)	10 (16.95)	0	0	4.24	0.73	ดีมาก
รวม						4.53	0.47	ดีมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.32) โดยลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.63) ห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.41) และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา (ค่าเฉลี่ย 4.24) อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.02) อยู่ในระดับค่อนข้างดี (ดังแสดงผลในตารางที่ 16)

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.32) เนื่องจากว่า การบริการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวมีการบริการที่ได้มาตรฐาน สะดวก ปลอดภัย และมีราคาที่เหมาะสม อาทิเช่น การบริการห้องสุขา การบริการที่จอดรถ การบริการอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2546: 40) ที่กล่าวว่า การอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ เมื่อนักท่องเที่ยวไปถึงยังสถานที่ท่องเที่ยวเป็น

สิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนักท่องเที่ยวเดินทางห่างไกลจากบ้านจึงต้องการสิ่งจำเป็นหลายอย่างในการตอบสนองความต้องการของชีวิต เช่น การบริการต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น

ตารางที่ 16 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

การจัดการทรัพยากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับการความคิดเห็น (N=59)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. ลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย	37 (62.71)	22 (37.29)	0	0	0	4.63	0.49	ดีมาก
2. ห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน	25 (42.38)	33 (55.93)	1 (1.69)	0	0	4.41	0.53	ดีมาก
3. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา เช่น กล้องส่องทางไกล	18 (30.51)	37 (62.71)	4 (6.78)	0	0	4.24	0.57	ดีมาก
4. ประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน	18 (30.51)	24 (40.68)	17 (28.81)	0	0	4.02	0.78	ค่อนข้างดี
รวม						4.32	0.47	ดีมาก

ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อ่างกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.62) โดยกิจกรรมมีความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.71) กิจกรรมมีความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 4.61) กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.61) กิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.59) และกิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.59) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 17

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวของ

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.62) เนื่องจากว่า การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ ปลอดภัย มีระยะเวลาที่พอดี และมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552: 16) กล่าวว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยวถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบของกิจกรรมต่างๆจะแตกต่างกันตามประเภทของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีด้านการท่องเที่ยว

การจัดการทรัพยากร ด้านกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยว	ระดับการความคิดเห็น (N=59)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. กิจกรรมมีความปลอดภัย	46 (77.97)	9 (15.25)	4 (6.78)	0	0	4.71	0.59	ดีมาก
2. กิจกรรมมีความน่าสนใจ	38 (64.41)	19 (32.20)	2 (3.39)	0	0	4.61	0.56	ดีมาก
3. กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น	37 (62.71)	21 (35.59)	1 (1.69)	0	0	4.61	0.53	ดีมาก
5. กิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม	37 (62.71)	20 (33.90)	2 (3.39)	0	0	4.59	0.56	ดีมาก
6. กิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม	36 (61.02)	22 (37.29)	1 (1.69)	0	0	4.59	0.53	ดีมาก
รวม						4.62	0.45	ดีมาก

ด้านองค์ประกอบของการบริการ

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านองค์ประกอบของการบริการอยู่ในระดับ ค่อนข้างดี (ค่าเฉลี่ย 4.11) โดยแหล่งท่องเที่ยวมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี (ค่าเฉลี่ย 4.34) และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.25) อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือมัคคุเทศก์มีความสามารถตรงตามมาตรฐานบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.41) การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูล

ข่าวสารการท่องเที่ยวชัดเจนและเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย 4.07) และของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ดังแสดงผลในตารางที่ 18

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่าอุบลราชธานี เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการของอุทยานแห่งชาติอุบลราชธานี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ค่าเฉลี่ย 4.11) เนื่องจากว่า อุทยานแห่งชาติอุบลราชธานีได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไว้บริการนักท่องเที่ยวในด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การจำหน่ายของที่ระลึก และการบริการด้านมัคคุเทศก์นำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีมาตรฐานตามหลักความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2550: 7) ที่ได้ระบุว่า สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริการด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 18 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีด้านองค์ประกอบของการบริการ

การจัดการทรัพยากร ด้านองค์ประกอบ ของการบริการ	ระดับการความคิดเห็น (N=59)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. แหล่งท่องเที่ยวมี มาตรการรักษาความ ปลอดภัยที่ดี	23 (38.98)	33 (55.93)	3 (5.09)	0	0	4.34	0.58	ดีมาก
2. ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวมีความ เหมาะสม	17 (28.81)	40 (67.80)	2 (3.39)	0	0	4.25	0.51	ดีมาก
3. มีคฤหาสน์มี ความสามารถตรงตาม มาตรฐานบริการ	15 (25.42)	37 (62.71)	7 (11.86)	0	0	4.14	0.60	ค่อนข้างดี
4. การประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารการ ท่องเที่ยวชัดเจนและ เข้าใจ	15 (25.42)	34 (57.63)	9 (15.25)	1 (1.69)	0	4.07	0.69	ค่อนข้างดี
5. ของที่ระลึกมีราคา ที่เหมาะสมกับ คุณภาพ	10 (16.95)	27 (45.76)	19 (32.20)	3 (5.09)	0	3.75	0.80	ค่อนข้างดี
รวม						4.11	0.52	ค่อนข้างดี

2. ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านที่พัก 2) ด้านคมนาคม 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยว 6) ด้านองค์ประกอบของการบริการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดี

มาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) โดยการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจ (ค่าเฉลี่ย 4.52) ด้านที่พัก (ค่าเฉลี่ย 4.52) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.51) ด้านคมนาคม (ค่าเฉลี่ย 4.50) ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.43) และด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.40) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 19

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48) เนื่องจากว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวธรรมชาติ และมีการจัดให้บริการทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2548: 172) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยวเพราะเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวจะนำมาพิจารณาในการตัดสินใจที่จะเลือกหรือไม่เลือกเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การจัดการทรัพยากรด้านที่พัก	ระดับการความคิดเห็น (n=380)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านที่พัก	4.52	0.48	ดีมาก
2. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	4.52	0.48	ดีมาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.51	0.49	ดีมาก
4. ด้านคมนาคม	4.50	0.53	ดีมาก
5. ด้านองค์ประกอบของการบริการ	4.44	0.49	ดีมาก
6. ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว	4.40	0.44	ดีมาก
รวม	4.48	0.36	ดีมาก

ด้านที่พัก

ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ด้านที่พักของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านที่พักอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) โดยที่พักแรมสะอาดและได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.62) ที่ที่พักแรมมีความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.50) ที่ที่พักแรมมีราคาที่เหมาะสมต่อคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.48) และที่พักแรมมีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.47) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 20

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) เนื่องจากว่า ที่พักสำหรับการบริการนักท่องเที่ยวมีความสะอาด ปลอดภัย ตามมาตรฐานการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ เศรษฐกร ยวงวิเศษ (2555: 10) กล่าวว่า ที่พักแรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนในสถานที่ท่องเที่ยวจึงต้องมีการจัดที่พักเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

ตารางที่ 20 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านที่พัก

การจัดการทรัพยากร ด้านที่พัก	ระดับการความคิดเห็น (n=380)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ ดี เลย			
1. ที่พักแรมสะอาด และได้มาตรฐาน	257 (67.63)	100 (26.32)	23 (6.05)	0	0	4.62	0.60	ดีมาก
2. ที่พักแรมมีความ ปลอดภัย	232 (61.05)	105 (27.63)	43 (11.32)	0	0	4.50	0.69	ดีมาก
3. ที่พักแรมมีราคา ที่เหมาะสมต่อคุณภาพ	216 (56.84)	129 (33.95)	35 (9.21)	0	0	4.48	0.66	ดีมาก
4. ที่พักแรมมี สถานที่ตั้งที่เหมาะสม	209 (55.00)	143 (37.63)	27 (7.10)	1 (0.26)	0	4.47	0.64	ดีมาก
รวม						4.52	0.48	ดีมาก

ด้านคมนาคม

ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ด้านคมนาคมของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านคมนาคมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50) โดยการเดินทางมีความสะดวกสบาย (ค่าเฉลี่ย 4.54) และการเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง (ค่าเฉลี่ย 4.45) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 21

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านคมนาคมของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50) เนื่องจากว่า การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีความสะดวกและปลอดภัยตลอดเส้นทาง การเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับ ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2546: 42) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การคมนาคมเป็นสิ่งสำคัญในการนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวควรมีความรวดเร็ว สะดวกสบาย และปลอดภัย

ตารางที่ 21 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านคมนาคม

การจัดการทรัพยากร ด้านคมนาคม	ระดับการความคิดเห็น (n=380)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. การเดินทางมีความสะดวกสบาย	231 (60.79)	125 (32.89)	24 (6.32)	0	0	4.54	0.61	ดีมาก
2. การเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง	206 (54.21)	138 (36.32)	36 (9.47)	0	0	4.45	0.66	ดีมาก
รวม						4.50	0.53	ดีมาก

ด้านสิ่งดึงดูดใจ

ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ด้านสิ่งดึงดูดใจของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) โดยสถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็น

เอกลักษณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.62) สถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและความเป็นธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.57) สถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ (ค่าเฉลี่ย 4.38) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 22

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) เนื่องจากว่า แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติมีความสวยงามเป็นธรรมชาติ มีความสงบ มีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549: 10) ที่ระบุว่า ทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวซึ่งอาจทำให้เกิดความประทับใจ ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวซึ่งสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความสนใจของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 22 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านสิ่งดึงดูดใจ

การจัดการทรัพยากร ด้านสิ่งดึงดูดใจ	ระดับการความคิดเห็น (n=380)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์	266 (70.00)	85 (22.37)	29 (7.63)	0	0	4.62	0.62	ดีมาก
2. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและความเป็นธรรมชาติ	239 (62.89)	117 (30.79)	24 (6.32)	0	0	4.57	0.61	ดีมาก
3. สถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ	197 (51.84)	131 (34.47)	52 (13.68)	0	0	4.38	0.71	ดีมาก
รวม						4.52	0.48	ดีมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.51) โดยห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.63) ลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.54) ประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 4.44) และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา (ค่าเฉลี่ย 4.43) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 23

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.51) เนื่องจากว่า สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการบริการที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย มีคุณภาพที่เหมาะสมกับราคาการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ เศกสรรค์ ยงวิชัย (2555: 10) ที่กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกหมายถึงรวมถึง สาธารณูปโภค การขนส่ง หรือการบริการต่างๆ ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวจะช่วยรักษาความนิยมของสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 23 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

การจัดการทรัพยากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับการความคิดเห็น (n=380)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. ห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน	265 (69.74)	89 (23.42)	26 (6.84)	0	0	4.63	0.61	ดีมาก
2. ลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย	237 (62.37)	113 (29.73)	30 (7.89)	0	0	4.54	0.64	ดีมาก
3. ประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน	210 (55.26)	127 (33.42)	42 (11.05)	1 (0.26)	0	4.44	0.70	ดีมาก
4. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา เช่น กล้องส่องทางไกล	206 (54.21)	135 (35.53)	38 (10.00)	1 (0.26)	0	4.43	0.69	ดีมาก
รวม						4.51	0.49	ดีมาก

ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) โดยกิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.47) กิจกรรมมีความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.45) กิจกรรมมีความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 4.41) กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.36) และกิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.32) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 24

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) เนื่องจากว่า กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีความน่าสนใจ มีความปลอดภัย และเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ เท็ดชาย ช่วยบำรุง (2552: 16) กล่าวว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยวถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดการ

ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบของกิจกรรมต่างๆจะแตกต่างกันตามประเภทของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 24 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว

การจัดการทรัพยากร ด้านกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยว	ระดับการความคิดเห็น (n=380)					μ	σ	ระดับ ความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. กิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม	201 (52.89)	158 (41.58)	21 (5.53)	0	0	4.47	0.60	ดีมาก
2. กิจกรรมมีความปลอดภัย	205 (53.95)	141 (37.10)	34 (8.95)	0	0	4.45	0.65	ดีมาก
3. กิจกรรมมีความน่าสนใจ	202 (53.16)	130 (34.21)	48 (12.63)	0	0	4.41	0.70	ดีมาก
4. กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น	177 (46.58)	168 (42.63)	40 (10.53)	1 (0.26)	0	4.36	0.68	ดีมาก
5. กิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม	171 (45.00)	157 (41.84)	50 (13.16)	0	0	4.32	0.69	ดีมาก
รวม						4.40	0.44	ดีมาก

ด้านองค์ประกอบของการบริการ

ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบของการบริการของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้านองค์ประกอบของการบริการอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.44) โดยมีคฤศก์มีความสามารถตรงตามมาตรฐานบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.55) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.50) แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี (ค่าเฉลี่ย 4.46) การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชัดเจนและเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย 4.42) และของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.25) อยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลในตารางที่ 25

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.44) เนื่องจากว่า การบริการในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการบริการที่ครอบคลุมตามมาตรฐานและตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น มีคฤหาสน์ที่มีมาตรฐานในการบริการ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ของที่ระลึกมีความเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2550: 7) ได้ระบุว่า สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริการด้านต่างๆให้กับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 25 แสดงข้อมูลความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านองค์ประกอบของการบริการ

การจัดการทรัพยากร ด้านองค์ประกอบ ของการบริการ	ระดับการความคิดเห็น (n=380)					μ	σ	ระดับความ คิดเห็น
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย			
1. มีคฤหาสน์ที่มี ความสามารถตรงตาม มาตรฐานบริการ	245 (64.47)	101 (26.58)	33 (8.68)	1 (0.26)	0	4.55	0.66	ดีมาก
2. ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวมีความ เหมาะสม	226 (59.47)	118 (31.05)	36 (9.47)	0	0	4.50	0.66	ดีมาก
3. แหล่งท่องเที่ยวมี มาตรการรักษาความ ปลอดภัยที่ดี	217 (57.10)	122 (32.10)	40 (10.53)	1 (0.26)	0	4.46	0.69	ดีมาก
4. การประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารการ ท่องเที่ยวชัดเจนและ เข้าใจ	206 (54.21)	126 (33.16)	48 (12.63)	0	0	4.42	0.70	ดีมาก
5. ของที่ระลึกมีราคา ที่เหมาะสมกับ คุณภาพ	176 (46.32)	125 (32.89)	77 (20.26)	2 (0.53)	0	4.25	0.79	ดีมาก
รวม						4.44	0.49	ดีมาก

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

การหาค่าความสัมพันธ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวประกอบด้วย ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันใช้ประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล ร่วมบำรุงรักษา และการจัดการทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านที่พัก ด้านการคมนาคม ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบของการบริการ โดยใช้สถิติ Pearson Correlation Coefficient ในการหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรค่าที่ใช้บอกความสัมพันธ์ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ แทนด้วยสัญลักษณ์ r ค่าของ r นี้จะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 ค่าที่อยู่ตรงกลางคือ 0 ซึ่งหมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์กันเลย แลเกณฑ์ในการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีดังต่อไปนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 144)

ค่า r มีค่ามากกว่า 0.8 ขึ้นไป แสดงว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ค่า r มีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 - 0.8 แสดงว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง

ค่า r มีค่าอยู่ระหว่าง 0.4 - 0.6 แสดงว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่า r มีค่าอยู่ระหว่าง 0.2 - 0.4 แสดงว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่า r มีค่าต่ำกว่า 0.2 แสดงว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

โดยมีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี พบว่ามีค่าความสัมพันธ์ (r) 0.265* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงผลในตารางที่ 26

สรุปผลการหาค่าความสัมพันธ์ได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 26 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการ
ท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแปร	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวใน แหล่งท่องเที่ยว (N=59)		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	0.265*	0.043	ค่อนข้างต่ำ
หมายเหตุ *	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05	
**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01	
***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001	

เมื่อพิจารณารายด้านระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการการท่องเที่ยวและการจัดการ
ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการ
จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักในภาพรวมพบว่า มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.195
และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านที่พัก
มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.215 การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้าน
ที่พัก มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.169 การมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว
ด้านที่พัก มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.175 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลและการจัดการ
ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านที่พัก มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.157 การมีส่วนร่วมกันบำรุงรักษาและการ
จัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านที่พัก มีค่าความสัมพันธ์(r) -0.013 ดังแสดงผลในตารางที่ 27

สรุปผลการหาค่าความสัมพันธ์ได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมี
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักในภาพรวมอยู่
ในระดับต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผนมี
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักอยู่ในระดับ
ค่อนข้างต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันใช้ประโยชน์
ร่วมติดตามและประเมินผล ร่วมกันบำรุงรักษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการ
ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักอยู่ในระดับต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 27 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการ
ท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พัก

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านที่พัก (N=59)		
	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์
ร่วมกันวางแผน	0.215	0.103	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	0.169	0.201	ต่ำ
ร่วมกันใช้ประโยชน์	0.175	0.184	ต่ำ
ร่วมติดตามและประเมินผล	0.157	0.236	ต่ำ
ร่วมบำรุงรักษา	-0.013	0.921	ต่ำ
รวม	0.195	0.139	ต่ำ
หมายเหตุ *	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05	
**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01	
***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001	

ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านคมนาคมในภาพรวมพบว่า มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.145 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคม มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.055 การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคม มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.091 การมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคม มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.143 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคม มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.211 การมีส่วนร่วมบำรุงรักษาและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคม มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.001 ดังแสดงผลในตารางที่ 28

สรุปผลการหาค่าความสัมพันธ์ได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านคมนาคมในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำและไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผน การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันใช้ประโยชน์ และร่วมกันบำรุงรักษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคมอยู่ในระดับต่ำและไม่มีความนัยสำคัญ

ทางสถิติ และการร่วมติดตามและประเมินผลบำรุงรักษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการ
ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านคมนาคมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 28 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการ
ท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านคมนาคม

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านคมนาคม (N=59)		
	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์
ร่วมกันวางแผน	0.055	0.677	ต่ำ
ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	0.091	0.494	ต่ำ
ร่วมกันใช้ประโยชน์	0.143	0.281	ต่ำ
ร่วมติดตามและประเมินผล	0.211	0.108	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมบำรุงรักษา	0.001	0.994	ต่ำ
รวม	0.145	0.272	ต่ำ
หมายเหตุ *	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05	
**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01	
***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001	

ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการ
จัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจในภาพรวมพบว่า มีค่าความสัมพันธ์(r)
0.044 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว
ด้านคมนาคม มีค่าความสัมพันธ์(r) -0.025 การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการจัดการทรัพยากร
ท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าความสัมพันธ์(r) -0.057 การมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์และการจัดการ
ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.123 การมีส่วนร่วมติดตามและ
ประเมินผลและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.136 การมีส่วน
ร่วมกันบำรุงรักษาและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าความสัมพันธ์(r) -0.075 ดัง
แสดงผลในตารางที่ 29

สรุปผลการหาค่าความสัมพันธ์ได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมี
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจใน

ภาพรวมอยู่ในระดับต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผน การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผน และการร่วมกันบำรุงรักษา มีความสัมพันธ์เชิงลบการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ และการร่วมกันใช้ประโยชน์และการร่วมติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 29 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อม (N=59)		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ร่วมกันวางแผน	-0.025	0.851	ต่ำ
ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	-0.057	0.666	ต่ำ
ร่วมกันใช้ประโยชน์	0.123	0.353	ต่ำ
ร่วมติดตามและประเมินผล	0.136	0.304	ต่ำ
ร่วมบำรุงรักษา	-0.075	0.570	ต่ำ
รวม	0.044	0.743	ต่ำ
หมายเหตุ *	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05	
**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01	
***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001	

ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์(r) 0.114 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์(r) -0.027 การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์(r) 0.136 การมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์(r) 0.096 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์(r) 0.201 การมีส่วนร่วมกันบำรุงรักษาและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์(r) -0.010 ดังแสดงผลในตารางที่ 30

สรุปผลการหาค่าความสัมพันธ์ได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทองเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม สะดวกในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผน และการร่วมกันบำรุงรักษา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อมสะดวกอยู่ในระดับต่ำ การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผน และการร่วมกันใช้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมสะดวกอยู่ในระดับต่ำ การร่วมติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อมสะดวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 30 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทองเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม (N=59)

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม (N=59)		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ร่วมกันวางแผน	-0.027	0.840	ต่ำ
ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	0.136	0.304	ต่ำ
ร่วมกันใช้ประโยชน์	0.096	0.468	ต่ำ
ร่วมติดตามและประเมินผล	0.201	0.127	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมบำรุงรักษา	-0.010	0.941	ต่ำ
รวม	0.114	0.389	ต่ำ
หมายเหตุ *	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05	
**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01	
***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001	

ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทองเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทองเที่ยวในภาพรวมพบว่า มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.386** และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทองเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.293* การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทองเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.352** การมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้าน

กิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.312* การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.333* การมีส่วนร่วมกันบำรุงรักษาและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์(r) 0.130 ดังแสดงผลในตารางที่ 31

สรุปผลการหาค่าความสัมพันธ์ได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผน การร่วมกันปฏิบัติตามแผน การร่วมกันใช้ประโยชน์ และการร่วมติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 31 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว (N=59)		
	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์
ร่วมกันวางแผน	0.293*	0.024	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	0.352**	0.006	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมกันใช้ประโยชน์	0.312*	0.016	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมติดตามและประเมินผล	0.333*	0.010	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมบำรุงรักษา	0.130	0.326	ต่ำ
รวม	0.386**	0.003	ค่อนข้างต่ำ
หมายเหตุ	*	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05
	**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01
	***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001

ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์(r) 0.200 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการ มีความสัมพันธ์(r) 0.040 การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการ มีความสัมพันธ์(r) 0.019 การมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการ มีความสัมพันธ์(r) 0.193 การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการ มีความสัมพันธ์(r) 0.238 การมีส่วนร่วมกันบำรุงรักษาและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการ มีความสัมพันธ์(r) 0.239 ดังแสดงผลในตารางที่ 32

สรุปผลการหาค่าความสัมพันธ์ได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผน การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผน และการร่วมกันใช้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการอยู่ในระดับต่ำ และการร่วมติดตามและประเมินผล และการร่วมกันบำรุงรักษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ตารางที่ 32 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการ
ท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบของการบริการ

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยว	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบของการบริการ (N=59)		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ร่วมกันวางแผน	0.040	0.761	ต่ำ
ร่วมกันปฏิบัติตามแผน	0.019	0.885	ต่ำ
ร่วมกันใช้ประโยชน์	0.193	0.144	ต่ำ
ร่วมติดตามและประเมินผล	0.238	0.069	ค่อนข้างต่ำ
ร่วมบำรุงรักษา	0.239	0.069	ค่อนข้างต่ำ
รวม	0.200	0.129	ค่อนข้างต่ำ
หมายเหตุ *	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05	
**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01	
***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001	

**สรุปผลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการ
จัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว**

ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการ
จัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์ (r) 0.265* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.05 แปลว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการ
ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ดัง
แสดงผลในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 แสดงข้อมูลผลรวมความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการ
การทอ้งเที่ยวและการจัดการทรัพยากรทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยว

	กระบวนการมีส่วนร่วมใน การจัดการการทอ้งเที่ยว	การจัดการทรัพยากร ทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยว
กระบวนการมีส่วนร่วมใน การจัดการการทอ้งเที่ยว	1	.265*
การจัดการทรัพยากร ทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยว	.265*	1

หมายเหตุ *	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.05
**	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.01
***	ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ	0.001

โดยเมื่อพิจารณาทางด้านระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวและการ
จัดการทรัพยากรทอ้งเที่ยวแล้วพบว่า

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวในด้านร่วมกันวางแผนและการจัดการ
ทรัพยากรการทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทอ้งเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์ (r)
0.293* แปลว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวในด้านร่วมกันวางแผนและการ
จัดการทรัพยากรการทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทอ้งเที่ยว มีความสัมพันธ์
เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวในด้านร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการ
จัดการทรัพยากรการทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทอ้งเที่ยว มีค่า
ความสัมพันธ์ (r) 0.352** แปลว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวในด้านร่วมกัน
ปฏิบัติตามแผนและการจัดการทรัพยากรการทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการ
ทอ้งเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวในด้านร่วมกันใช้ประโยชน์และการจัดการ
ทรัพยากรการทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทอ้งเที่ยว มีค่าความสัมพันธ์ (r)
0.312* แปลว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวในด้านร่วมกันใช้ประโยชน์และการ
จัดการทรัพยากรการทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทอ้งเที่ยว มีความสัมพันธ์
เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการทอ้งเที่ยวในด้านติดตามและประเมินผลและการ
จัดการทรัพยากรการทอ้งเที่ยวในแหล่งทอ้งเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการทอ้งเที่ยว มีค่า

ความสัมพันธ์ (r) 0.333* แปลว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านติดตาม และประเมินผลและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ เศกสรรค์ ยงวิชัย (2555: 48) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับกว้าง และจะต้องมีการจัดการทรัพยากรทั้งหมดในลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคมและสุนทรียภาพ ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการที่จำเป็นเชิงนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบสนับสนุนชีวิต มีการนำทรัพยากรมาใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการโดยส่งผลกระทบท่อทรัพยากรน้อยที่สุดและคงไว้แก่คนรุ่นหลัง

ตารางที่ 34 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการ
ท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11
X1	1	.531**	.400**	.507**	.497**	.215	.055	-.025	-.027	.293*	.040
X2		1	.317*	.446**	.485**	.169	.091	-.057	.136	.352**	.019
X3			1	.504**	.320*	.175	.143	.123	.096	.312*	.193
X4				1	.537**	.157	.211	.136	.201	.333**	.238
X5					1	-.013	.001	-.075	-.010	.130	.239
X6						1	.231	.233	.238	.502**	.177
X7							1	.360**	.288*	.147	.165
X8								1	.513**	.376**	.378**
X9									1	.450**	.581**
X10										1	.490**
X11											1

หมายเหตุ * ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 ** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
 *** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

X1 = ร่วมกันวางแผน
 X2 = ร่วมกันปฏิบัติตามแผน
 X3 = ร่วมกันใช้ประโยชน์
 X4 = ร่วมติดตามและประเมินผล
 X5 = ร่วมบำรุงรักษา
 X6 = ด้านที่พัก
 X7 = ด้านคมนาคม
 X8 = ด้านสิ่งดึงดูดใจ
 X9 = ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
 X10 = ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว
 X11 = ด้านองค์ประกอบของการบริการ

ตอนที่ 6 การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่และหัวหน้ากลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เพื่อกำหนดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในประเด็น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นป่าอนุรักษ์แต่มีการจัดการแบ่งพื้นที่บางส่วนเพื่อเป็นโซนท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติ ซึ่งมีการกำหนดเส้นทางเฉพาะเพื่อการท่องเที่ยวและไม่อนุญาตให้ออกนอกเส้นทาง และมีการกำหนดเวลาทำการท่องเที่ยวซึ่งระยะเวลาในการเข้าชมคือ 14.00-18.00 น. การกำหนดเส้นทางและเวลาในการท่องเที่ยวนี้ก็เพื่อเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมของป่าไม่ให้เกิดการถูกรบกวนมากเกินไป และไม่เป็นการรบกวนสัตว์ป่าในโซนอื่นๆ ซึ่งเป็นโซนที่อยู่อาศัย โซนอาหาร เป็นต้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรในส่วนของฝ่ายงานป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติก็จะมีออกลาดตระเวนพื้นที่เพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการล่าสัตว์ ป้องกันไม่ให้เกิดการบุกเบิกพื้นที่หรือขยายพื้นที่เพิ่มเติมในการทำไร่เลื่อนลอย ป้องกันไฟป่า และมีการปลูกป่าเพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของป่าให้ดียิ่งขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตบวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทำให้ไม่สามารถเข้าไปทำอะไรในพื้นที่ได้ แต่สิ่งที่เราใช้จากป่าอนุรักษ์ก็คือน้ำ ซึ่งที่อุทยานฯ นั้นมีเขื่อนยางชุมซึ่งเป็นเขื่อนที่ใช้สำหรับป้องกันอุทกภัยและส่งน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกทางการเกษตรและใช้อุปโภคบริโภคของราษฎร ซึ่งการอนุรักษ์แหล่งน้ำลำธารก็คือการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและการดูแลรักษาพื้นที่พุทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ซึ่งทางอุทยานก็ได้มีการปรับปรุงสภาพป่าไม้ด้วยการปลูกป่าเพื่อซ่อมแซมผืนป่าที่เสียหายและเป็นการเสริมป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนับเป็นการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อระบบนิเวศของอุทยานฯ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งไม่อนุญาตให้บุคคลทั่วไปเข้าไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต จึงไม่ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการใช้

ทรัพยากรว่าควรใช้อย่างไร ส่วนเรื่องของการอนุรักษ์นั้นในส่วนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีก็ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการตระหนักรู้ถึงภัยหากพื้นที่ป่าถูกทำลาย และมีการรณรงค์ให้ร่วมมือกับทางอุทยานฯ และหน่วยงานภาครัฐในการรักษาป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีนั้นได้เข้าร่วมกับทางอุทยาน ในเรื่องของอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น การกำจัดวัชพืช การปลูกพืชเพื่อเป็นอาหาร การปลูกป่าทดแทน การสร้างฝายชะลอน้ำ การสร้างกระต่อน้ำ การสร้างและปรับปรุงโป่งเทียม เป็นต้น เพื่อเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้คงอยู่และเป็นทรัพยากรหลักทางการท่องเที่ยว

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีพื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งห้ามบุคคลเข้าไปใช้ประโยชน์โดยมิได้รับอนุญาต แต่ได้มีการจัดการพื้นที่บางส่วนเพื่อเป็นโซนท่องเที่ยวศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ โดยการกำหนดเส้นทางเฉพาะเพื่อการท่องเที่ยวและไม่อนุญาตให้ออกนอกเส้นทาง รวมทั้งมีการกำหนดระยะเวลาเข้าชม คือเวลา 14.00 น. – 18.00 น. เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนทรัพยากรในพื้นที่ และมีการลาดตระเวนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่หรือขยายพื้นที่เพิ่มเติมในการทำไร่เลื่อนลอย นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์จากเยาวชนประชาชนทั่วไปรวมถึงชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เกี่ยวกับการตระหนักรู้หากพื้นที่ป่าถูกทำลาย และมีการร่วมมือในการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า การสร้างฝาย การสร้างและปรับปรุงกระต่อน้ำและโป่งเทียม เป็นต้น

2. การลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น กับ การลดการก่อของเสียของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้มีการนำโครงการขยะคืนถิ่นเข้ามาปรับใช้ในพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะคือ หากเมื่อท่านเดินทางมาท่องเที่ยว เมื่อกลับออกไปก็ให้นำขยะออกมาจากอุทยานด้วย แต่โดยหลักๆแล้วคือในพื้นที่ที่จะห้ามนำขยะเข้าไปข้างในพื้นที่ หรือหากนำเข้าไปก็ให้นำออกมา นอกจากนี้โซนท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้สนับสนุนการใช้ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์หรือโซลาร์เซลล์ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นแสงสว่าง ชาร์ตแบตเตอรี่ ป้อนน้ำ ล้วนมาจากพลังงานแสงอาทิตย์ทั้งสิ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานจะมีถังขยะตั้งไว้หน้าทางเข้าเส้นทางท่องเที่ยว

เพื่อเป็นการลดการนำเข้าของขยะสู่พื้นที่ป่า และมีการห้ามนำอาหารและผลไม้ หรือโฟมและพลาสติกบางชนิดเข้าไปในพื้นที่

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) ในส่วนที่เปิดให้บริการทางท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้มีการตรวจเช็คเกี่ยวกับจำนวนขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยวในแต่ละวัน และได้มีการจัดบันทึกว่ามีการลดลงหรือเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะในแต่ละวันหรือไหมเพื่อบันทึกเป็นข้อมูลสถิติของทางอุทยาน และขยะที่เกิดขึ้นมานั้นก็จะไปผ่านกระบวนการคัดแยกขยะ reuse reduce และ recycle ตามกระบวนการต่อไป และนอกจากนี้ในโซนท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีนั้นได้มีการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นพลังงานสีเขียว เป็นพลังงานสะอาด และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า มีการรณรงค์ไม่ใช้ภาชนะบรรจุที่เป็นโฟมและลดการใช้พลาสติก รณรงค์ไม่นำขยะเข้าไปในพื้นที่ป่า รวมไปถึงมีการรณรงค์เกี่ยวกับโครงการขยะคืนถิ่นซึ่งหากนำขยะเข้ามาในอุทยานก็ให้นำออกมาด้วยหลังจากเสร็จกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และมีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกในการไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลต่างๆในพื้นที่

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สุนนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางมัคคุเทศก์ก็จะมีการแนะนำการเข้าใช้พื้นที่ของอุทยานให้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปฏิบัติในการเข้าใช้พื้นที่ เช่น การห้ามนำอาหารหรือผลไม้เข้าไปในพื้นที่ การห้ามนำโฟมและพลาสติกบางประเภทเข้าสู่พื้นที่ และห้ามมีขยะก็ให้นำออกมาทิ้งที่บริเวณที่มีการจัดเตรียมถังขยะไว้ให้ เป็นต้น เพื่อเป็นการลดการเกิดของเสียภายในพื้นที่การท่องเที่ยว

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการเรื่องขยะตามโครงการขยะคืนถิ่น โดยการห้ามนำอาหารหรือสิ่งแปลกปลอมเข้าไปในพื้นที่การท่องเที่ยวซึ่งหากนำสิ่งแปลกปลอมสิ่งใดเข้าไปก็ให้นำกลับออกมาด้วย นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ไม่ใช้ภาชนะบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากโฟมและลดการใช้พลาสติก และมีการตรวจนับปริมาณขยะที่เกิด ณ จุดที่มีการท่องเที่ยวเพื่อจัดบันทึกเป็นสถิติในการดำเนินโครงการลดปริมาณขยะ และหากมีขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก็จะมาทำการคัดแยกขยะตามกระบวนการกำจัดขยะต่อไป นอกจากนี้ยังมีการใช้พลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ในพื้นที่ท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้แสงสว่าง การใช้ปั้มน้ำ เป็นต้น เพราะเป็นพลังงานสะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า มีการจัดตั้งหน่วยลาดตระเวนเพื่อทำการสำรวจและเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลและสถิติในการจัดตั้งแผนการจัดการและแผนการท่องเที่ยวของอุทยานเพื่อปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า ฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติก็จะมีการลาดตระเวนแบบ smart patrol คือระบบการลาดตระเวนเชิงคุณภาพที่จะมีการเก็บข้อมูลทุกอย่างที่อยู่ภายในพื้นที่อุทยานไม่ว่าจะเป็น ต้นไม้ สัตว์ป่า โปง น้ำ แหล่งอาหารสัตว์ ว่ามีอยู่ในตำแหน่งใดบ้าง มีจำนวนเท่าไร ต้นไม้ที่เป็นแหล่งอาหารของสัตว์ป่าอยู่ตรงไหน และมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ป่าว่าอยู่ตรงไหนเดินทางผ่านเส้นไหนโดยใช้กล้องคาเมร่าแทรปติดไว้ หรือแม้แต่ภัยคุกคามหรือสิ่งแปลกปลอมที่อาจเกิดขึ้น เช่น ปอกกระสุน หรืออะไรที่ไม่พึงมีในธรรมชาติ เราก็จะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้ GPS จับตำแหน่งของพื้นที่ไว้ เพื่อส่งเป็นข้อมูลให้อุทยานได้จัดทำแผนการจัดการอุทยานต่อไป

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า ฝ่ายศึกษาและวิจัยเมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติและสัตว์ป่าในพื้นที่จากทุกภาคส่วน จากนั้นนำข้อมูลและสถิติเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาแนวโน้มเกี่ยวกับลักษณะการเดินทางการออกหากินของสัตว์ป่า และปัญหาปัจจัยต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นแผนเส้นทางการท่องเที่ยวที่ได้คุณภาพและปลอดภัยยิ่งขึ้น เพื่อไม่เป็นการรบกวนหรือทำให้สภาพแวดล้อมระบบนิเวศถูกทำลาย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า งานด้านการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ ก็จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางสัตว์ป่า วิถีชีวิตการออกหากิน ชนิดของสัตว์ที่ออกในแต่ละพื้นที่แต่ละช่วงเวลา จากนั้นก็จะสามารถนำมาปรับปรุงลักษณะการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเช่นช่วงแรกๆ คนมุ่งเข้ามาเพื่อดูช้างป่าและกระทิงเพราะจุดเด่นของอุทยานคือช้างป่าและกระทิง ซึ่งในปัจจุบันก็มีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาหลากหลายมากขึ้นเนื่องจากได้เสกกิจกรรมที่เพิ่มเข้ามาเพิ่มเติมจากกิจกรรมชมช้างป่าและกระทิงเพียงอย่างเดียว อย่างเช่น กิจกรรมการดูนกและผีเสื้อที่สามารถทำได้ในทุกฤดูกาลที่มีการเปิดให้บริการท่องเที่ยว กิจกรรมการสร้างและปรับปรุงฝายชะลอน้ำ กิจกรรมปรับปรุงและสร้างโปงเทียมเพื่อสัตว์ป่า ที่เป็นกิจกรรมเสริมในการทำค่ายต่างๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ในการรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของ

ธรรมชาติทางชมรมก็มีการเป็นอาสาสมัครในงานและกิจกรรมพิเศษต่างๆที่ทางอุทยานจัดขึ้น เช่น วันช้างไทย วันแห่งความรัก ก็จะมีการเข้าไปกำจัดวัชพืช การตัดหญ้าเก่าที่แข็งออกและปลูกหญ้าใหม่เพิ่มเพื่อเสริมความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องอาหารของสัตว์ป่า การปรับปรุงกระถางน้ำและโป่งเทียมสำหรับสัตว์ป่า เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกับทางอุทยานเนื่องในโอกาสพิเศษต่างๆและเป็นการรักษาความหลากหลายทางธรรมชาติอีกด้วย

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการลาดตระเวนเชิงคุณภาพในพื้นที่เพื่อจัดบันทึกข้อมูลและสถิติต่างๆเกี่ยวกับพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวโน้มต่างๆ เช่น ลักษณะการออกหากินของสัตว์ป่า เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนเส้นทางการท่องเที่ยวที่ได้คุณภาพและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวรวมถึงสัตว์ป่าเพื่อลดการรบกวนทรัพยากรในพื้นที่จากการท่องเที่ยวและยังนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมชมช้างป่าและกระทิง กิจกรรมดูนกและผีเสื้อ กิจกรรมปรับปรุงโป่งเทียม กิจกรรมการทำค่ายต่างๆในพื้นที่ และมีการเพิ่มกิจกรรมพิเศษในช่วงเทศกาลต่างๆ อาทิเช่น วันแห่งความรัก วันช้างไทย ก็จะมีการรวบรวมอาสาสมัครเข้าทำกิจกรรมปลูกหญ้าอาหารสัตว์เพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่แหล่งอาหารของสัตว์ป่า เป็นต้น

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการประสานเข้ากับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเช่น หน่วยงานกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) หน่วยงานท้องถิ่น หรือทหารชุดประสานงานโครงการพระราชดำริ ได้เข้ามาช่วยวางแผนและปฏิบัติในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพที่ดีและพร้อมต่อการรองรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางอุทยานได้มีการประสานเข้ากับหน่วยงานทางการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว อาทิเช่น แผนพับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด สื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ก็มีการบรรจุแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเข้าไปด้วยเพื่อเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานก็มีการนำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเราไปเข้าร่วมกับกรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยก็จะได้รับการตอบรับในการช่วยเหลือในหลายๆ

ด้าน อาทิเช่น ด้านการอบรมไกด์มัคคุเทศก์ การทำบัตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น ทางกรรมการท่องเที่ยวก็จะเข้ามาให้การช่วยเหลือในด้านนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561)) กล่าวว่า การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีก็ได้รับประสานและช่วยเหลือจากหน่วยงานการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักอุทยานแห่งชาติ ที่ช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สุมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561)) กล่าวว่า ทางชมรมได้มีการประสานงานกับทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และหน่วยงานต่างๆทางด้านการท่องเที่ยว ในเรื่องของการอบรมและพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ และคนขับรถนำเที่ยวของชมรม ทำให้ชมรมมีคุณภาพและศักยภาพในการบริการที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างชาติก็มีการจัดฝึกอบรมให้กับทางชมรมด้วยเช่นกัน

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆเพื่อเข้ามาสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยว อาทิเช่น หน่วยงานกรมการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจัดทำบัตรมัคคุเทศก์ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น หน่วยงานกองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) ในการสนับสนุนทางด้านความรู้และการจัดฝึกอบรมต่างๆ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.)ในการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก เป็นต้น การประสานงานเข้ากับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

5. การต้องนำการท่องเที่ยวขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่นของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติมีสิ่งหลายๆทางการท่องเที่ยวคือกิจกรรมชมช้างป่าและกระทิง กิจกรรมเฝ้าดูนกและผีเสื้อ และเมื่อมีนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นก็ได้มีการร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยว ในการเพิ่มผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่และได้มีการทำหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวนำผลผลิตที่มีอยู่ในพื้นที่มาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น การทำกระดาษจากใยสับปะรด การเลี้ยงหม่อนไหม และโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นการขยายฐานการท่องเที่ยวสู่ชุมชนรอบข้างเพื่อนเป็นการกระจายรายได้สู่ประชาชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติได้รับความสนใจ

จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จนทำให้มีหน่วยงานในพื้นที่มองเห็นถึงศักยภาพทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านบริเวณโดยรอบจึงได้มีการจัดทำโครงการ OTOP ขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการสร้างรายได้ในพื้นที่ และเป็นการรักษาและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นอาชีพเดิมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น อาชีพการปลูกหมอนเลียงไหม การเลียงแพะ รวมไปถึงการเปิดโฮมสเตย์เพื่อเป็นที่พักให้นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการขยายเศรษฐกิจของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบๆอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการอบรมในการบริการของมัคคุเทศก์ให้มีคุณภาพที่ดีในการบริการนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ม้านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในพื้นที่ และจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวทำให้ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีนั้นมีการขยายตัวคือมีสมาชิกเพิ่มขึ้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และนอกจากนั้นยังขยายไปสู่สินค้า OTOP ของหมู่บ้านที่สร้างจากวัสดุที่มีในท้องถิ่น และเป็นการส่งเสริมอาชีพเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย และจากการที่ม้านักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้สาธารณูปโภคพื้นฐานนั้นดีขึ้น จะสังเกตได้ว่า มีร้านค้าเพิ่มขึ้น ถนนดีขึ้น และสวยขึ้น เศรษฐกิจก็เริ่มดีขึ้น ล้วนแล้วมาจากการมีการท่องเที่ยว และได้ส่งผลต่อพื้นที่โดยรอบทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนรอบด้านนั้นดีขึ้นตามไปด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า นอกจากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชมช้างป่าและกระทิงแล้วปัจจุบันได้มีการขยายพื้นที่รองรับทางการท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้านรวมไทยซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวของทางอุทยานโดยมีการสร้างศูนย์ OTOP เพื่อจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มาจากผลผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้าน และมีการเปิดให้เยี่ยมชมภูมิปัญญาของชาวบ้าน อย่างเช่น กลุ่มผู้เลี้ยงหมอนไหม กลุ่มผู้เลี้ยงแพะ เป็นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากอุทยานออกมาสู่หมู่บ้านโดยรอบและเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้เข้าร่วมการท่องเที่ยวกับทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรีทำให้สมาชิกในชมรมนั้นมีรายได้เพิ่มขึ้นเพราะเป็นรายได้เสริมจากการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลัก และเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นจึงมีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุนทำให้ได้มีโอกาสขยายฐานการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีออกไปยังหมู่บ้านรวมไทยซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับอุทยานแห่งโดยการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP ของหมู่บ้าน ส่งเสริมอาชีพในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มผู้ปลูกหมอนเลียงไหม กลุ่มผู้เลี้ยงแพะ และกลุ่มโฮมสเตย์หมู่บ้าน เพื่อเป็นการขยายพื้นที่ทางการท่องเที่ยวด้วย

สรุปผลการสัมภาษณ์ กิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้สมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ามีสมาชิกที่เพิ่มขึ้น และยังขยายไปสู่การท่องเที่ยวในชุมชนใกล้เคียงอุทยานแห่งชาติกุยบุรีคือการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP เพื่อจัดจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้านนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ และมีการเปิดให้เยี่ยมชมภูมิปัญญาอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้าน อาทิเช่น กลุ่มปลูกหมอนเลี้ยงไหม กลุ่มผู้เลี้ยงแพะ รวมไปถึงโฮมสเตย์หมู่บ้าน เพื่อเป็นการขยายฐานการท่องเที่ยวสู่ชุมชนรอบข้าง เป็นการส่งเสริมอาชีพและเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน

6. การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า เครือข่ายทางการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีหลักๆแล้วก็คือ ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เป็นผู้ให้บริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยาน และนอกจากมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่คอยสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กรมการท่องเที่ยว กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ที่คอยช่วยสนับสนุนความรู้ให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ และหน่วยงานเอกชนอย่างเช่น กองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) ที่คอยช่วยสนับสนุนอุทยานในการเข้ามาให้ความรู้รวมถึงสนับสนุนเรื่องพวกการดูแล และการอบรมในการให้บริการทางการท่องเที่ยวต่างๆของมัคคุเทศก์และคนขับรถนำเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า ปัจจุบันก็จะมีหน่วยงานภาครัฐที่คอยให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการพัฒนาในเรื่องของการท่องเที่ยวอย่างเช่น กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กรมการท่องเที่ยว และหน่วยงานท้องถิ่น ที่คอยเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในการให้ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวร่วมกับทางอุทยาน และมีหน่วยงานกองทุนสัตว์ป่าโลกที่อยู่ร่วมกับอุทยานคอยสนับสนุนและพัฒนาเรื่องของการท่องเที่ยวในด้านต่างๆรวมถึงพัฒนาศักยภาพของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่าด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการร่วมมือกับ หน่วยงานการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เข้ามาร่วมกันพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ รวมไปถึงการให้บริการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ หน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะมีหน่วยงาน กรมการท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจาก

ฐานชีวภาพ (BEDO) ที่จะคอยเข้ามาให้ความรู้และพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมไปถึงหน่วยงานกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) ที่เข้ามาสนับสนุนในเรื่องของความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวในด้านต่างๆเพื่อเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจากกรมการท่องเที่ยว และหน่วยงานเอกชน เช่น กองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) ในการเข้ามาเป็นส่วนร่วมกับอุทยานในการสนับสนุนและให้ความรู้ในด้านต่างๆทางการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพของชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่าให้มีคุณภาพตามมาตรฐานในการให้บริการทางการท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สุมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีก็เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีที่คอยให้บริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยาน และนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่คอยสนับสนุนชมรมของเราคือ กองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) ซึ่งจะช่วยเหลือร่วมกับทางอุทยานในการอบรมมาตรฐานการให้บริการทางการท่องเที่ยว และการยกระดับคุณภาพของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งทางหน่วยงานกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) นั้นได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับทางอุทยาน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่คอยส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างเช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ที่สนับสนุนด้านความรู้ให้กับวิสาหกิจชุมชนและชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี และยังมีหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกรมการท่องเที่ยว ที่ช่วยสนับสนุนความรู้ทางการท่องเที่ยวและช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้วย

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีเครือข่ายทางการท่องเที่ยวหลักๆคือชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ที่เป็นผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยวภายใต้การดูแลของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่ให้ความสนับสนุนร่วมกับทางอุทยานในการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว อาทิเช่น หน่วยงานกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) ที่ร่วมสนับสนุนการจัดอบรมวิธีการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพในด้านต่างๆ หน่วยงานกรมการท่องเที่ยวร่วมจัดอบรมมาตรฐานมัคคุเทศก์นำเที่ยวท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆถือว่าการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับคุณภาพของการท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย

7. การหมั่นประชุมและปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกันของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า การประชุมของทางอุทยานจะมีการประชุมภายในของทางอุทยานซึ่งมีเดือนละ 1 ครั้งเพื่อเป็นการรายงานและประเมินผลการปฏิบัติงาน และมีการประชุมการท่องเที่ยวซึ่งจะมีชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่าเข้าร่วมเพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานและปรึกษาเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะทางการท่องเที่ยวซึ่งมีการจัดการประชุมขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ได้มีการประชุมPAC เป็นการจัดการประชุมพหุภาคีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่จะขึ้น 4 ครั้งต่อ 1 ปีเพื่อเป็นการปรึกษาหารือหรือเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติเกี่ยวกับปัญหาภัยคุกคาม การป้องกันตั้งรับ และด้านต่างๆ ทางอุทยานก็จะมีการประชุมหลักๆตามที่กล่าวมานี้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการประชุมภายในประจำเดือนเพื่อรายงานผลการเก็บข้อมูล และการปฏิบัติงานของทุกๆหน่วยงาน และมีการประชุมทางการท่องเที่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องทางอุทยานเดือนละ 1 ครั้ง และมีการประชุม PAC 1 ปีจะจัดขึ้น 4 ครั้ง ในการปรึกษา เสนอแนะข้อคิดเห็นทุกๆด้านที่เกี่ยวข้องกับอุทยานและคนในพื้นที่

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตบวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า การประชุมหลักๆเลยก็จะเป็นการประชุมการทำงานประจำเดือนของอุทยานเพื่อเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงาน และมีการประชุมทางการท่องเที่ยวกับผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเดือนละ 1 ครั้ง และมีการประชุม PAC พหุภาคีกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติทุกภาคส่วนโดยจัดขึ้นปีละ 4 ครั้ง โดยผู้เข้าร่วมการประชุม PAC จะเป็นผู้นำชุมชนของแต่ละชุมชนรอบๆอุทยาน เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการรับฟังปัญหาและข้อแนะนำในการทำงาน การรายงานและสรุปผลการปฏิบัติงานรวมถึงวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันในอนาคต

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า การประชุมกับผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่จะมีการจัดประชุมขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานและปรึกษาหารือถึงปัญหาที่พบและแนวทางการแก้ไขปัญหาซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมหลักก็คือชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สมุนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีมีการประชุมระหว่างมัคคุเทศก์และคนขับรถนำเที่ยวเพื่อเป็นการรายงานข้อมูลและสรุปผลการปฏิบัติงาน และมี

การประชุมร่วมกับอุทยานแห่งชาติกุยบุรีประจำทุกเดือนเกี่ยวกับการรายงานการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรคที่พบเจอพร้อมร่วมหาแนวทางการแก้ไขและการพัฒนาในด้านต่างๆของการท่องเที่ยว

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการประชุมภายในเกี่ยวกับการทำงานของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานและสรุปผลการทำงานในแต่ละเดือน และมีการประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องคือการจัดประชุมด้านการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมหลักก็คือ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีและชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เพื่อเป็นการรายงานผล ปรัชญา ประเมินผลกระทบและแก้ไขปัญหาต่างๆในด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และมีการจัดประชุมพหุภาคีหรือประชุม PAC ที่จัดขึ้น 4 ครั้งต่อ 1 ปี ผู้เข้าร่วมประชุมก็คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติทุกภาคส่วน อาทิเช่น ผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนรอบๆพื้นที่อุทยานเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการรายงานผลการทำงาน การประเมินผลการทำงาน รับฟังปัญหาข้อเสนอนะในการทำงาน เพื่อเป็นการลดข้อขัดแย้งและเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

8. การพัฒนาบุคลากรของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางอุทยานแห่งชาติมีจัดอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆที่เป็นพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ทั้งการอบรมภายในอุทยานและการเข้าร่วมกับหน่วยงานต่างนอกสถานที่ เช่น การอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การใช้ลาดตระเวนและการใช้อาวุธ การจับกุมคดี รวมไปถึงการเป็นผู้นำทางการท่องเที่ยว ก็จะมีการจัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ที่อยู่อย่างสม่ำเสมอ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า มีการอบรมที่ถูกจัดขึ้นภายในอุทยานจากหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาสนับสนุนและมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมยังหน่วยงานต่างนอกสถานที่ เช่น การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความรู้พื้นฐานด้านการดูนก การจำแนกสัตว์ป่า การเป็นผู้นำ เป็นต้น เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ไปอบรมมาแล้วก็จะมีถ่ายทอดต่อไปให้กับผู้ที่เข้ามาทำงานการท่องเที่ยวร่วมกับอุทยานเพื่อเป็นการยกระดับความสามารถและเปรียบเสมือนเป็นเจ้าหน้าที่ของทางอุทยาน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า การอบรมเจ้าหน้าที่ก็จะมีอบรมจากทางกรมส่วนกลางมีเป็นหลักสูตรมาเป็นระยะๆ อย่างเช่น การดูนก การถ่ายภาพ การเป็นผู้นำ การเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี การเป็นผู้นำเที่ยว การเป็นนักสื่อความหมาย การเป็นวิทยากร รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้าอบรมแล้วก็สามารถนำมาถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวต่อไปเพื่อให้เขาได้มีความรู้ความเข้าใจในทุกๆด้านเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เพื่อที่เวลานักท่องเที่ยวเข้ามาสอบถาม

เขาก็จะสามารถตอบได้ดีเสมือนกับว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของทางอุทยานอีกคนหนึ่ง และเป็นการยกระดับความรู้ความสามารถทางการท่องเที่ยวด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า การอบรมทางการท่องเที่ยวให้แก่ผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวก็จะมีการจัดอยู่อย่างสม่ำเสมอเป็นการอบรมเสริมความรู้และเพิ่มความสามารถและประสิทธิภาพในการดำเนินงานร่วมกับอุทยาน อย่างเช่น การอบรมเรื่องการดูแล การเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี การเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี เป็นต้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางชมรมได้เข้าร่วมอบรมกับทางอุทยานอย่างสม่ำเสมอในทุกๆครั้งที่ทางอุทยานจัดการอบรมและนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานเอกชนที่เข้ามาให้การสนับสนุนจัดอบรมเพิ่มความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวให้กับชมรมอีกด้วย ซึ่งเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวของทางชมรมในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพการบริการ ด้านภาษาการสื่อสาร รวมไปถึงด้านต่างๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการสัมภาษณ์ การพัฒนาบุคลากรของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีนั้นมีการจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการจัดขึ้นจากหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาจัดการอบรมภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีและการส่งบุคลากรออกไปอบรมยังหน่วยงานต่างๆอาทิเช่น การดูแล การถ่ายภาพ การเป็นผู้นำเที่ยว การเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี การเป็นนักสื่อความหมายที่ดี การเป็นวิทยากร รวมไปถึงการพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ เมื่อเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ได้เข้าอบรมแล้วได้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวต่อไป เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมต่างๆนั้นได้เข้าใจเกี่ยวกับความรู้ในด้านต่างๆ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เมื่อมีนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจเข้ามาสอบถาม ผู้มีส่วนร่วมเหล่านั้นจะสามารถตอบได้ดีเสมือนกับว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของอุทยานอีกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นการยกระดับความรู้ความสามารถทางด้านการท่องเที่ยวด้วย

9. การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อมของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดเตรียมข้อมูลการบริการข่าวสารทางการท่องเที่ยวโดยการจัดทำ แผ่นพับและคู่มือการท่องเที่ยวไว้สำหรับแจกให้กับนักท่องเที่ยว และมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านทางสื่อออนไลน์ต่างๆ และมีการจัดทำ QR Code เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อเป็นบริการข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือจากหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และหน่วยงานต่างๆของท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์อุทยานได้มีการจัดทำผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ มีการทำข้อมูลแผ่นพับใบความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีการจัดทำ QR Code ตามจุดต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดทำแผ่นพับใบความรู้ คู่มือการท่องเที่ยวในอุทยาน คู่มือเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ การจัดทำ QR Code และการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆในแหล่งท่องเที่ยวไปสู่นักท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมในการให้บริการด้านข่าวสารของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีคือการจัดทำ คู่มือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่า แผ่นพับใบความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต การจัดทำ QR Code นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาช่วยจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีไว้บริการนักท่องเที่ยว และมีหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวก็คือ กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สุมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ชมรมก็ได้มีการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวร่วมกับทางอุทยานไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อพบสัตว์ป่าและการเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้มีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวโดยการจัดทำ แผ่นพับใบความรู้ คู่มือท่องเที่ยวในอุทยานฯ คู่มือเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เพื่อสำหรับแจกจ่ายให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีการจัดทำ QR Code พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลร่วมกับหน่วยงานทางการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

10. การประเมินผล ตรวจสอบ และ วิจัยของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 นาย ทองสุข แดงโชติ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (สัมภาษณ์วันที่ 23 เมษายน 2561) กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลจากรายงานการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานทั้งหมดของทางอุทยาน รายงานผลการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี และข้อมูลจากการประชุมพหุภาคี เพื่อนำมาประเมิน

และวิเคราะห์ผลการทำงานในทุกๆด้านเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในแต่ละส่วนให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 นาย จารุวัตร นุชศิริ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สัมภาษณ์วันที่ 24 เมษายน 2561) กล่าวว่า ฝ่ายป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจะมีการออกตรวจลาดตระเวนในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และทำการจัดเก็บบันทึกข้อมูลทั้งในเรื่องของสัตว์ป่า ป่าไม้ และภัยคุกคามต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ อย่างเช่น สัตว์ป่ามีการเปลี่ยนเส้นทางหากินหรือไม่ พืชที่เป็นอาหารสัตว์มีอยู่ในบริเวณไหนบ้าง และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาในส่วนงานต่างๆให้มีการปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 นาย ปณิธาน พินิตปวงชน หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย (สัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2561) กล่าวว่า ฝ่ายงานศึกษาและวิจัยมีการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการบันทึกของทุกหน่วยงานของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เช่น การประชุมภายในหน่วยงาน การประชุมด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี การประชุมPACหรือพหุภาคี และนำผลที่ได้มาแปลเป็นข้อมูลเพื่อนำมาทำการศึกษาและวิเคราะห์รวมถึงประเมินผลในด้านต่างๆเพื่อจัดทำแผนพัฒนาในทุกๆด้านรวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่แผนการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆที่มีประสิทธิภาพ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 นางสาว จิรติ มอทิพย์ หัวหน้าฝ่ายการจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ (สัมภาษณ์วันที่ 26 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางอุทยานมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงาน สถิติต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการประเมินผลการทำงาน เป็นตัวชี้วัด และเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานในด้านต่างๆต่อไป

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 นาย สุมนต์ จงดี ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี (สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2561) กล่าวว่า ทางชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ได้มีการเก็บข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกๆด้าน ทั้งเรื่องของจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนครั้งในการปฏิบัติงาน รายได้และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ส่งให้กับทางอุทยานแห่งชาติกุยบุรีเพื่อเป็นการวิเคราะห์และประเมินผลร่วมกันถึงการปฏิบัติงานในด้านการท่องเที่ยวและเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จทางการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการวางแผนการปฏิบัติงานการท่องเที่ยวในอนาคต

สรุปผลการสัมภาษณ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการนำข้อมูลจากการออกตรวจลาดตระเวนของหน่วยงาน การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน รายงานผลการท่องเที่ยวของชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี และผลจากการประชุมพหุภาคี มาจดบันทึกและจัดเก็บเป็นเอกสาร และนำข้อมูลมา ประเมินผล ตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไขการจัดการในด้านต่างๆ และนำไปสู่แผนการทำงานในด้านต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อทราบถึงบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3. เพื่อกำหนดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่วิจัยคือ หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.1 ป่ายาง และ หน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ที่ กร.5 ห้วยลึก ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน 5 คน โดยอาศัยวิธีการเลือกกลุ่มประชากรแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี จำนวน 59 คน โดยการเก็บประชากรทั้งหมด และนักท่องเที่ยว จำนวน 380 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการกำหนดสัดส่วน (quota sampling) และใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลจากแบบสอบถามได้นำมาประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ 1. สถิติบรรยาย (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูลต่างๆที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ 2. สถิติอนุมาน (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้ Pearson Correlation เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยผลของการวิจัยมีการนำมาสรุปผลได้ดังนี้

บริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 655,200 ไร่ หรือคิดเป็นประมาณ 1,048.32 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่ระหว่างเตรียมการผนวกเพิ่มให้เป็นพื้นที่ของอุทยานอีกประมาณ 50,000 ไร่ อุทยานแห่งชาติกุยบุรีตั้งอยู่ในตำแหน่งตอนกลางของประเทศไทย และตั้งอยู่บริเวณเทือกเขาตระนาวศรี และยังเป็นผืนป่าเชื่อมต่อระหว่างป่าโซนเหนือและป่าโซนใต้ ส่งผลให้มีระบบนิเวศป่าไม้ที่หลากหลาย ประกอบด้วย ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น ป่าผสมผลัดใบ และป่าฟื้นฟู นับว่าเป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งประกอบทรัพยากรป่าไม้ อาทิเช่น บัวผุด ไม้จันทร์หอม ไม้มหาดพรหม มะปรางป่า ตะเคียนทอง มะค่าโมง ไม้ยางแดง ไม้ยางนา หวายธรรมชาติชนิดต่างๆ และกล้วยไม้กว่า 60 ชนิด และทรัพยากรสัตว์ป่า อาทิเช่น ช้างป่าเอเชีย วัวแดง กระทิง เสือโคร่ง เสือลายเมฆ เสือไฟ เสือดำ เสือดาว เสือปลา สมเสร็จ เก้งหม้อ หมิวควาย หมิวหมา หมาใน ชะมด แผลงลายแถบ เลียงผา นกเงือกกรามช้างปากเรียบ ไก่ฟ้าหน้าเขียว เลียงผา ผีเสื้อหลากหลายชนิด และนกอีกกว่า 173 ชนิด ซึ่งบางชนิดนั้นเป็นสัตว์ที่อยู่ในภาวะวิกฤตต่อการสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ

ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีส่งผลให้มีการเปิดเส้นทางการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์ ความประทับใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการเสริมสร้างการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับอนุรักษ์สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหลักของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้แก่ กิจกรรมชมช้างป่าและกระทิง กิจกรรมดูนกดูผีเสื้อ กิจกรรมเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเกี่ยวกับสัตว์ป่า รอยเท้า เห็ดราและพันธุ์ไม้ โดยจะมีการจัดทำคู่มือหรือแผ่นพับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อแจกจ่ายให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองในการเที่ยวชมและการปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว อีกทั้งมีการจัดทำ QR Code เพื่อเป็นการให้ข้อมูลตามจุดต่างๆที่มีสัญญาณโทรศัพท์ พร้อมทั้งมีมัคคุเทศก์นำเที่ยวท้องถิ่นที่มาจากชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เพื่อเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวสนับสนุนข้อมูลความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีเป็นการท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศที่มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการมีจิตสำนึกรักษาธรรมชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มีการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างชัดเจนเป็นการควบคุมเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบต่อสัตว์ป่าไม่ให้เป็นการรบกวนสัตว์ป่าและไม่ให้เป็นการรบกวนระบบนิเวศ โดยมีการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและรถนำเที่ยวสำหรับการเที่ยวชมภายในพื้นที่การท่องเที่ยว ซึ่งมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและรถนำเที่ยวนั้นมาจากชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เป็นผู้ที่ผ่านมาการอบรมในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทำให้มีความสามารถและมีศักยภาพด้านการบริการในการนำเที่ยวในพื้นที่ที่ดี การจัดตั้งชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นเกิดจากการนำชาวบ้านที่อยู่อาศัยโดยรอบอุทยานแห่งชาติ

กฤษฎีที่ได้รับผลกระทบโดยตรงการสัตว์ป่าเข้ามามีส่วนร่วมในอุทยานเพื่อเป็นกระจายและสร้างรายได้เสริมให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า เป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรของอุทยาน และเป็นการแก้ไขปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์ป่า รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับทางอุทยานแห่งชาติกฤษีบุรี

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากฤษีบุรี

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากฤษีบุรีในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกฤษีบุรี จำนวน 59 คน มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากฤษีบุรีส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.8 เป็นเพศชาย มีอายุสูงสุด 68 ปี และต่ำสุด 18 ปี โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 10.2 มีอายุ 24 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน และมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกฤษีบุรี

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกฤษีบุรี จำนวน 380 คน มีรายละเอียดดังนี้ นักท่องเที่ยวเป็นเพศชาย ร้อยละ 50 และเพศหญิง ร้อยละ 50 มีอายุสูงสุด 70 ปี และต่ำสุด 18 ปี โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 6.8 มีอายุ 40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 25,001 บาทต่อเดือน

การมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากฤษีบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกฤษีบุรี อำเภอกฤษีบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากฤษีบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกฤษีบุรี อำเภอกฤษีบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 4.02) โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) การมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.94) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) และการมีส่วนร่วมบำรุงรักษาอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50)

ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 4.30) โดยการจัดการด้านที่พักอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.36) การจัดการด้านคมนาคมอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ค่าเฉลี่ย 3.88) การจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.32) การจัดการด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.62) และการจัดการด้านองค์ประกอบของการบริการอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ค่าเฉลี่ย 4.11)

ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 4.48) โดยการจัดการด้านที่พักอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.51) การจัดการด้านคมนาคมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50) การจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.52) การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.51) การจัดการด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) และการจัดการด้านองค์ประกอบของการบริการอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ค่าเฉลี่ย 4.43)

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ค่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.265^*$) โดยการมีส่วนร่วมกันวางแผนกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยวข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.293^*$) ร่วมกันปฏิบัติตามแผนกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยวข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.352^{**}$) ร่วมกันใช้ประโยชน์กับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว

ข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.312^*$) ร่วมติดตามและประเมินผลกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว ข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.333^*$)

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือ การจัดการท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ดำรงอยู่เพื่อสามารถใช้ประโยชน์ในระยะยาว และมีการกระจายผลประโยชน์ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม โดยมีผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการปฏิบัติดังต่อไปนี้

การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวคือการแบ่งพื้นที่การท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติและมีกำหนดการระยะเวลาในการเข้าชมพื้นที่ 14.00 น. – 18.00 น. เพื่อลดการรบกวนทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว และมีการอนุรักษ์ทรัพยากรด้วยกิจกรรมต่างๆร่วมกับกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี เช่น การปลูกป่า การสร้างฝาย การปรับปรุงโป่งเทียมและกระต่อน้ำ เป็นต้น

การลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการห้ามนำโฟม อาหารและสิ่งแปลกปลอมเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว การลดการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติก และการนำขยะที่นำเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวกลับไปกับนักท่องเที่ยวด้วย และมีใช้พลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ในการทำกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ท่องเที่ยว

การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดบันทึกข้อมูลและสถิติ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำและพัฒนาแผนการท่องเที่ยวที่ได้คุณภาพ หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น การจัดการทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการร่วมกับหน่วยงานกรมการท่องเที่ยวของจังหวัด กองทุนสัตว์ป่าโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานท้องถิ่น ในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพในให้บริการทางการท่องเที่ยวของพื้นที่

การต่อนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้ขยายฐานการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติไปสู่ชุมชนใกล้เคียงโดยมีการส่งเสริมสนับสนุนอาชีพดั้งเดิมในหมู่บ้านโดยการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และมีการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์หมู่บ้าน OTOP เพื่อจัดจำหน่ายสินค้าผลผลิตของหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับท้องถิ่น โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีเครือข่ายหลักคือ ชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีในการร่วมเป็นผู้ให้บริการท่องเที่ยว และมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น กองทุนสัตว์ป่าโลก กรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการร่วมวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและพัฒนาส่งเสริมเพื่อยกระดับศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่

การหมั่นประชุมและปรึกษาหารือเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการจัดการประชุมด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีที่จัดขึ้น เดือนละ 1 ครั้ง และมีการจัดการประชุมพหุภาคี(ประชุมPAC) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรอบๆ พื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้งหน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชน ที่จะจัดขึ้น 4 ครั้ง ใน 1 ปี เพื่อเป็นการประเมินผล รายงานผล แก้ไขปัญหา รับฟังข้อเสนอแนะในการทำงาน เพื่อเป็นการลดข้อขัดแย้งและปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

การพัฒนาบุคลากร โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีร่วมกับหน่วยงานต่างๆในการจัดการอบรมขึ้นภายในอุทยานฯ และมีการส่งบุคลากรไปอบรมยังหน่วยงานต่างๆ ในเรื่องต่างๆ เช่น การตุนก การถ่ายภาพ การเป็นผู้นำเที่ยวมัคคุเทศก์ที่ดี การเป็นนักสื่อความหมาย เป็นต้น และนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดสู่ผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร และเป็นการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่

การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้จัดทำ QR Code ในพื้นที่ที่มีสัญญาณโทรศัพท์เกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวและข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว คู่มือเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เพื่อประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น

การประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัยของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงาน รวมไปถึงข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำมาตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินการ แก้ไขปัญหา และวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข และนำไปสู่แผนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลจากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์และเหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติ

กุกุบุรีตั้งอยู่ตรงจุดกึ่งกลางของประเทศทำให้กลายเป็นผืนป่ารอยต่อระหว่างภาคใต้และภาคกลางที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาตะนาวศรี และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผืนป่าแก่งกระจานที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้สูงจึงส่งผลให้กลายเป็นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์ป่านานาชนิด ทำให้สามารถพบพืชพรรณและสัตว์ป่าได้หลากหลายชนิดซึ่งบางชนิดเป็นสัตว์ที่อยู่ในภาวะวิกฤติเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ

อุทยานแห่งชาติกุกุบุรีได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยการเปิดให้บริการเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุกุบุรี โดยการให้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยวในพื้นที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว ซึ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นมาจากการแก้ไขปัญหาผลกระทบระหว่างสัตว์ป่าและชาวบ้านที่อยู่อาศัยโดยรอบ โดยเป็นการกระจายรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่อาศัยโดยรอบอุทยานแห่งชาติกุกุบุรี เป็นการส่งเสริมอยู่ร่วมกันระหว่างคนและสัตว์ป่า อีกทั้งยังเป็นการนำชาวบ้านที่อยู่อาศัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติกุกุบุรีอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และคณะ (2554: 70) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศของพื้นที่นั้นๆ ซึ่งมีพื้นฐานการท่องเที่ยวอยู่กับธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอันจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุกุบุรี อำเภอ กุกุบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุกุบุรีทั้ง 5 ด้าน พบว่า ภาพรวมของการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุกุบุรีอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การมีส่วนร่วมกันวางแผน การมีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมกันบำรุงรักษาเป็นด้านที่กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุกุบุรีมีส่วนร่วมมากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมกันติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมาก แต่ในด้านการมีส่วนร่วมกันใช้ประโยชน์นั้นเป็นด้านที่กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุกุบุรีมีส่วนร่วมน้อยที่สุดซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุกุบุรีได้มีส่วนร่วมในร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก และการแบ่งรายได้จากการขายของร้านค้าสวัสดิการน้อยซึ่งอาจเกิดจากการที่มีการขยายฐานของการท่องเที่ยวออกสู่ชุมชนใกล้เคียงและส่งผลทำให้เกิดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ขึ้นเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าโดยตรงซึ่งเป็นคนละที่กับร้านค้าของอุทยานแห่งชาติจึงอาจทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนในการจัดการรายได้ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีในด้านนี้ ซึ่งตามหลักแนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 156-157) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่นนั้น ดังนั้น จึงมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกขั้นตอนและให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน ความภูมิใจ พร้อมสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนอันจะนำไปสู่ความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับหลักแนวคิดของ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552: 95) ในเรื่องของความร่วมมือของประชาชนด้านการท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันใช้ประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมบำรุงรักษา จึงจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวได้

จากผลการศึกษาความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีระดับความคิดเห็นด้านที่พัก ด้านคมนาคม ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว และด้านองค์ประกอบของการบริการ อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548: 105) และวรรณภา วงษ์วานิช (2546: 141) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมีสนใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้นเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการมีจิตสำนึกต่อการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ชอบแสวงหาความแปลกใหม่ในสภาพป่าที่ห่างไกลความเจริญและมีความยากลำบากในการเข้าถึง เช่น การเดินป่าและตั้งแคมป์ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงทางด้านความสะดวกสบายเป็นหลัก ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่จึงส่งผลต่อระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในระดับที่ดีมาก

ในขณะที่ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ด้านคมนาคมและด้านองค์ประกอบของการบริการมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างดี ทั้งนี้ความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการเดินทาง ความสามารถตรงตามมาตรฐานการบริการของมัคคุเทศก์ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวมี

ความความชัดเจนและเข้าใจ และของที่ระลึกมีคุณภาพ กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่าอุบลูริ ยังมีความต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ระดับความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรด้าน คมนาคม และด้านองค์ประกอบของการบริการอยู่ในระดับค่อนข้างดี ซึ่งตามหลักแนวคิดเกี่ยวกับการ จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ระบุไว้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญมาก เพราะ เป็นปัจจัยหลักสำคัญที่นักท่องเที่ยวจะนำมาพิจารณาในการตัดสินใจที่จะเดินทางมายังแหล่ง ท่องเที่ยวนั้น และยังเป็นที่มาของรายได้ การเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมไปถึงเป็น การสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่(ฉันทิช วรรณถนอม, 2552: 157) ซึ่งการส่งเสริม และการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความเจริญก้าวหน้าตามเป้าหมายที่วางไว้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดี เพราะไม่เช่นนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จได้เลย (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และคณะ, 2554: 251)

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการ จัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติอุบลูริ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมใน การจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์อยู่ ในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ เศกสรรค์ ยวงวิชัย (2555: 48) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน ระดับกว้าง และจะต้องมีการจัดการทรัพยากรทั้งมวลในลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการ ทางเศรษฐกิจ สังคมและสุนทรียภาพ ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการที่จำเป็นเชิงนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบสนับสนุนชีวิต มีการนำ ทรัพยากรมาใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการโดยส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้อยที่สุดและคงไว้แก่คน รุ่นหลัง

3. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติอุบลูริ อำเภอกุญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การกำหนดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่อุทยานแห่งชาติอุบลูริ ได้มาจากข้อ ค้นพบในการศึกษาบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติอุบลูริ และการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการ จัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติอุบลูริ ดังนี้

จากผลการศึกษาบริบทพื้นที่พบว่าอุทยานแห่งชาติอุบลูริเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทาง ธรรมชาติ ซึ่งมีองค์ประกอบด้วยกัน 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการ จัดการ และด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมแสดงให้เห็นว่า กระบวนการมีส่วน ร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติอุบลูริ และยังทำให้พบว่า การมีส่วนร่วมด้านร่วมกันใช้ประโยชน์ของกลุ่มชมรม

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีได้รับการประเมินให้อยู่ในระดับน้อยที่สุดจากทั้ง 5 ด้าน นอกจากนี้ยังทำให้พบว่าความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี ด้านคมนาคมและด้านองค์ประกอบของการบริการมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดจากทั้ง 6 ด้าน ดังนั้น การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ควรจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีให้ครบทุกองค์ประกอบของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะด้านร่วมกันใช้ประโยชน์ในเรื่องของการร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว การจำหน่ายของที่ระลึก และการร่วมรับผลประโยชน์จากร้านค้าสวัสดิการ นอกจากนี้ควรมีการจัดการการพัฒนาองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมากขึ้นในด้านคมนาคมในเรื่องของความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการเดินทาง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องมาตรฐานการบริการมัคคุเทศก์ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว และคุณภาพของของที่ระลึก เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 5) และการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีเป้าหมายสำคัญที่สุดในการพยายามจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพพร้อมกับการรักษาเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1. ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ 2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอเท่าเทียมกัน และ 4. ต้องชี้้นำตามความปรารถนาของประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนในชนบทท่องเที่ยวนั้นๆ (เศกสรรค์ ยวงวิชัย, 2555: 49) โดยการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่พอเหมาะพอควรเป็นไปอย่างสมดุลทั้งในภาคเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้จะต้องครบองค์ประกอบ 5 ประการคือ 1. ร่วมกันวางแผน 2. ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3. ร่วมกันใช้ประโยชน์ 4. ร่วมติดตามและประเมินผล และ 5. ร่วมบำรุงรักษา (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552: 48)

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ตลอดจนถึง

ผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน ตลอดจนถึงแนวทางปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการร่วมกันใช้ประโยชน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยเฉพาะการร่วมรับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากการขายของร้านค้าสวัสดิการ และการร่วมรับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ควรมีการกำหนดนโยบายแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีให้มีการมีส่วนร่วมให้ครบทุกกระบวนการ โดยอาจเพิ่มเติมเข้ากับแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ และเมื่อพิจารณาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยวเพียงด้านเดียว ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ควรมีนโยบายและแนวทางส่งเสริมในการเปิดโอกาสกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในด้านต่างๆของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อันจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. การศึกษาความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี พบว่า ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคมนาคมและด้านองค์ประกอบของการบริการมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดจากทั้ง 6 ด้าน ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ควรมีนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรด้านคมนาคมให้มีความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการเดินทาง และการพัฒนาทรัพยากรด้านองค์ประกอบของการบริการ ในเรื่องของมาตรฐานความสามารถของมัคคุเทศก์คุณภาพของของที่ระลึก และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรเพื่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการ

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้านร่วมกันใช้ประโยชน์เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น

อุทยานกัญบุรีควรมีการเปิดโอกาสให้กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากัญบุรีเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากการขายของร้านค้าสวัสดิการและการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวมากขึ้น

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวกับการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกัญบุรี พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับด้านกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยวเพียงด้านเดียว ดังนั้น อุทยานแห่งชาติกัญบุรีควรเปิดโอกาสให้กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากัญบุรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร เช่น ด้านที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก และองค์ประกอบของการบริการ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกัญบุรี

3. การศึกษาความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากัญบุรี พบว่า ความคิดเห็นในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคมนาคมและด้านองค์ประกอบของการบริการมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดจากทั้ง 6 ด้าน ดังนั้น อุทยานแห่งชาติกัญบุรีควรดำเนินพัฒนาความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว และมีการจัดการอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานมัคคุเทศก์ รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพสินค้าของที่ระลึก

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช. 2549. **อุทยานแห่งชาติกุยบุรี**. [ระบบออนไลน์].
แหล่งที่มา http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1090
(9 กันยายน 2560)
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพรรณพืช. 2559. **รายงานสรุปจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใน
อุทยานแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2559**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=3719> (9 กันยายน 2560)
- กวี วกรวิน และคณะ. 2546. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพ
วิชาการ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. **แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: บริษัท
อัลซ่า จำกัด.
- ฉันทิช วรรณถนอม. 2552. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. 2542. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. เชียงใหม่:
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- _____ . 2546. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- เฉอมมา ปัญญาพิชญ์. 2552. **การศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาวนอุทยาน
เขาระโดง จังหวัดบุรีรัมย์**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดรธรณี เอมพันธุ์. 2550. **การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดรธรณี เอมพันธุ์ และคณะ. 2547. **คู่มือการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย.
- ถิรพร แสงพิรุณ และมนรัตน์ ใจเอื้อ. 2555. **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนใน
อุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดกำแพงเพชร-นครสวรรค์**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. 2552. **บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน :บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธเนศ ทวีบุรุษ. 2557. **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนทะเล ตำบลชะแล อำเภอลี้
นคร จังหวัดสงขลา**.
- ธนภุต สังข์เฉย. 2550. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ธีร์ปวีตร ทิมเสื่อ. 2553. **ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีระ อินทรเรือง. 2550. **การวางแผนพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธีระพงษ์ แก้วทวงษ์. 2546. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ทัศนวิทยา.
- นงนุช ผ่องศรี และคณะ. 2556. **แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2547. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- นำชัย ทนุผล. 2542. **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดและวิธีการ**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. 2548ก. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. 2548ข. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- _____. 2549. **การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือท่องเที่ยวไทย.
- ประชิด สุกณะพัฒน์ และคณะ. 2554. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504. 2504. **พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504**.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสารมิตร.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์. 2553. **การท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2550. **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-8**. นนทบุรี: แสงจันทร์การพิมพ์.

- ยุทธการ ไวยอาภา. 2560. **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. เชียงใหม่: หจก.พลอยการพิมพ์.
- รัฐกานต์ สามสี. 2558. **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ราณี อีสัยกุล และคณะ. 2559. **แนวทางการพัฒนามาตรฐานและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเทศไทย**.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2549. **หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วรรณ วังวานิช. 2546. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมล จีโรจน์พันธุ์ และคณะ. 2548. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วิภาดา มุกดา และคณะ. 2556. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เศกสรรค์ ยวงนิชัย. 2555. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน แนวคิดหลักการและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรีสุดา เพ็งสมบัติ. 2558. **การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสัตว์ป่า ณ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุถิ เสริฐศรี. 2557. **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโค่น อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม**. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุพล จิตรวิจักขณ์ และคณะ. 2550. **คนกับช้างป่าบนสถานการณ์ใหม่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี**. ปทุมธานี: ฝ่ายจัดการทรัพยากรป่าไม้ WWF ประเทศไทย.
- อคิน รพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- อภิรัฐ ปานแป้น. 2555. **การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อินทอร รัตนบรรพต. 2553. **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม เขยกีวงศ์ และคณะ. 2548. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

นักท่องเที่ยว

เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ผู้ศึกษาขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านโดยการตอบแบบสอบถามของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่าน ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำแบบสอบถามทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
 - ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ
3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และครบทุกขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิจัยที่มีความเที่ยงตรงและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นาย กิตติพันธุ์ ประสิทธิ์

นักศึกษาปริญญาโท คณะพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือ เติมข้อความ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อนุปริญญา/ปวส.

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

() อื่นๆ

4. สถานะภาพ

() โสด

() สมรส

() หม้าย

() หย่าร้าง/แยกกันอยู่

5. อาชีพ

() นักเรียน/นักศึกษา

() รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

() พนักงานบริษัทเอกชน

() เกษตรกร

() ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

() อื่นๆ

6. รายได้ต่อเดือน

() ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 5,001 – 10,000 บาท

() 10,001 – 15,000 บาท

() 15,001 – 20,000 บาท

() 20,001 – 25,000 บาท

() มากกว่า 25,001 ขึ้นไป

7. สัญชาติ (โปรดระบุ) :

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริงมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นดีมาก

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นดี

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นค่อนข้างไม่ดี

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นไม่ดีเลย

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว				
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย
	5	4	3	2	1
ด้านที่พัก (accommodation)					
ที่พักแรมสะอาดและได้มาตรฐาน					
ที่พักแรมมีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม					
ที่พักแรมมีความปลอดภัย					
ที่พักมีราคาที่เหมาะสมต่อคุณภาพ					
ด้านคมนาคม (accessibility)					
การเดินทางมีความสะดวกสบาย					
การเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง					
ด้านสิ่งดึงดูดใจ (attraction)					
สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์					
สถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและเป็นธรรมชาติ					
สถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก					

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ทรัพยากรท่องเที่ยว				
	ดี มาก	ค่อนข้างดี	ปาน กลาง	ค่อนข้าง ไม่ดี	ไม่ดี เลย
	5	4	3	2	1
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (amenity)					
ห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน					
ประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน					
ลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย					
อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา เช่น กล้องส่องทางไกล					
ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity)					
กิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม					
กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น					
กิจกรรมมีความน่าสนใจ					
กิจกรรมมีความปลอดภัย					
กิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม					
ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ancillary service)					
มัคคุเทศก์มีความสามารถตรงตามมาตรฐานการบริการ					
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม					
การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ชัดเจนและเข้าใจ					
แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี					
ของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสอบถาม

กลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่าอุบลราชธานี

เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติอุบลราชธานี อำเภอกุยบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติอุบลราชธานี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ผู้ศึกษาขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านโดยการตอบแบบสอบถามของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่าน ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำแบบสอบถามทั้งหมด 4 ส่วน ประกอบด้วย
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว
 - ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
 - ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ
3. ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และครบทุกขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิจัยที่มีความเที่ยงตรงและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นาย กิตติพันธุ์ ประสิทธิ์

นักศึกษาปริญญาโท คณะพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือ เติมข้อความ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อนุปริญญา/ปวส.

() ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

() อื่นๆ

4. สถานะภาพ

() โสด

() สมรส

() หม้าย

() หย่าร้าง/แยกกันอยู่

5. อาชีพ

() นักเรียน/นักศึกษา

() รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

() พนักงานบริษัทเอกชน

() เกษตรกร

() ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

() อื่นๆ

6. รายได้ต่อเดือน

() ต่ำกว่า 5,001 บาท

() 5,001 – 10,000 บาท

() 10,001 – 15,000 บาท

() 15,001 – 20,000 บาท

() 20,001 – 25,000 บาท

() มากกว่า 25,001 บาทขึ้นไป

7. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน

() 1 – 3 ปี

() 4 – 6 ปี

() 7 – 9 ปี

() มากกว่า 10 ปี

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริงมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ร่วมกันวางแผน					
ร่วมคิด/วางแผนในการจัดเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยว					
ร่วมประชุม/เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว					
ร่วมบริหารจัดการ/แบ่งหน้าที่ทางการท่องเที่ยว					
ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆทางการท่องเที่ยว					
ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว					
ร่วมปฏิบัติตามแผน					
ร่วมปฏิบัติตามแผนการจัดการท่องเที่ยว					
ร่วมปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว					
ร่วมปฏิบัติตามแผนอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว					
ร่วมกันใช้ประโยชน์					
ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การบริการที่พัก บริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น					
ร่วมรับผลประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก					
ร่วมรับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากการขายของร้านค้าสวัสดิการ					

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ร่วมติดตามและประเมินผล					
ร่วมติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว					
ร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบในการท่องเที่ยว					
ร่วมติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว					
ร่วมบำรุงรักษา					
ร่วมบำรุงรักษาความสะอาดและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว					
ร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
ร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริงมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นดีมาก

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นดี

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นค่อนข้างไม่ดี

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นไม่ดีเลย

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว				
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย
	5	4	3	2	1
ด้านที่พัก (accommodation)					
ที่พักแรมสะอาดและได้มาตรฐาน					
ที่พักแรมมีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม					
ที่พักแรมมีความปลอดภัย					
ที่พักมีราคาที่เหมาะสมต่อคุณภาพ					
ด้านคมนาคม (accessibility)					
การเดินทางมีความสะดวกสบาย					
การเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง					
ด้านสิ่งดึงดูดใจ (attraction)					
สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์					
สถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและเป็นธรรมชาติ					
สถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก					

การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการ ทรัพยากรท่องเที่ยว				
	ดีมาก	ค่อนข้างดี	ปานกลาง	ค่อนข้างไม่ดี	ไม่ดีเลย
	5	4	3	2	1
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (amenity)					
ห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน					
ประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน					
ลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย					
อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา เช่น กล้องส่องทางไกล					
ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity)					
กิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม					
กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น					
กิจกรรมมีความน่าสนใจ					
กิจกรรมมีความปลอดภัย					
กิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม					
ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ancillary service)					
มัคคุเทศก์มีความสามารถตรงตามมาตรฐานการบริการ					
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม					
การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชัดเจนและเข้าใจ					
แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี					
ของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ข.
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์ : เพื่อทราบถึงบริบทของพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี
 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชื่อ-นามสกุลของผู้ถูกสัมภาษณ์ :

วัน/เดือน/ปี :

เวลา :

สถานที่ :

เพศ :

อายุ :

ตำแหน่งงาน :

ระยะเวลาในการทำงาน :

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์

1. บริบทด้านพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

2. บริบทด้านกิจกรรมและกระบวนการของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

3. บริบทด้านการจัดการของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นอย่างไร ?

4. บริบทด้านการมีส่วนร่วมของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นอย่างไร ?

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์ : เพื่อกำหนดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี
 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชื่อ-นามสกุลของผู้ถูกสัมภาษณ์ :

วัน/เดือน/ปี :

เวลา :

สถานที่ :

เพศ :

อายุ :

ตำแหน่งงาน :

ระยะเวลาในการทำงาน :

ข้อคำถามในการสัมภาษณ์

5. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่าง
 พอดี อย่างไร ?

.....

6. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ ลดการบริโภคและการใช้
 ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น กับการลดการก่อของเสีย อย่างไร ?

.....

7. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม อย่างไร ?

8. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างไร ?

9. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ ต่อนำการท่องเที่ยวขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น อย่างไร ?

10. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น อย่างไร ?

11. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ หมั่นประชุมและปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างไร ?

12. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับ การพัฒนาบุคลากร อย่างไร ?

13. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับ การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการ
ข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม อย่างไร ?

14. อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีนโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการ ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย
อย่างไร ?

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ค.

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ตารางผนวกที่ 1 แสดงผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามนักท่องเที่ยว

ข้อความ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านที่พัก (accommodation)	
1. ที่พักแรมสะอาดและได้มาตรฐาน	0.730
2. ที่พักแรมมีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม	0.675
3. ที่พักแรมมีความปลอดภัย	0.629
4. ที่พักมีราคาที่เหมาะสมต่อคุณภาพ	0.750
ด้านคมนาคม (accessibility)	
5. การเดินทางมีความสะดวกสบาย	0.681
6. การเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง	0.679
ด้านสิ่งดึงดูดใจ (attraction)	
7. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์	0.679
8. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและเป็นธรรมชาติ	0.621
9. สถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก	0.730
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (amenity)	
10. ห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน	0.556
11. ประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน	0.571
12. ลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย	0.728
13. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา เช่น กล้องส่องทางไกล	0.679
ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity)	
14. กิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม	0.702
15. กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น	0.750
16. กิจกรรมมีความน่าสนใจ	0.740
17. กิจกรรมมีความปลอดภัย	0.711
18. กิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม	0.702
ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ancillary service)	
19. มัคคุเทศก์มีความสามารถตรงตามมาตรฐานการบริการ	0.681
20. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	0.724

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่าความ เชื่อมั่น
21. การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชัดเจน และเข้าใจ	0.606
22. แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี	0.817
23. ของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ	0.785
ค่าคะแนนความเชื่อมั่น	0.889

**ตารางผนวกที่ 2 แสดงผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
สัตว์ป่ากุยบุรี**

ข้อความคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น
การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	
ร่วมกันวางแผน	
1. ร่วมคิด/วางแผนในการจัดเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยว	0.728
2. ร่วมประชุม/เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	0.702
3. ร่วมบริหารจัดการ/แบ่งหน้าที่ทางการท่องเที่ยว	0.847
4. ร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆทางการท่องเที่ยว	0.907
5. ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	0.661
ร่วมปฏิบัติตามแผน	
6. ร่วมปฏิบัติตามแผนการจัดการท่องเที่ยว	0.568
7. ร่วมปฏิบัติตามแผนการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว	0.504
8. ร่วมปฏิบัติตามแผนอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.504
ร่วมกันใช้ประโยชน์	
9. ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การบริการที่พัก บริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น	0.596
10. ร่วมรับผลประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	0.661
11. ร่วมรับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากการขายของร้านค้าสวัสดิการ	0.629
ร่วมติดตามและประเมินผล	
12. ร่วมติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.681
13. ร่วมพิจารณาผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบในการท่องเที่ยว	0.661
14. ร่วมติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว	0.718
ร่วมบำรุงรักษา	
15. ร่วมบำรุงรักษาความสะอาดและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	0.556
16. ร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	0.571
17. ร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว	0.556

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ	ค่าความเชื่อมั่น
การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	
ด้านที่พัก (accommodation)	
18. ที่พักแรมสะอาดและได้มาตรฐาน	0.504
19. ที่พักแรมมีสถานที่ตั้งที่เหมาะสม	0.534
20. ที่พักแรมมีความปลอดภัย	0.504
21. ที่พักมีราคาที่เหมาะสมต่อคุณภาพ	0.498
ด้านคมนาคม (accessibility)	
22. การเดินทางมีความสะดวกสบาย	0.648
23. การเดินทางมีความปลอดภัยตลอดเส้นทาง	0.643
ด้านสิ่งดึงดูดใจ (attraction)	
24. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์	0.450
25. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสงบและเป็นธรรมชาติ	0.430
26. สถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก	0.629
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (amenity)	
27. ห้องสุขามีความสะอาดได้มาตรฐาน	0.509
28. ประปามีความสะอาดได้มาตรฐาน	0.791
29. ลานจอดรถมีความสะดวกและปลอดภัย	0.479
30. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีคุณภาพเหมาะสมกับราคา เช่น กล้องส่องทางไกล	0.596
ด้านกิจกรรมต่างๆด้านการท่องเที่ยว (activity)	
31. กิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสม	0.490
32. กิจกรรมมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น	0.534
33. กิจกรรมมีความน่าสนใจ	0.556
34. กิจกรรมมีความปลอดภัย	0.434
35. กิจกรรมมีราคาที่เหมาะสม	0.466
ด้านองค์ประกอบของการบริการ (ancillary service)	
36. มัคคุเทศก์มีความสามารถตรงตามมาตรฐานการบริการ	0.592
37. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	0.550

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น
38. การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชัดเจนและเข้าใจ	0.691
39. แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ดี	0.490
40. ของที่ระลึกมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ	0.774
ค่าคะแนนความเชื่อมั่น	0.862

ภาคผนวก ง.

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และรายชื่อกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทของพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน 5 ท่าน

1. นาย ทศเนศวร์	เพชรคง	หัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี
2. นายทองสุข	แดงโชติ	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป
3. นาย จารุวัตร	นุชศิริ	หัวหน้าฝ่ายป้องกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. นางสาว จิรติ	มอทิพย์	หัวหน้าฝ่ายจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ
5. นาย ปณิธาน	พินิตปวงชน	หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน 5 ท่าน

1. นายทองสุข	แดงโชติ	หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป
2. นาย จารุวัตร	นุชศิริ	หัวหน้าฝ่ายป้องกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
3. นางสาว จิรติ	มอทิพย์	หัวหน้าฝ่ายจัดการท่องเที่ยวและนันทนาการ
4. นาย ปณิธาน	พินิตปวงชน	หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวิจัย
5. นาย สุมนต์	จงดี	ประธานชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี

รายชื่อกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี จำนวน 59 ท่าน

1. นายน้อย	दनสาลี
2. นายรณชิต	ศรีประเสริฐ
3. นางสาววิลาวัลย์	พรมสะอาด
4. นายภาณุพงศ์	ศรเพชร
5. นางสาวพินิตา	นิลดี
6. นางสาวเริงรัมย์	อ่ำสำอาง
7. นางสาวนุจรี	ศรีประเสริฐ
8. นายชรินทร์	อำไพกฤษณ์
9. นายพิทักษ์	นุชศิริ
10. นางสาวณัฐวดี	ฝ่ายเดช
11. นางสาวจิตาภา	อยู่เหมาะ
12. นางสาวธารรัตน์	สุขโช
13. นางสาวจำเนียร	ทองดี
14. นางสาวอรุณ	นทร์อินทร์
15. นางสาวสมจิตร	ศรเพชร

16. นางสาววรรณ	เกิดทรัพย์
17. นางสาวสมร	สังข์ทอง
18. นางสาวไอลดา	โชติอมร
19. นางสาวประภา	สุพร
20. นางสาวอารยา	สุขสวัสดิ์
21. นางสาวพินากร	อ่อนมั่นคง
22. นายสมหวัง	ทิมประเสริฐ
23. นางสาวพิกุล	สุขสวัสดิ์
24. นายสกล	เข้าตา
25. นายจักริน	ศิรินิล
26. นางสาวสุทธานาถ	สุขโข
27. นายสมนัต	จงดี้
28. นายพิสิษฐ์	นาคทอง
29. นายไสว	รุ่งแสง
30. นายวิเชียร	ป้อมเพชร
31. นายสมจิตร	จันทร์ดี
32. นายถวิล	ครุฑเผือก
33. นายเฉลิมพล	ป้อมสิงห์
34. นายประกอบ	สุขสวัสดิ์
35. นายสมพล	อิงอัน
36. นายกิตติพงษ์	แจจิว
37. นางสาวอ้อม	เดชเพชร
38. นายเชิญ	จำดี
39. นายเสน่ห์	ศิรินิล
40. นายชาญ	เมฆอากาศ
41. นายสมคิด	หมวกเพชร
42. นายพนม	จำยอด
43. นางสาวนงค์เยาว์	จ้อยยิ้ม
44. นายบุญมี	แยงผิวฟ่อง
45. นายทวีศักดิ์	ชูศิริ
46. นายอาจ	เงินยวง

47. นายสวัสดิ์	จงดี้
48. นายสุวิทย์	เกิดทรัพย์
49. นายองค์อาจ	ศรีประเสริฐ
50. นายบุญเหลือ	ศิริพันธุ์
51. นางสาวจริน	เอกวงษา
52. นายนราพงษ์	พรมสะอาด
53. นายอนุสรณ์	ศรีประเสริฐ
54. นายธนศิษฐ์	พิบูลวัฒนา
55. นายประจวบ	พัททา
56. นายณรงค์	อรภักดี
57. นายวรนนท์	สมานมิตร
58. นายสาชาติ	บุญเกิด
59. นายสิงห์	พิมพ์ประเสริฐ

ภาคผนวก จ.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายกิตติพันธุ์ ประสิทธิ์
เกิดเมื่อ	24 ตุลาคม 2534
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2559 ปริญญาตรี สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดแพร่ พ.ศ. 2553 มัธยมศึกษา โรงเรียนประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

